

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

**Актуальні проблеми професійної та
технологічної освіти:
досвід та перспективи**

Збірник матеріалів
Х Всеукраїнської науково-практичної конференції
(Умань, 21 листопада 2023 р.)

Умань
2023

УДК [377/378+37.013:62/64](047.46-21УДПУ)(06)

A43

Головний редактор:

Ткачук С. І. – доктор педагогічних наук, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Члени редакційної колегії:

Азізов Т. Н. – доктор технічних наук, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Терещук А. І. – доктор педагогічних наук, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Мельник О. С. – кандидат технічних наук, доцент Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Дубова Н. В. – кандидат педагогічних наук, доцент Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Нагайчук О. В. – кандидат педагогічних наук, доцент Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

*Рекомендовано до друку Вченою радою факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(Протокол № 4 від 29 листопада 2023 року)*

Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: досвід та А43 перспективи : зб. матеріалів Х Всеукр. наук.-практ. конф. (Умань, 21 листопада 2023 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; за ред. С. І. Ткачука ; [редкол.: Т. Н. Азізов, А. І. Терещук, О. С. Мельник [та ін.]. Умань, 2023. 223 с.

До збірника увійшли матеріали учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: досвід та перспективи», яка відбулася на базі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини 21 листопада 2023 р..

Збірник адресований науковцям, здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними науковими дослідженнями в галузі професійної та технологічної освіти.

УДК [377/378+37.013:62/64](047.46-21УДПУ)(06)

Відповідальність за достовірність поданої інформації (зміст, точність цитат, прізвищ, дат тощо), а також за дотримання академічної доброчесності у своїх матеріалах несуть автори публікацій.

© Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, 2023

ЗМІСТ

Азізов Талят, Орлова Ольга ФОРМУВАННЯ ІНЖЕНЕРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ.....	6
Бабчук Юрій ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ УМІНЬ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У СТАРШІЙ ШКОЛІ	11
Бербец Віталій ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	16
Бербец Тетяна ФОРМУВАННЯ М'ЯКИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS) ЯК ПРОВІДНИЙ КОМПОНЕНТ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ.....	20
Білоус Владислав ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЯК ДИДАКТИЧНА КАТЕГОРІЯ	24
Білітюк Валентин, Цаль-Цалько Руслан ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ	28
Борисенко Надія СУТНІСТЬ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ	32
Вітрук Ольга, Шумік Марія ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ	36
Гвоздецька Юлія ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ	39
Глуханюк Віталій, Стасюк Юлія ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ	44
Грітченко Анатолій, KEYС-ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ У ЗВО.....	49
Дубова Наталія ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	53
Зубар Надія ДУАЛЬНА ФОРМА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇЇ ЗАПРОВАДЖЕННЯ.....	56
Іванчук Анатолій НЕБЕЗПЕКИ ВІД ПОВЕДІНКИ ЛЮДЕЙ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.....	60
Клюд Олена, Сівак Віктор ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ М'ЯКИХ НАВИЧОК У ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ	63
Коберник Олександр ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ СУСПІЛЬНО-ДЕРЖАВНИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	66
КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД В ЗМІСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	71
Колісник-Гуменюк Юлія АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	74
Корець Микола ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З КОМП'ЮТЕРНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ У СТАРШОКЛАСНИКІВ	79
Корець Олександр ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	83
Коробань Оксана ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ	

ОСВІТИ КОМП'ЮТЕРНОГО ПРОФІЛЮ	87
Костюк Олександр, Надворський Олександр ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ	92
Кравченко Леся ФОРМУВАННЯ «SOFT SKILLS» У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	95
Кравченко Тамара ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ХАРЧОВИХ ВИРОБНИЦТВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	99
Кравченко Тамара, Кравченко Катерина, Попова Наталія ДОБІР НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ СМАРТ ПАКУВАННЯ ПРИ ЗБЕРІГАННІ ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	103
Кулик Євген МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ТЕХНОЛОГІЙ.....	105
Люлька Василь ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ЗПТО.....	111
Люльченко Вячеслав ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ	115
Марущак Оксана ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	120
Мельник Олексій ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ПРАКТИКО-ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРІЄНТОВАНИХ УМІНЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	124
Мечнік Лариса РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	127
Мудрий Іван МІЖШКІЛЬНИЙ РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР: СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ, НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ.....	131
Муржак Сергій ФОРМУВАННЯ М'ЯКИХ НАВИЧОК У ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ	136
Нагайчук Олена РОЛЬ І МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ «ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ» В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ	140
Немченко Юрій НАВЧАЛЬНИ ІНСТРУМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕРЕРВНОЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ БЕЗПЕКОВОГО ПРОФІЛЮ	146
Ошурко Ігор ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРИ ВИВЧЕННІ ГЕОМЕТРИЧНОГО РІЗЬБЛЕННЯ НА ПІНОПОЛІСТИРОЛІ У НУШ.....	151
Пискун Оксана «НАВИЧКА КРЕАТИВНОСТІ» ЯК SOFT SKILL УЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ	155
Савельєв Микола ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУП У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	158
Савенко Ігор ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ І ДИЗАЙНУ В УМОВАХ КРЕАТИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	161
Сажієнко Олександр ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТОВИХ ФОРМ КОНТРОЛЮ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	166
Сушло Лариса ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР» У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	172

Ткачук Станіслав, Ворошилов Сергій	МОБІЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОСНОВА СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ	178
Філімонова Ірина	ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-СЕРВІСІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ	182
Харитоновна Валентина	САМОСТІЙНА ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА	187
Хоменко Людмила	КОНСТРУКТОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФІЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	190
Хоруженко Тетяна	ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ВЕБ-КВЕСТУ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ	195
Чичук Вадим	МОБІЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	199
Шимкова Ірина	ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОСНОВІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	203
Щербак Людмила	ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	208
Цина Андрій, Колісник Євгеній	МОТИВАЦІЯ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ШКОЛЯРІВ РАНЬОГО ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ	211
	ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	216

Азізов Талят

доктор техн.н., професор

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

Орлова Ольга

канд.пед.наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ ІНЖЕНЕРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Впровадження технології STEM в освітній процес закладів вищої освіти під час підготовки майбутнього вчителя трудового навчання та технологій зі встановлення акценту на формування здатності швидко орієнтуватися на ринку праці, можливість здійснювати аналіз прогресу різних технологій та їх доповнення і поєднання знаннями з різних наук, а також оволодіти відповідними методиками і елементами технічного супроводу [1, с. 187]. Значний інтерес викликає вирішення проблеми розвитку творчих здібностей у майбутнього вчителя трудового навчання та технологій, які стануть у пригоді для формування в здобувачів закладу загальної середньої освіти ключової компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій.

Ключова компетентність у галузі природничих наук, техніки і технологій включає сформовані уміння, як розумно та раціонально користуватися природними ресурсами, економно використовувати матеріали, порівнювати фізико-механічні властивості конструкційних матеріалів, обґрунтовувати технології проектування та виготовлення виробу, намагатися організувати безвідходне виробництво, вторинну переробку матеріалів, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати та узагальнювати

результати та використовувати наукові відомості для досягнення мети, обґрунтованого рішення чи висновку [3].

Дослідники Барна О., Дем'янчук О., Настека Т, Патрикеева О. тощо дотримуються позиції, що для реалізації ключових компетентностей концепції «Нової української школи» необхідно впроваджувати саме технологію STEM-освіти. Дана технологія полягає у виявленні та поєднанні міждисциплінарних і міжтематичних практик з орієнтацією на підходи до вивчення природничо-математичних дисциплін, дослідницько-проектної діяльності, інноваційних технологій, мистецьких дисциплін, леґо-конструювання, співпраці та самореалізації [4, с. 29]. Реалізація відбувається на побудові фундаментальної освіти, а опанування дисциплін математика, фізика, хімія, технології (трудове навчання) відбувається не окремо, а у комплексі. Особливий акцент робиться на практичному застосуванні набутих знань, що передбачає підготовку до використання вивченого в практичній діяльності, а зокрема вивчення нового напрямку в розвитку точних наук та інженерії.

Отже, здобувач вищої освіти професійної кваліфікації вчитель трудового навчання та технологій, повинен оволодіти технологіями для ефективної праці в закладах загальної середньої освіти з впровадженням STEM-навчання, з метою реалізації педагогічних завдань для розвитку творчої особистості учня. Існує особливий інтерес до впровадження майбутнім вчителем трудового навчання та технологій STEM-підходу в освітній процес закладу загальної середньої освіти для розвитку творчих здібностей учнів. Проте впровадження технології STEM в освітній процес проведення уроків з трудового навчання та технологій визначено частково. Тому виникає потреба аналізу теоретичних розробок з даної проблеми, зокрема пошуку та виокремлення педагогічних умов для ефективної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання та технологій до практичної діяльності із ефективним впровадженням STEM-проєкту.

Сучасні виклики для суспільства, зокрема прогрес науки та техніки щодо перетворення навколишнього середовища для потреб людства, передбачають

розвиток відповідних технологій. Це спонукає до перегляду важливості професій, і все більш затребуваними стають фахівці інженерно-технологічного напрямку, особливо інженери різних виробничих галузей. Оскільки для майбутнього фахівця є пріоритетом освітній сектор, який пов'язаний з технологіями та високотехнологічною індустрією, що інтегрує природничі науки, то освітня галузь вже враховує цю перспективу та переформатовує освітній процес. Мойє Д. вважає, що STEM-освіта є актуальним методом інтеграції технологічної освіти та розвитку математичних навичок, але освітяни все ще цілком не усвідомлює дакі переваги [6, с. 154].

Багатовимірна інтеграція, синтез знань, дослідницький підхід до отримання знань, відкритий підхід до навчання, стимулювання мислення високого рівня, експериментування, проектування, комп'ютерна обробка даних (аналіз, висновки), експерименти та лабораторні дослідження, створення інтерактивних моделей та конструювання є основними постулатами в STEM-освіти [1]. Це сприяє формуванню таких важливих компетентностей, як наукової, технологічної, інженерної, математичної та інформаційно-комунікативної [2]

У нашому дослідженні ми зробимо основний акцент на формуванні інженерної компетентності (практичне втілення технологічних знань) у майбутнього вчителя трудового навчання та технологій із впровадженням інноваційного навчання шляхом використання методів проектно-орієнтованого навчання.

Якщо студент зможе зрозуміти інформаційні зв'язки системи, що створена за допомогою STEM-освіти, то система знань здобувача освіти стане обґрунтованішою. А результатом буде створена можливість для здобувача «бачити» навколишній світ через «призму наукових законів і закономірностей» [2]. Дослідники Кулика Є. та Шовковоє А. вбачають, що сформована інженерна компетентність у фахівця - це комплекс опанованих знань з основ технічних наук, сформованих практичних інженерних умінь, усвідомлення інтересу та

прагнення до інженерної діяльності, виокремлення професійно-ціннісних інтересів та прийомів до інженерно-педагогічного проектування.

Проведений аналіз освітнього процесу в закладі вищої освіти, щодо опанування професійної кваліфікації вчителя трудового навчання та технологій відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Трудове навчання та технології. Інформатика)» освітнього ступеня «бакалавр» продемонстрував наступне. Опанування таких навчальних дисциплін, як «Вища математика», «Геометричні основи проектування», «Загальна фізика», «Графічний практикум», «Геометричне моделювання» та «Теоретична та прикладна механіка» тощо покликані формувати інженерну компетентність у здобувача вищої освіти. Дисципліни викладаються з використанням міжпредметних, внутрішньопредметних та міжтеметичних зав'язків із впровадженням різних компетентнісних підходів, але статистичні дані свідчать, що формування інженерної компетентності відбувається на низькому та середньому рівнях.

На наш погляд, підсиленням даного освітнього процесу є саме впровадження STEM-проєкту [7, с. 515]. Наприклад, під час практичного заняття робиться акцент на набутті здобувачем прикладних знань, а саме у процесі опанування дисципліни «Теоретична і прикладна механіка», зокрема під час вивчення теми «Визначення жорсткості залізобетонних елементів коробчастого перерізу з нормальними тріщинами», і можна застосувати систему STEM-проєкт з реалізацією через виконання творчого проєкту на тему «Інженерні способи розрахунку жорсткості перерізів залізобетонних конструкцій з нормальними тріщинами».

Розробка вказаного STEM-проєкту має ґрунтуватися на наукових методах, які покликані для здійснення відбору, перетворення та інтерпретацію даних за допомогою наукових методів і виявлення причинно-наслідкових зав'язків явищ, процесів і подій. Для його реалізації необхідно використати провідну діяльність з дотриманням структури проєкту, із зазначенням поетапних результатів його

виконання, а результат буде мати пізнавальну, теоретичну та практичну значущість. Розуміння результатів проектної діяльності та стандартів їх оцінки, які зазвичай надаються у вигляді конкретних вимог, має вирішальне значення, особливо перед початком розробки. Це надає можливість передбачити та попередньо оцінити можливі результати [5]. У перспективі отримані результати будуть характеризуватися новизною і оригінальністю та вплинуть на формування таких навичок, як співробітництво, комунікативність, творчість, а особливо на розвиток критичного мислення.

Отже, вище викладене дозволяє зрозуміти, що впровадження технології STEM-проєкту в освітній процес закладу вищої освіти для формування інженерної компетентності в майбутнього вчителя трудового навчання та технологій є ефективним.

Список використаних джерел

1. Бойків В.Я. Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання до застосування STEM-технологій у професійній діяльності // *II Міжнародна наукова конференція «Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень»*, м. Одеса, 10 вересня 2021 р. С. 187-188.
2. Куцепал С. STEM/STEAM/STREAM-освіта – новий тренд в українському освітянському дискурсі», URL: http://som.org.ua/files/f_3725_el_2018_1_Kutsepal.pdf
3. Нова українська школа. [Електронний ресурс] URL: Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
4. Патрикєєва О., Лозова С., Горбенко С. STEM-освіта [Текст]: умови впровадження у навчальних закладах України. Управління освітою. 2017. № 1. С. 28–31.
5. Політухін Н. І., Постова К. Г., Сліпухіна І. А., Онопченко Г. В., Онопченко О. В. Упровадження STEM-освіти в умовах інтеграції формальної і неформальної освіти обдарованих учнів: методичні рекомендації. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2019. 80 с.

6. Шимкова І.В., Цвілик С.Д., Гаркушевський В.С. Модернізація професійної і технологічної підготовки майбутніх педагогів у контексті розвитку STEAM-освіти. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Умань, 2019. Вип. 1(19). С. 152–159.

7. Ярошенко Т.А. Професійно-педагогічні засади впровадження STEM-освіти в Україні. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2022. № 12. С. 507–519. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-7\(12\)-507-519](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-7(12)-507-519).

Бабчук Юрій

доктор філософії, старший викладач

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ УМІНЬ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

Зміни в сучасній соціокультурній ситуації в Україні висунули на перший план необхідність переосмислення питань змісту та організації процесу виховання молоді, перегляду педагогічних позицій, переоцінки сталих систем виховання студентства. Виховна система в педагогічному ЗВО має бути спрямована на створення сприятливих умов для всебічного, гармонійного, духовного, інтелектуального та фізичного розвитку, самовдосконалення й творчої самореалізації особистості майбутнього вчителя.

Сучасний розвиток суспільства й виробництва потребує від учителів технологій формувати в учнів не лише техніко-технологічні знання та навички користуватися інструментами, а й уміння застосовувати ці знання на практиці – через розв’язання творчих дизайнерських завдань, вміння використовувати сучасні технології, зокрема й ІКТ. У відповідності до цього змінюються

традиційні підходи до змісту освіти і, зокрема, в трудовому навчанні учнів, яке є основою предметного наповнення освітньої галузі «Технологія» [3].

Досягнути успіху у розвитку творчих здібностей учнів старшої школи й організувати цікаву й продуктивну їхню дизайнерську діяльність учитель технологій зможе на основі переходу від традиційного планування навчального процесу на системний підхід трудове навчання стає комплексною інтегративною освітньою системою. Всі чотири компоненти, інтегруючись один з одним, виводять на нові способи й прийоми пізнання та діяльності. Системотвірним засобом у реалізації такого підходу є дизайнерська діяльність учнів [2].

Проблема в навчальному процесі, що реалізується на основі системного підходу, – це виконання творчих дизайнерських завдань, обов'язковою умовою яких є оригінальність. І тому організація дизайнерської діяльності учнів створює можливість управління процесом їхнього творчого розвитку. При цьому важливим є сам процес вибору форм занять з різними видами узагальнення знань і формування трудових навичок. У проєктуванні структури заняття його форма залежить від цілей і поставлених завдань.

Пошук нових форм і методів дизайнерської діяльності можна зробити більш ефективним, якщо вона буде орієнтована на колективну взаємодію учнів; на конструктивне застосування знань у вирішенні різних видів дизайнерських завдань. Актуальними повинні стати вміння учнів шукати необхідну інформацію; виокремлювати й інтегрувати необхідні відомості відповідно до творчих завдань і трансформувати ці відомості відповідно до заданих умов виконання.

Провідне місце серед інноваційних форм організації дизайнерської діяльності старшокласників відводимо колективним способам діяльності, тобто виконанню клас-проєктів (групових проєктів). Вони наближають проєктну й дизайнерську діяльність до науково-дослідницької, виводячи процес інтелектуалізації творчості на розвиток креативного мислення учнів, у результаті чого весь класний колектив стає єдиним інтелектуально-творчим організмом.

Так проєктування складних дизайн-об'єктів групами учнів створює умови для розвитку їхніх творчих здібностей. Освітній процес, побудований на основі колективного розвитку творчих здібностей, як показало наше дослідження, набуває нові якісні характеристики [2].

Навчання дизайнерській діяльності майбутніх фахівців технологій та її організації з учнями в майбутньому здійснюється в результаті послідовного виконання художніх, конструкторських і технологічних дій у процесі естетичного формотворення на засадах краси та доцільності, а також з урахуванням психологічних особливостей організації творчої діяльності учнів, творчого потенціалу учнів, що сприяє цілісному, гармонійному розвитку особистості [2].

Організовуючи дизайнерську діяльність учнів старшої школи, вчителю технологій необхідно не лише знати послідовність її виконання, а й наполегливо вимагати виконання кожного етапу. Дизайнерська діяльність учнів, починаючи від найперших завдань, повинна мати комплексний характер, який передбачає поєднання теорії та практики, одночасну розробку функціональних питань, конструкції, ергономіки та вирішення естетичних завдань. У міру проходження навчання проєктні завдання повинні поступово ускладнюватися: від знайомих об'єктів з особистого досвіду – до незнайомих, від виробів однозначної зовнішньої форми – до більш складної, від знайомства з одиничними предметами – до набору, ансамблю та комплексного проєктування середовища.

У старших класах варто дотримуватися таких етапів виготовлення дизайн-об'єкту:

1. Передпроєктний аналіз.
2. Художньо-конструкторський пошук.
3. Розробка ескізного проєкту.
4. Складання проєктно-конструкторської документації.
5. Макетування, часткове виготовлення виробу.

На уроках технологій старшокласників можна навчити працювати з даними, використовувати 3-D друк, розробляти інтерфейси для комунікації. Їм цілком під силу моделювання й конструювання з використанням ІКТ, створення макетів книг і журналів, заняття художнім фотографуванням, вивчення основ мистецтва телебачення тощо. Основним залишається принцип навчання в процесі діяльності. Проте, незалежно від змісту діяльності, акцент потрібно робити на розвитку творчих здібностей учня.

Для підвищення ефективності навчання дизайнерській діяльності та формування умінь її організувати з учнями пропонуємо використовувати різні технічні засоби (комп'ютер, 3-D принтер, плотер та ін.). Основний ефект їх застосування полягає у підвищенні наочності і робить навчання майбутніх учителів більш цікавим і творчим. Особливий інтерес у майбутніх учителів технологій, як показали наші спостереження, викликають комп'ютерні системи проєктування. Ці системи дозволяють створити віртуальні образи промислових зразків продукції з повною імітацією колірного рішення і просторового розташування елементів і функціональних вузлів, використовуючи тривимірне зображення предмета [1].

Процес створення нового власного виробу складається з процесу створення задуму та процесу його виконання. Спочатку з учнем необхідно продумати весь перебіг майбутньої дизайнерської діяльності з виготовлення виробу, скласти алгоритм, за яким він буде проходити, з урахуванням кінцевої мети, як виріб буде виглядати (краще кілька варіантів, що дозволить зробити вибір у бік найцікавішого). На другому етапі необхідно поставити акцент на аналізі та проходженні кожного пункту алгоритму, попередньо навчивши учнів аналізу серії зразків, певних практичних дій з матеріалами, їх властивостей, навчивши дій поопераційного та попереджувального самоконтролю (розглянути на декількох готових зразках допущені помилки або проаналізувати можливі помилки, зазначити, до чого вони призведуть).

Отже, можна зробити висновок, що формування умінь до організації дизайнерської діяльності учнів у старшій школі майбутніми фахівцями технологічної освіти відкриває широкі можливості для прояву індивідуальності, оскільки безпосередня участь у цій діяльності на доступному рівні складності розкриває широкі перспективи цілісного розвитку творчого потенціалу особистості.

Список використаних джерел:

1. Бабчук Ю. М., Коломієць Д. І. Використання майбутніми вчителями трудового навчання та майстрами виробничого навчання комп'ютерних програм для проектування виробів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* /Збірник наукових праць. – Вип.24. Київ–Вінниця: ДОВ “Вінниця”, 2010. – С. 216-221.
2. Коломієць Д. І., Бабчук Ю. М., Швець О. А. Розвиток здібностей до творчості за допомогою дизайнерської діяльності. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць* / О.В. Марущак (голова) та [ін.]. – Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2019. – Вип. 2. с.3-5
3. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа). *Початкова школа*. 2002. №2. С.3-5; № 3. С.1-6.
4. Слабко В. М. Підготовка майбутніх учителів технологій до навчання основ дизайну у профільній школі. Дис. ... канд.пед.наук. 13.00.02. Київ, 2012. 253 с.

Бербец Віталій

канд.пед.наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Процес навчання в закладі загальної середньої освіти спрямований на вирішення навчально-виховних завдань, кожне з яких характеризується дидактичною завершеністю. Обов'язковим компонентом цього процесу є контроль знань, умінь та навичок, тобто перевірка його результативності.

Сучасність уроків визначається тим, що і як під час їх проведення робиться і досягається. Вони ефективні, коли відповідають сучасному рівню науки, педагогічній практиці і допомагають успішній підготовці учнів до вирішення завдань, які стоять в даний час і будуть стояти перед суспільством, яке буде суверенну і незалежну державу.

Проблемі активної взаємодії учителя з учнем приділяли велику увагу такі педагоги, як Ш.Амонашвілі, Г.Ващенко, О.Захаренка, О.Пометун та інші.

З огляду на вищезазначене, метою нашої статті є аналіз сутності та головних завдань діагностування навчальних досягнень, а також пропонуємо методичні рекомендації до використання інтерактивних технологій під час контролю навчальних досягнень учнів основної школи.

Головна мета діагностування як дидактичного засобу управління навчанням – забезпечення його ефективності шляхом приведення до системи навчальних досягнень учнів, умінь самостійного й творчого застосування здобутих знань на практиці, стимулювання навчальної діяльності учнів, формування у них прагнення до самоосвіти. В процесі контролю першим кроком є чітке формулювання завдань, а саме:

- показати учням, як вони досягли мети уроку;

- визначити найкращих за результатами учнів;
- стимулювати мотивацію учнів до навчання і отримання знань;
- визначити рівень здібностей учнів;
- актуалізувати знання учнів [1, 26].

У процесі аналізу педагогічної та методичної літератури нами було встановлено, що позитивний вплив на ефективність контролю знань в процесі проектно-технологічної діяльності на уроках технологій відзначаються такі чинники:

- 1) впровадження у навчальний процес групової роботи учнів;
- 2) тестова перевірка знань;
- 3) проблемне навчання;
- 4) застосування принципу укрупнення дидактичних одиниць;
- 5) поелементний аналіз знань, умінь та навичок кожного учня;
- 6) програмований контроль;
- 7) повернення до практики використання робочих зошитів з друкованою основою [2, 331].

Нові стратегії оцінювання учні повинні показати рівень оволодіння навичками мислення і комунікації, вирішення складних проблем і використання правових та інших соціальних інструментів. Оцінювання навчально-трудової діяльності повинно бути тісно пов'язаним з процесом навчання хоча б тому, що учні засвоюють власне те, за що їх оцінюють.

Якщо для перевірки знань існують традиційні способи оцінювання, то перевірка практичних навичок вимагає набагато більше часу, а оцінити виховний ефект програми безпосередньо на уроці практично неможливо.

Для зміцнення контролю за ходом навчально-трудової діяльності за умов використання інтерактивної моделі навчання вчитель технологій також повинен попередньо добре підготуватися: глибоко вивчити і продумати матеріал, у тому числі додатковий, наприклад, різноманітні тексти, зразки проектно-технологічної документації, об'єктів проектування, завдання для груп; старанно

спланувати і розробити заняття: визначити хронометраж, ролі учасників, підготувати питання і можливі відповіді, виробити критерії оцінки ефективності заняття; мотивувати учнів до вивчення шляхом добору найцікавіших для учнів об'єктів проектування; оголошення очікуваних результатів заняття і критеріїв оцінки роботи учнів; передбачити різноманітні методи для привернення уваги учнів, налаштування їх на роботу, підтримання дисципліни, необхідної для нормальної роботи аудиторії; цьому, зокрема, можуть сприяти різноманітні вправи-розминки тощо.

Ефективність використання різних форм навчання багато в чому визначається способами організації навчальної діяльності школярів. Домінуючими серед них на даний час є такі: індивідуальна, парна, групова, фронтальна. Індивідуальний контроль за наслідками навчання школярів в малих групах варто іноді здійснювати у формі самостійних робіт. Наслідки таких робіт учитель доводить до відома класу. Виставляючи оцінки в класний журнал, треба подумати, чи варто виставляти всі оцінки. Якщо ми обмежуємося виставленням лише оцінок, що відповідають високому або достатньому рівням засвоєння навчального матеріалу, то решта учнів класу має можливість доопрацьовувати матеріал самостійно чи за допомогою вчителя і на наступному занятті мати кращі результати.

За умови впровадження групової навчально-трудової діяльності всі види контролю нарівні з учителем здійснюють учні. Усне опитування варто починати з імітації відповіді вчителем. У цьому разі члени груп мають можливість почути зразок правильної відповіді. Після цього кожен учень групи по черзі відповідає усно на поставлені вчителем запитання. Залежно від обсягу та складності запитань, а також дидактичної мети контролю на даному занятті група може заслухати відповідь кожного учня або лише декількох. Запитання для усного опитування готує вчитель.

Іншим способом контролю навчальних досягнень учнів на уроках технологій є взаємоопитування, методик проведення якого є декілька, але всі

вони зводяться до того, що спочатку один учень слухає відповідь другого, потім ролі міняються. Запитання для опитування може пропонувати вчитель. Наприклад, на парти кладеться листок із десятьма запитаннями. Учні по черзі відповідають на них: один – на парні, другий – на непарні.

До видів взаємоопитування відносять також взаємоперевірку взаємоперевірку об'єктів проектування, проектно-технологічної документації, технологічних диктантів тощо.

Самоопитування також є ефективним методом контролю і оцінювання рівня знань, умінь та навичок школярів. Учитель може провести його за декількома методиками.

На дошці записуються запитання та пропонується учням дати відповіді на них «про себе». Вчитель вивіщує правильні відповіді, просить учнів порівняти власні відповіді з тими, що запропоновані як еталон. Порівнявши відповіді, учні самі собі виставляють оцінку.

Учитель може самоопитування як таке не проводити взагалі, а просто попросити учнів підняти руку, хто вважає, що його підготовку до уроку можна оцінити на 10-12 балів; 7-9 балів; 4-6 балів; 1-3 бали.

Учні дають відповіді на запитання, запропоновані вчителем, письмово. Потім проектується правильні відповіді і учні на полях біля кожної своєї відповіді ставлять «+» або «-». Підрахувавши кількість плюсів, отримують оцінку. Виправлення помилок у зошиті не допускається [3, 98].

Загалом, контроль в процесі вивчення технологій повинен сприяти і стимулювати формування творчої особистості школяра, який навчається, виховується і розвивається, в своїй різносторонній діяльності залучається до участі в праці, пізнанні.

Список використаних джерел:

1. Генсьорська М. М. Адаптивне тестування в освіті. *Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*. 2014. №1. С. 23-28.

2. Єремеевич М. О. Комп'ютерні системи тестування знань та їх аналіз. *Молодий вчений*. 2016. №3. С. 330-332.
3. Пометун О.І., Пироженко Л.В.. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: навч.-метод. посібник /За ред. О.І.Пометун. Київ: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
4. Шарко В.Д. Сучасний урок фізики: технологічний аспект: посібник для вчителя і студентів. Київ, 2015. – 220 с.

Бербец Тетяна

канд.пед.наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ М'ЯКИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS) ЯК ПРОВІДНИЙ КОМПОНЕНТ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний фахівець повинен володіти низкою навичок, що надають конкурентну перевагу. Вони не лише відображають теоретичні знання, але й представляють собою якості особистості, важливі для майбутнього професіонала. Ці якості сприяють легкій адаптації до умов які швидко змінюються, допомагають знаходити творчі рішення для проблем. У сучасному світі, щоб бути успішним, недостатньо одних лише глибоких знань. У міжнародній педагогіці такі характеристики часто називають «soft skills» або м'які навички. Термін «м'які навички» став популярним на початку ХХІ століття, він описує особистісні якості фахівця, які сприяють підвищенню продуктивності та успішній співпраці на робочому місці. Інтеграція та розвиток «soft skills» наразі є активною проблемою, яка отримує значну увагу за кордоном, особливо в країнах Європи та США [1], як у сфері вищої освіти, так і в системі закладів загальної середньої освіти.

Очевидно, що для формування м'яких навичок майбутніх вчителів технологій необхідні інші дидактичні матеріали, а головне, використання нових, проблемних і креативних технологій навчання. Окремі аспекти сутності і специфіки м'яких навичок, потенціал навчальних дисциплін для формування м'яких навичок розкрито в публікаціях С. Бацунова, К. Коваль, Н. Коляди, О. Кравченко, М. Кримова, С. Наход, Н. Тілікіної та ін.

Перш за все, визначимо поняття «м'які навички». У вітчизняній науковій та методичній літературі зарубіжний термін *soft skills* має ряд аналогів: «гнучкі», «м'які», «людські» навички, «навички XXI століття»; «ключові», «основні», «наскрізні» або «універсальні» тощо [3].

Щоб створити необхідні та достатні умови для розвитку *soft skills* важливо розуміти, яким чекає на молодого вчителя технологій сучасний світ щодо його перспективи професійного розвитку.

Специфічною особливістю діяльності вчителя технологій є його багатоаспектність, що включає в себе творчий, дослідницький, організаторський, прогностичний, конструктивний компоненти, а також всеохоплюючий комунікативний характер. Будь-яке навчання базується на спілкуванні вчителя і учня, тому від педагога вимагається не лише знання предмету, а й високий рівень розвитку комунікативних якостей та надпрофесійних «*soft skills*» [2].

Уміння працювати в команді – це вміння слухати, здатність бачити єдину мету і знаходити точки дотику спільної ідеї з особистими амбіціями, готовність надати допомогу іншим і підтримати в складній ситуації, вміння переконувати і знаходити компроміс.

Уміння ухвалювати рішення і розв'язувати проблеми. Завдання педагога – розвивати вміння розуміти й відчувати інших людей; ставити дітям завдання, що відповідають їх здібностям і характеру, і навчити домагатися їхнього виконання; розвивати лідерські якості в дітей, надихнути їх і повести за собою.

Лідерські якості можна розвинути через організацію роботи гуртків. Якщо вчитель сам захоплений якоюсь справою, то збере свою команду односторонців і

обов'язково знайде відгук у душі будь-якої дитини. Тоді здобувачі загальної середньої освіти самі стануть проявити ініціативу в тій сфері, яка їм цікава.

Однією з найбільш затребуваних якостей особистості в сучасному світі є креативність. Креативна людина здатна знаходити нестандартні, абсолютно нові рішення в знайомих ситуаціях, вона вміє вигадувати і втілювати в життя нові ідеї.

Уміння спілкуватися з людьми. Комунікабельність – це здатність до спілкування, відкритість і вміння налагодити контакт з іншими людьми, а також справляти на них потрібне враження.

У цьому напрямі в процесі навчання діяльність вчителя має бути спрямована на розвиток умінь доступно й цікаво викладати свої ідеї та думки; впевнено говорити як із групою здобувачів загальної середньої освіти, так і з вчителями.

Щоб розвивати комунікабельність, педагогам рекомендується на уроках заохочувати активну участь здобувачів загальної середньої освіти у дискусії, впроваджувати в практику дискусійні форми роботи; надавати перевагу таким формам роботи, де здобувачі загальної середньої освіти перебувають в оточенні однолітків, спільно реалізують академічні проєкти, беруть участь у творчих заходах, відвідують гуртки за інтересами; для старшокласників організовувати дні кар'єри.

Ще однією з основних якостей, необхідних для організації ефективного спілкування, є позитивність. Позитивність – це віра в себе та в інших людей. Це такий погляд на світ, за якого людина може дивитися на події з різних боків і воліє знаходити позитив у всьому, що її оточує.

Виховувати позитивність найкраще власним прикладом. Підтримка й увага вчителів та однокласників – головний інструмент розвитку позитивності. Педагог має завжди бути готовий допомогти порадою, звернути увагу на позитивні події. При цьому здорова конкурентна атмосфера допомагає

здобувачам середньої освіти фокусуватися на своїй меті, а не на тимчасових невдачах.

Уміння планувати, організовувати та виділяти пріоритети належить до організаторських здібностей. Організаторська здатність – це здатність об'єднувати людей для досягнення мети і надихати себе та інших на дії. Ініціативність, вимогливість до себе та інших, увага до деталей, здатність делегувати або робити самому – усе це важливі якості організатора.

За час навчання в закладах загальної середньої освіти діти мають навчитися організувати свій час так, щоб встигати робити всі заплановані справи: навчатися, брати участь у шкільних заходах, займатися в гуртках і секціях; уміти зібрати команду; ухвалювати швидкі рішення.

Уміння шукати та обробляти інформацію. Учитель технологій має навчити дітей бути самостійними, знаходити правильно потрібну інформацію для виготовлення творчих проєктів, використовуючи різні джерела, вчитися узагальнювати, аналізувати, робити певні висновки. Таким чином, уміння здійснювати пошук необхідної інформації для виготовлення творчих проєктів та виконання навчальних завдань є однією з основних універсальних навчальних дій.

Система м'яких навичок передбачає, що здобувачі загальної середньої освіти будуть:

- виконувати комплексні та оригінальні завдання, для цього їм необхідне вміння працювати в команді та розвинене критичне мислення;
- слідувати індивідуальній освітній траєкторії, що відповідає інтересам і якостям кожного конкретного школяра;
- вчитися використовувати наявні в них компетенції та знання для самостійного засвоєння нових знань, пошуку нової інформації, виготовленні творчих проєктів;
- застосовувати в процесі навчання доступні сучасні технології, якими їм доведеться користуватися і в дорослому житті;

- отримувати підтримку від вчителів, обговорювати з ними свої успіхи та невдачі, планувати свій освітній маршрут[3].

Майбутній вчитель технологій, окрім професійних вмінь та навичок, повинен оволодіти в повній мірі й, так званими, надпрофесійними або м'якими навичками, задля того, щоб бути готовим миттєво адаптуватись до швидких змін життєвих реалій, першим «лакмусовим папірцем» яких завжди були і будуть заклади загальної середньої освіти. Адже, без сучасного вчителя сучасний заклад загальної середньої освіти неможливий.

Список використаних джерел:

1. Ведишева А. Soft skills. М'які навички для успішної кар'єри майбутнього. URL : <https://taslife.com.ua/blog/soft-skills>
2. Коваль К. О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. № 2. С. 162–167.
3. Soft skills: Що чекає на українську освіту в найближчому майбутньому. URL : <https://womo.ua/soft-skills-shhochekaye-na-ukrayinsku-osvitu-v-nayblizhchomu-maybutnomu>

Білоус Владислав

аспірант

Хмельницький національний університет

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЯК ДИДАКТИЧНА КАТЕГОРІЯ

Педагогічна система не може успішно функціонувати та мати розвиток без визначеного комплексу педагогічних умов. Визначення поняття «умови» в педагогіці пов'язане передусім з педагогічним осмисленням цієї категорії.

Педагогічні умови – категорія, що визначається як система певних форм, методів, матеріальних умов, реальних ситуацій, що об'єктивно склалися чи

суб'єктивно створених, необхідних для досягнення конкретної педагогічної мети. Досить широко поняття «педагогічні умови» використовується у дидактиці у процесі характеристики цілісного педагогічного процесу, окремих його сторін і складових частин.

Науковці поняття «педагогічні умови» трактують неоднозначно. Одні розуміють під цим обставини та можливості, від яких залежить успішність функціонування та розвитку певної педагогічної системи, інші – фактори і правила успішності життєдіяльності педагогічної діяльності, треті розуміють це як вимоги, які мають виконувати педагоги з метою забезпечення ефективності педагогічного процесу.

Розглянемо різні підходи до визначення змісту поняття «педагогічні умови» у педагогіці. У довіднику з професійної педагогіки А. Семенової визначено «педагогічні умови» як обставини, від яких залежить та відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки педагогів, що опосередковується активністю особистості, груп людей [1, с.243]. О. Дерев'янка зауважує що, педагогічні умови це сукупність обставин, що сприяють побудові освітнього процесу з урахуванням потреб, інтересів, можливостей особистості щодо ефективної професійної діяльності.

Варто зазначити також напрацювання А. Литвина, що дають нам визначення й класифікацію педагогічних умов як комплекс спеціально спроектованих генеральних (стрижневих, системотвірних) чинників впливу на зовнішні та внутрішні обставини освітнього процесу та / або особистісні параметри його учасників, які забезпечують цілісність навчання та виховання в інформаційно-освітньому середовищі закладу освіти відповідно до вимог суспільства [2, с. 63]. Т. Гончаренко класифікує педагогічні умови наступним чином: об'єктивні умови, що забезпечують функціонування педагогічної системи, охоплюють нормативно-правову базу сфери освіти, засоби інформації й інше і виступають як одна з причин, що спонукає учасників освітнього процесу до адекватних проявів себе в ній; суб'єктивні умови – впливають на

функціонування і розвиток педагогічної системи, відображають можливості учасників педагогічної діяльності, рівень узгодженості їхніх дій, міру особистої значущості, цільових пріоритетів і провідних задумів освіти для тих, хто навчається; загальні умови – сприяють функціонуванню і розвитку педагогічної системи (соціальні, економічні, культурні, національні, географічні та ін.); специфічні умови – особливості соціально-демографічного складу тих, кого навчають, місцезнаходження освітнього закладу, матеріальні можливості закладу освіти, устаткування освітнього процесу, виховні можливості навколишнього середовища [3, с. 108]. Н. Посталюк вважає, що педагогічні умови – це педагогічні обставини, які сприяють (або протидіють) прояву педагогічних закономірностей, зумовлених дією певних факторів [4]. На думку Т. Шамової, педагогічні умови є чинниками успіху у процесі управління навчанням [5]. В. Андрєєв вважає їх результатом цілеспрямованого відбору, конструювання та застосування форм навчання для досягнення дидактичних цілей [6]. А. Найн зазначає, що педагогічні умови – це сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів, прийомів, засобів педагогічного управління та матеріально-просторового середовища, що забезпечують успішне вирішення поставлених та спроектованих завдань [7].

У новому тлумачному словнику української мови умови визначаються як сукупність положень, що лежать в основі чого-небудь, як необхідна обставина, що робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь, або сприяє чомусь.

Визначаючи сутність педагогічних умов, можна зробити висновок, що вони створюються педагогами, а фактори існують об'єктивно, незалежно від діяльності. Тому сутність педагогічних умов доцільно визначати через поняття обставини, а не фактори.

Підсумовуючи вищесказане, зазначимо, що в проаналізованих нами наукових працях педагогічні умови розглядаються як певні обставини процесу навчання; результат цілеспрямованого відбору, конструювання й застосування

елементів змісту, методів (прийомів), а також організаційних форм навчання для досягнення дидактичної мети; чинники, що впливають на процес досягнення мети.

Таким чином педагогічні умови – це сукупність об’єктивних можливостей змісту, форм, методів, прийомів, засобів педагогічної діяльності та обставин, які обумовлюють певний напрямок розвитку педагогічного процесу. Педагогічні умови забезпечують цілісність навчання та виховання в інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу до вимог суспільства та запитів ринку праці, сприяють всебічному гармонійному розвитку для виявлення її задатків, врахування потреб і формування загальнолюдських і професійно важливих якостей, ключових кваліфікацій, загальних і професійних компетенцій.

Список використаних джерел:

1. Бондар В.І. Дидактика: підруч. [для студ. вищ. пед. навч. закл.] Київ: Либідь, 2005. 264 с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка : навч. посіб. 4-те вид., стер. Київ: Академвидав, 2012. 616 с.
3. Малафіїк І.В. Дидактика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Кондор, 2009. 398 с.
4. Овчарук О. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики. Київ: К. І. С., 2004. 112с.
5. Хриков Є.М. Педагогічні умови в структурі наукового знання. Шлях освіти. 2011. № 2. 11-15с.

Білітюк Валентин, Цаль-Цалько Руслан
Володимирський педагогічний
фаховий коледж імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Використання інноваційних технологій у навчальному процесі студентів на заняттях професійно-практичного циклу може сприяти покращенню якості навчання та підготовки студентів до майбутньої професії.

Інноваційні технології - це передові методи, прийоми та засоби, які впроваджуються з наданням покращення процесів, продуктів, послуг або результатів у різних галузях діяльності.

Інноваційні методи в освіті впроваджуються з метою покращити навчання, залучити студентів та підготувати їх до сучасних викликів та можливостей. Охарактеризуємо деякі інноваційні методи в освіті:

- активне навчання включає в себе методи, де студенти активно залучені до процесу навчання, такі як обговорення, групова робота, практичні вправи та вирішення проблем;
- проблемне навчання - студенти вивчають предмет, розв'язуючи реальні проблеми та завдання, що вимагають критичного мислення та практичних навичок;
- проектне навчання реалізується роботою над проектами або завданнями, які формують знання у практичних ситуаціях;
- фліп-клас студенти вивчають матеріал до заняття самостійно, а під час заняття; виконують вправи, обговорюють питання та отримують практичний досвід;

- ігрові технології реалізуються у використанні ігор та інтерактивних ситуацій в процесі навчання;
- міждисциплінарне навчання відбувається інтеграція різних предметів та підходів у навчанні для розв'язання складних проблем та завдань;
- індивідуалізоване навчання де кожен студент має можливість навчатися власним темпом та вибирати свої шляхи навчання;
- віртуальне навчання відбувається з використання інтернету та технологій для доступу до навчальних матеріалів та ресурсів;
- змішане навчання поєднує традиційні методи навчання з використанням онлайн-ресурсів та інтерактивних технологій;
- розширене навчання залучає студентів до навчання поза класною кімнатою, включаючи польові дослідження, стадування та інші дослідницькі заходи;
- засоби візуалізації та інтерактивності - використання візуальних елементів, інтерактивних додатків та мультимедійних ресурсів для сприяння засвоєння матеріалу та залучення учнів.
- співпраця та співпраця залучення студентів до спільної роботи та обміну ідеями, навичками та досвідом.

Інноваційні методи в освіті спрямовані на покращення процесу навчання та підвищення мотивації студентів. Вони можуть бути використані в освіті залежно від конкретних потреб та цілей навчання.

Використання віртуальної реальності (VR) та розширеної реальності (AR) : VR-та AR-система дозволяє створити імерсивні навчальні середовища, де студенти можуть відпрацьовувати практичні навички без реальних ризиків. Це дозволяє педагогам отримувати практичний досвід без реальних класів. Створення віртуальних лабораторій і симуляційних моделей дозволяє студентам вивчати практичні аспекти своєї професії, не виходячи з аудиторії, що

підвищує якість педагогічної підготовки та розвитку професійних навичок студентів.

Використання VR для створення симуляцій навчальних ситуацій, таких як лабораторні роботи, екскурсії або польові роботи. Педагоги можуть вивчати, як краще керувати такими ситуаціями та спрощувати процес навчання для студентів. Проведення віртуальних лекцій та тренінгів з використанням VR або AR для залучення студентів до інноваційних методик навчання та технологій.

Створення віртуальних уроків та уроків AR, які допомагають педагогам краще розуміти, як пристосовувати навчання до потреб різних здобувачів освіти.

VR може використовуватися для тренування педагогів у вирішенні екстремальних ситуацій, таких як надзвичайні ситуації, конфлікти чи кризові ситуації в класі.

Використання AR для організації віртуальних екскурсій, які дозволяють педагогам показувати студентам різні локації та об'єкти без фактичного виходу з класу. VR і AR можуть допомогти педагогам ефективно оцінювати навчальні досягнення студентів та збирати дані для подальшого аналізу та вдосконалення навчальних програм. VR можна використовувати для покращення комунікаційних навичок педагогів, навчаючи їх спілкуватися зі студентами, батьками та колегами. Використання VR та AR робить педагогічну підготовку більш практичною, доступною та захоплюючою. Однак важливо забезпечити належну підготовку та підтримку педагогів для використання цих технологій, а також враховувати психологічні та етичні аспекти використання VR та AR в освіті.

Використання хмарних сервісів для доступу до навчальних ресурсів, обміну даними та співпраці може полегшити доступ до інформації та сприяти спільному навчанню.

Застосування штучного інтелекту (AI), який може аналізувати навчальні дані студентів та рекомендувати індивідуальні шляхи навчання та додаткові завдання.

Використання 3D-друку для створення моделей та прототипів дозволяє студентам розробляти фізичні об'єкти та досліджувати їх.

Розробка мобільних додатків для навчання, які дозволяють студентам виконувати практичні завдання та вправи навіть поза аудиторією.

Використання онлайн-середовищ для обміну інформацією та співпраці студентів і викладачів.

Методика використання інноваційних технологій на заняттях може варіюватися залежно від предмета, цілей навчання та структури заняття.

Важливо мати чіткий план та бути готовим до адаптації, оскільки інноваційні технології можуть вимагати певного часу для засвоєння та впровадження. Важливо зауважити, що успішне впровадження інноваційних технологій у навчання вимагає підготовки викладачів та студентів до їх використання, а також доступу до відповідних технічних засобів. Впровадження цих технологій може полегшити навчання, розвинути практичні навички та підготувати студентів до викликів сучасного професійного життя.

Список використаних джерел:

1. Атутов П. Р. Технологія та сучасне навчання . Педагогіка. 1996. № 2. С. 18–24.
2. Галиця І. О. Інноваційні механізми активації педагогічного і наукового процесів . Вища школа. 2011. № 7/8. С. 31–37.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
4. Кухаренко В.М., Березенська С.М., Бугайчук К.Л., Олійник Н.Ю., Олійник Т.О. Теорія та практика змішаного навчання: Харків: Міськдрук, НТУ ХП, 2016. 284 с.

Борисенко Надія

канд.пед.наук, старший викладач

Глухівський національний педагогічний університет

імені Олександра Довженка

СУТНІСТЬ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Сьогодні у вищій освіті із впровадженням нової освітньої парадигми можна виділити наступні тенденції: професіоналізація вищої освіти, що означає перехід від вищої академічної, фундаментальної освіти до професійної освіти, зміст і технології якої повинні відповідати майбутній професійній діяльності здобувачів освіти, при цьому освіта характеризується гнучкістю, безперервністю, є рівневою і ступеневою; посилення ролі особистісного розвитку та ускладнення завдань професійного удосконалення, що підвищує вимоги щодо готовності випускника ЗВО до постійної самоосвіти. Тому серед основних завдань вищої освіти є вироблення і усвідомлення нових теоретичних і методичних засад функціонування системи фахової підготовки та виховання майбутніх учителів трудового навчання та технологій, здатних працювати на засадах інноваційних підходів до організації освітнього процесу, власного творчого безперервного професійного зростання [5].

Розробці нових підходів до навчання майбутніх педагогів, моделюванню різних аспектів педагогічної діяльності та особистості вчителя присвячені численні дослідження (А. Вербицький, Г. Ільїн, Н. Кузьміна, А. Мітіна, А. Маркова, Н. Нікандров, В. Рубцов, А. Щербаков). Контекстний, проєктивний, особистісно орієнтований підходи до освіти – далеко не повний перелік результатів творчого пошуку педагогів і психологів-дослідників. Це вносить суттєві корективи в зміст професійної компетентності фахівців, погоджуючи її з вимогами суспільства і конкретної сфери діяльності.

Проблеми проєктування знаходяться в центрі наукових інтересів багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників. Саморефлексія проєктної культури в широких наукових колах – технічних і гуманітарних (Т. Мальдонадо, Дж.Джонс, К.Кантор, О.Генісаретській, В.Глазичев, І. Ляхов, В. Розін, В.Сидоренко, Г. Щедровицький та ін.) дозволяє говорити про проєктний підхід до розгляду тих чи інших процесів дійсності. Проєктність і проєктовідповідність сучасного інтелектуального та соціокультурного середовища є актуальною проблематикою наукового пошуку. Серед факторів, що визначають успішність вирішення цього завдання, одне з основних місць належить включенню майбутніх учителів трудового навчання та технологій у проєктну діяльність, починаючи з перших років здобуття фахової освіти [1].

Аналіз психологічних, філософських і педагогічних доробок науковців дозволив з'ясувати, що дефініцію «проєктування» вживають у різних значеннях: метод наукового пізнання; специфічні особливості й принципи людської діяльності; сукупність прийомів чи способів (методів), що забезпечують розробку проєктів здійснення різноманітних аспектів людської життєдіяльності.

Використання терміна «проєктування» в дидактиці пов'язано з утвердженням системного підходу й розвитком технологічного підходу до організації навчання. Власне розроблення основних елементів системи навчання з наступним їх синтезом в єдине ціле і є створення проєкту педагогічної системи.

Педагогічне проєктування – один із найважливіших аспектів діяльності учителя трудового навчання та технологій. Воно складається з вивчення планових документів, опрацювання навчального матеріалу, дослідження освітньої ситуації, формування творчого бачення майбутніх навчальних занять, передбачення подальшого руху та результатів навчальної діяльності, конструювання ефективних сполучень дидактичних методів навчання в реалізації творчого задуму тощо [4].

На думку Н. Остапенко, *педагогічне проєктування* – «складна багатоступінчаста діяльність, що передбачає здійснення низки логічно

послідовних дій, які допоможуть наблизити розробку передбачуваних завдань від загальної ідеї до точно описаних конкретних кроків» [3, с. 41]. Педагогічне проектування можливо здійснювати на різних рівнях: на рівні навчальної дисципліни (предмету), рівні розділу, теми уроку чи заняття, рівні уроку загалом, фрагменту уроку (педагогічної ситуації).

У кінцевому підсумку педагогічне проектування можна розглядати як процедуру створення педагогічних технологій, готових до використання без додаткових пояснень.

Здійснення педагогічного проектування є функцією учителя трудового навчання та технологій, виконання якої, як загальновідомо, займає не менше однієї чверті робочого часу, відведеного на професійну діяльність.

Педагогічне проектування уроку спрямоване на те, щоб з усіх теоретичних уявлень і педагогічних знань обрати ті, що потрібні саме для конкретного майбутнього уроку, для вивчення конкретної теми і зі здобувачами освіти саме цього класу.

Педагогічне проектування здійснюється в три послідовні етапи: моделювання, проектування, конструювання [2].

Моделювання уроку – це процес визначення основних його параметрів: вибір концепції або технологічної ідеї, що визначають світоглядне поле уроку, постановку мети уроку, визначення його виду і типу. Модель уроку – це є загальне уявлення вчителя про урок, який він хотів би втілити на практиці. Це «ескіз» уроку. Цей етап, зазвичай, уявний і усний.

Проектування уроку – наступний етап його розробки. Зауважимо, що тут це поняття використовується в більш вузькому сенсі, ніж вживається для всього процесу розробки уроку. Цей етап полягає в розробці способів, за допомогою яких буде досягтися поставлена мета. Ними насамперед є компоненти педагогічного процесу – завдання, принципи, зміст, методи, форми навчальної діяльності. На цьому етапі створюється педагогічна структура, кожен компонент якої втілює модель як вихідний образ уроку. На цьому етапі розробки уроку

здійснюється підбір матеріалу, який на наступному етапі буде перетворюватися в технологію.

Конструювання уроку – кінцевий етап проектування. Його призначення – створення технології навчання здобувачів освіти як процесу освоєння ними навчального матеріалу. Технологія уроку і є сама система взаємодії учителя трудового навчання та технологій і школярів, спрямована на оволодіння ними навчальним матеріалом відповідно до поставленої мети. По суті, технологія уроку – та послідовність дій учасників освітнього процесу, завдяки якій досягається мета уроку. На цьому етапі розробляється конструкт уроку – його методична структура як послідовність дій його учасників.

Процес педагогічного проектування уроку має свої регулятори у вигляді принципів проектування. Зокрема, це принцип достатньої повноти охоплення об'єкта, що проектується; принцип системної єдності всіх етапів і форм проектування; принцип людських пріоритетів; саморозвитку; доступності.

Отже, педагогічне проектування є збиральна діяльність і одночасно діяльність вибору з усього знання про урок того, що потрібно саме для цього моменту, для вивчення цієї теми і з цими здобувачами освіти.

Список використаних джерел:

1. Балл Г.О. Парадигма діалогу і проблема прилучення до наукової культури. *Професійна освіта: педагогіка і психологія: Українсько-польський щорічник* / За ред. Л. Левовицького, І. Зязюна, І. Вільш, Н. Ничкало. Ченстохова–Київ, 1999. С. 335–347.
2. Назаренко Н. С. Проектна діяльність як засіб формування професійної компетентності майбутніх перекладачів. URL : https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2011/8_2011/28.pdf.
3. Остапенко Н. Місце моделювання як методу навчання в педагогічному проектуванні (на матеріалі вищої школи). *Українська мова і література в школі*. 2004. № 6. С. 41–46.

4. Чистовська І. П. Проектна діяльність як засіб формування педагогічної компетентності майбутніх інженерів-педагогів. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Філософія. Психологія. Педагогіка. 2007. № 3. С. 133-136.

5. Шроль Т.С. Проектна діяльність як засіб формування професійної компетентності майбутніх учителів URL : http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Наукова_періодика/elits/2015/43/Проектна%20діяльність%20як%20засіб%20формування%20професійної%20компетентності%20майбутніх%20учителів.pdf

Вітрук Ольга

викладач

Володимирський педагогічний коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Шумік Марія

викладач

Володимирський педагогічний коледж
імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Діяльнісний підхід в освіті - це методологічний підхід, який ставить акцент на активність та практичну діяльність здобувачів освіти, сприяючи їхньому розвитку практичних навичок, критичного мислення, творчості та здатності застосовувати знання в реальних ситуаціях. Ідея діяльнісного підходу полягає в тому, що навчання та освіта повинні бути спрямовані на розвиток практичних навичок, компетенцій і здатностей учнів, замість простого накопичення теоретичних знань, навчання повинно бути більш практичним, цікавим та

сприяти розвитку здобувачів освіти у більш компетентних та активних громадян, готових до викликів сучасного світу.

Діяльність - це активність, яку виконують або спостерігають в контексті різних сфер життя та навчання. Діяльність охоплює широкий спектр дій, включаючи фізичну, інтелектуальну, соціальну та емоційну активність. В освітньому контексті діяльність може означати навчальні дії, завдання, вирішення проблем, створення проектів і багато іншого, що стосується процесу навчання та підготовки.

Отже, діяльність - це прояв активності та зусиль у виконанні різних завдань та дій, що мають практичний, соціальний, інтелектуальний або інший характер. Діяльнісний підхід на заняттях професійно - практичного циклу є дуже ефективним для розвитку практичних навичок та вмінь здобувачів освіти. Цей підхід спрямований на те, щоб навчання було орієнтовано на практичні дії та реальні ситуації, а не лише на засвоєння теоретичних знань.

До ключових аспектів діяльнісного підходу в процесі підготовки майбутніх вчителів трудового навчання відносять орієнтацію на дію, тобто заняття мають бути спрямовані на виконання практичних завдань та проектів. Здобувачі освіти активно включаються в розробку ескізів, макетів майбутніх проектних виробів, які вони самостійно проектують та виготовляють. У результаті роботи стикаються з реальними проблемами і завданнями, які вони повинні вирішити за допомогою аналізу та критичного мислення.

В процесі навчальної діяльності активно займаються практичною діяльністю, виготовленням виробів або вирішення практичних завдань і проблем. Здобувачі освіти навчаються шукати рішення, аналізувати ситуації та виходити за межі стандартних ситуацій.

Для реалізації проектної діяльності важливо включати здобувачів освіти до створення проектів та виробів, які вони самостійно проектують, планують і виготовляють. Це допомагає розвивати творчість та практичні навички майбутніх вчителів трудового навчання.

Партнерська робота сприяє спілкуванню, обговорюванню та обміну ідеями, адже співпраця розвиває навички комунікації та спільної діяльності.

Діяльнісний підхід сприяє розвитку практичних навичок, таких як робота з інструментами, виготовлення виробів, вирішення технічних завдань, планувати дії та виконувати завдання без постійного нагляду викладача. Сприяє більш ефективному засвоєнню практичних навичок та готовності здобувачів освіти до роботи в сучасному світі, підвищує мотивацію та допомагає більш якісно освоювати практичні аспекти предмету трудового навчання та технологій.

У процесі навчання здобувачі освіти активно залучаються до опрацювання теоретичного матеріалу та навчаються через дії та практичну діяльність, а не лише через сприймання інформації. У процесі діяльності відбувається взаємодія та обмін ідеями для вирішення завдання у група, що сприяє розвитку навичок комунікації та спільної діяльності.

Даний підхід сприяє формуванню самостійності та навчає приймати рішення та планувати свою діяльність майбутніх вчителів трудового навчання та технологій. Процес навчання базується на ситуаціях і завданнях, які відповідають реальному життю та можуть бути корисними в практичній діяльності.

Під час педагогічної практики відбувається реалізація практичних навичок, творчості, розвитку критичного мислення та вміння працювати в команді. Відповідно процес навчання набуває багатогранності, стає більш цікавим та ефективним, оскільки залучає здобувачів освіти до активної ролі викладача.

Сприяє отримуванию практичного досвіду майбутнім вчителям, вчасно розвивати практичні навички та вміння, які вони можуть використовувати в реальному житті. Це допомагає розуміти свої сильні та слабкі сторони, що сприяє розвитку самооцінки та саморегуляції у здобувачів освіти.

В освіті діяльнісний підхід сприяє більш змістовному, практичному та ефективному навчанню, допомагаючи розвивати навички та компетенції, необхідні для успішної соціальної та професійної діяльності.

Суть діяльнісного підходу в освіті полягає в тому, що навчання спрямоване на активну діяльність учнів і студентів, розвиток їхніх практичних навичок, критичного мислення та здатності застосовувати знання у реальних ситуаціях.

Отже, майбутній вчитель за роки навчання оволодіє діялісним підходом у навчальному процесі в освітньому закладі. Діялісний підхід до навчання є педагогічною концепцією, що акцентується на активній практичній діяльності здобувачів освіти у процесі навчання та сприяє розвитку навичок, критичного мислення, творчості та здатності застосовувати знання в реальних умовах.

Список використаних джерел:

1. Пометун, О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. Київ : А.С.К., 2004. 432 с.
2. Володимир Юрженко. Проєктна технологія як основа технологічної підготовки шкільної молоді для діяльності в сучасних умовах. URL: https://lib.iitta.gov.ua/718998/1/Nauk-ped-stud_2019-3-86-96.pdf.
3. Лихненко В. П. Діялісний метод навчання. URL: <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-5496E72DB571B/list-24B7BC55727>.

Гвоздецька Юлія

канд.пед.наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Сучасні технології дистанційного навчання трансформують світосприйняття в бік багатовимірної, багатоваріантної, поліментальної

віртуальності. Широке впровадження сучасних інформаційних технологій може призвести до принципово нового підходу до освітніх технологій в цілому.

Інтеграція даних технологій орієнтована на підвищення якості навчання, розвиток творчих здібностей студентів, їх прагнення до безперервного отримання нових знань. [1].

За визначенням ЮНЕСКО інформаційна технологія – це комплекс взаємопов'язаних наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що досліджують методи ефективної організації праці людей, які зайняті обробкою і збереженням інформаційних ресурсів; комп'ютерну техніку і методи організації та взаємодії з людьми і виробничим обладнанням, їх практичне застосування, а також пов'язані з усім цим соціальні, економічні й культурні проблеми [2].

Освітня технологія – це модель спільної роботи викладача і студента з планування, організації та проведення реального процесу навчання за умови забезпечення комфортності для всіх суб'єктів освітньої діяльності [3].

Навчальний процес, що здійснюється на основі технологій дистанційного навчання, передбачає використання як психолого-педагогічних, так й інформаційно-комунікаційних технологій, це дві складові технології дистанційного навчання.

Психолого-педагогічні технології дистанційного навчання являють собою систему засобів, прийомів, методів, форм організації дистанційного навчання, а також послідовність кроків, здійснення яких забезпечує виконання завдань навчання, виховання і розвитку особистості [3]. Використання психолого-педагогічних технологій дистанційного навчання допомагає ефективно вирішувати проблеми особистісноорієнтованого навчання. Студенти отримують реальну можливість відповідно до індивідуальних здібностей досягати певних результатів у різних галузях знань. Реалізація дистанційного навчання вимагає застосування спеціальних педагогічних технологій дистанційного навчання:

1) кейс-технологія – педагогічна технологія, заснована на складанні для студентів типового або індивідуального кейсу, що містить пакет з навчальною

літературою, мультимедійним відеокурсом, віртуальною лабораторією та навчальними програмами, посібниками, фрагментами монографій з коментарями викладача, контрольними завданнями у вигляді тестів і т. д.;

2) телевізійна технологія – передбачає використання багатосторонніх відео-телеконференцій, односторонніх відеотрансляцій;

3) Internet-технологія – передбачає використання відеоконференцзв'язку, Internet-радіо, Internet -TV, голосової пошти, E-mail, чатів, форумів. Ці технології ґрунтуються на компетентістному та особистісно-орієнтованому підходах в освіті і використовують сучасні методи навчання, зокрема: метод проєктів, навчання у співробітництві, ситуаційне навчання, проблемне навчання, продуктивне навчання, метод «мозкового штурму», парне та колективне навчання.

Інформаційно-комунікаційні технології навчання – це сукупність методів і технічних засобів збирання, організації, збереження, опрацювання, передавання й подання інформаційних ресурсів за допомогою комп'ютерів і комп'ютерних комунікацій, які включають: комп'ютерні тести, електронні дидактичні демонстраційні матеріали та публікації, комп'ютерні навчальні програми; електронні мультимедійні підручники, лекції, посібники, словники; віртуальну реальність та моделювання, електронні підтримуючі системи [3].

У технології дистанційного навчання саме комп'ютерне тестування розроблене найбільш повно. Зараз використовується досить багато варіантів тестів, які можуть бути представлені у різних формах: графічній, табличній, текстовій і т.д. Усі ці тести розраховані на перевірку знань та частково розуміння матеріалу. Тести такого типу використовуються для поточного контролю та самоконтролю.

При модульному та підсумковому контролі використовують тести з різними типами тестових питань, тим самим за допомогою тесту можна перевірити ступінь засвоєння матеріалу на всіх рівнях заданих цілей.

Для самостійної роботи над лекційним матеріалом студенти використовують електронні навчальні підручники і посібники. В порівнянні зі звичайними (паперовими) підручниками і посібниками дидактичний потенціал електронних посібників і підручників значно більший завдяки таким властивостям, як гіпертекстовість, мультимедійність, інтегрованість, конструктивність, керованість.

Комунікаційні технології можна розділити на два типи – online і offline технології. Перші забезпечують обмін даними в режимі реального часу, тобто повідомлення, надіслане відправником, досягнувши комп'ютера адресата, негайно направляється на відповідний пристрій виведення. При використанні offline технологій отримані повідомлення зберігаються на комп'ютері або певному сервері. Користувач може переглянути їх за допомогою спеціальних програм у зручний для нього час. На відміну від очного навчання, де діалог ведеться лише в режимі реального часу, у дистанційному навчанні він може відбуватися у відкладеному режимі. До зазначених технологій відносяться електронна пошта, списки розсилки і форуми. За допомогою сервера-розсилки може бути організована розсилка навчальних матеріалів. За допомогою електронної пошти встановлюється особисте спілкування між викладачем і студентом, а форум надає можливість організувати колективне обговорення найбільш складних питань курсу, розуміння яких викликає труднощі у студентів. Всі ці технології надають можливість обмінюватися учасникам навчального процесу повідомленнями за допомогою комп'ютерів, підключених до мережі Internet.

Комунікаційні технології відіграють особливу роль у ДН, оскільки саме вони надають можливість найбільш повно реалізувати принцип розподіленості освітніх ресурсів та кадрового потенціалу. Традиційні форми навчання в даному випадку також мають деякі організаційні особливості. Лекції можуть бути реалізовані у двох видах: відео-конференцзв'язок (перегляд виступу викладача в реальному часі); самостійне вивчення навчальних матеріалів у різних видах

(електронні навчальні посібники, паперові підручники, аудіозапис, відеозапис) з наступним їх обговоренням у online або offline режимах.

Семінарські заняття можуть бути організовані: у режимі відкладеного часу (offline) – обмін текстовими повідомленнями; у реальному часі (online) – обмін повідомленнями (чат), аудіоконференції, відео-конференцзв'язок. Практичні і лабораторні заняття передбачають: самостійне виконання практичних завдань; віддалене підключення до віртуальних лабораторій; роботу з комп'ютерною моделлю лабораторної установки.

Форми активного навчання можуть бути організовані у вигляді: online-ігри; аналізу ситуації (кейс-технології); групового проекту. Таким чином, дистанційне навчання використовує різні технології, що, надають можливість подолати проблеми традиційного навчання (прив'язка до території, часові проміжки, недостатня самостійна активність студентів), максимально розширює аудиторію студентів, надає можливість задоволення індивідуальних освітніх потреб студента та реалізації його творчого потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Аніщенко О. Освіта дорослих у контексті інформатизації суспільства. *Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia: Polsko-ukrainski rocznik. Czestochowo; Kijow, 2019. Ч. XI. S.228–229.*
2. Биков В. Ю. Наукове забезпечення дистанційної професійної освіти: проблеми та напрями досліджень. *Професійна освіта: педагогіка і психологія: укр.-пол. журн. 2020. Вид. II. С. 93–116.*
3. Борзенко О.П. Основні категорії та поняття дистанційного навчання. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 19 (254), Ч. I, 2012. С. 6-14.*

Глуханюк Віталій

канд.пед.наук, старший викладач

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

Стасюк Юлія

заступник директора Державного навчального закладу

«Гущинецьке вище професійне училище»

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Модернізація системи професійної підготовки майбутніх учителів технологій у педагогічному університеті передбачає нове бачення розвитку особистості студента, тому володіння проєктним процесом є ознакою сучасної культури спеціаліста. Проєктування змінює тип мислення учасників проєкту, наближаючи його потреби до сучасної освіти. Тому виникає необхідність у пошуку шляхів формування проєктної культури майбутніх учителів з урахуванням інноваційних тенденцій реформування школи.

Метою статті є аналіз підходів до визначення проєктної культури вчителя технологій, а також визначення дидактичних умов її формування у фаховій підготовці вчителя технологій.

Щоб визначити сутність проєктної культури вчителя технологій, потрібно охарактеризувати наступні важливі категорії: культура, проєкт, проєктування. У загальному трактуванні поняття «культура» (від лат. colere, cultura) в час його функціонування в античному світі мало багато різних значень: «вирощування», «зрощення», «догляд», «обробіток», «поліпшення», «створення», «формування» та ін. Нині тотожне використання його в науковій практиці неможливе, хіба що стосовно людини його можна трактувати як формування та вдосконалення її образу.

У статті ми використовуємо два основні напрями трактування культури, які найчастіше використовуються у науковій літературі: 1) сукупність матеріальних і духовних цінностей, які створюються людиною в процесі її життєдіяльності; 2) форма самореалізації людини в усьому її різноманітті, спосіб буття людини. Ці визначення ми вважаємо оптимальними, оскільки проєктний вид культури тісно пов'язаний із створенням матеріальних і духовних цінностей та можливостями самореалізації педагогів у процесі їх продуктивної діяльності.

Проєктна культура вчителя технологій відображає, на нашу думку, творчо-інтуїтивну складову його проєктно-технологічної культури і формується під час проєктування. Поняття «проєктування» є складним і багатограним, а тому розглядається в багатьох аспектах, зокрема як: 1) конструювання варіантів оптимального з погляду цілей майбутнього стану об'єкта; 2) пристосування наявних засобів для виконання необхідної мети, координація складових частин або окремих дій для отримання необхідного результату; 3) конструювання оптимального задоволення суми дійсних потреб при певному комплексі умов; 4) моделювання передбачуваних дій їх здійснення, поки не з'явиться повна упевненість у кінцевому результаті; 5) ухвалення рішень в умовах невизначеності.

Базуючись на таких визначеннях проєкту, можна стверджувати, що проєктування – це розумова діяльність, яка визначає майбутній процес і результат перетворення дійсності з урахуванням природних і соціальних законів, на основі вибору й ухвалення рішень. У проєктуванні важливо підкреслити його ідеальний характер: дії виконуються не з реальними явищами чи процесами, а з їх уявними моделями.

У контексті розвитку проєктної культури вчителя технологій ми виокремлюємо інженерне, педагогічне та дизайн-проєктування. Інженерне проєктування традиційно вважається підготовчим етапом виробничої діяльності і призначене для вирішення актуальної технічної проблеми, основу якої становить винахід.

Зміст проєкту визначається ціннісними орієнтаціями: в процесі проєктування моделюється певний об'єкт дійсності. Учені, котрі займаються проблемами

інженерного проектування, по-різному трактують цей процес. Проте більшість з них схиляється до думки, що проектування є особливим видом розумової діяльності, спрямованим на мислене створення чи перетворення штучного довкілля.

Педагогічне проектування є одним з видів сучасної педагогічної діяльності, що сформувався за останнє десятиліття. Оскільки воно має технічне коріння, в педагогічній галузі всі його характеристики, як правило, зберігаються, щоб здійснювані процедури можна було ідентифікувати як проєктувальні. Існують різні бачення функцій і методології педагогічного проектування. Найчастіше його трактують як напрям соціального проектування, що спрямований на створення і зміну організованих процесів освіти, виховання, навчання. Педагогічне проектування потрібно розуміти як спеціально організоване осмислення педагогічних проєктів і систем.

Узагальнене уявлення про проектування дає можливість вироблення загальної (універсальної) методології, яка може мати ефективне застосування в інженерній, педагогічній та художній освіті. У цьому контексті у логічній структурі проектування доцільно визначити такі етапи: постановка завдання; збір інформації; аналіз даних; вибір стратегії; вибір тактики; формулювання ідей; порівняння варіантів; синтез запропонованих розв'язків та їх оцінювання; вибір оптимального рішення та його конкретизація. Основні функції проектування, які є визначальними у формуванні проєктної культури майбутнього вчителя, - це мотиваційна, організаційна, комунікативна, прогностична, координуюча, оцінювальна, контрольна-корегувальна та керування. Ми додаємо до них також функцію усвідомлення відповідальності за результати своєї діяльності.

Визначення сутності різних видів проектування, їх функцій та етапів реалізації дають можливість підійти до дефініції поняття «проєктна культура». У найзагальнішому трактуванні проєктна культура розглядається як вища форма фахової компетентності фахівця у сфері проектування; знання і вміння проектування та реалізації оптимальних ідей .

Проектна культура вчителя технологій, будучи складовою професійно-педагогічної культури, є системною якістю особистості педагога, яка визначається здібностями розробки й реалізації технологічних, підприємницьких, педагогічних і особистісно значущих проєктів на основі накопичених знань, умінь і навичок у процесі фахової підготовки та проєктної діяльності. Вона ґрунтується на: а) проєктній компетентності, яка містить предметні знання й уміння та відповідні знання й уміння, пов'язані з проєктуванням навчальної діяльності під час вивчення конкретного предмета; б) гуманістичному ставленні до педагогічного середовища, що припускає творчу активність у реформаторській діяльності, спрямовану на її оптимізацію й гуманістичну організацію; в) сформованості творчих якостей і здібностей особистості, вмінні конструювати власні технологічні підходи до вирішення завдань у динамічно мінливих нестандартних ситуаціях.

Розглядаючи механізми формування проєктної культури, необхідно відзначити, що вони включають в себе всі галузі педагогічної діяльності: науково-дослідну, проєктувальну, освітню, виховну, управлінську – в їх складному взаємозв'язку і взаємозумовленості. Проектна культура майбутнього вчителя технологій – це, насамперед, складна, багаторівнева, динамічна система професійних якостей, яка зорієнтована на управління навчальним процесом, основою якого виступає проєктний підхід вирішення проблем.

Л. Бережна розглядає, як умову оволодіння педагогом проєктною культурою – багатогранний спектр дій з самовдосконалення професійних якостей і організаційного менеджменту освітянина: мотивація особистості на оволодіння проєктною культурою; організація процесу проєктування в навчальному закладі; інноваційну направленість педагогічної діяльності; можливість вибору особистістю шляху саморозвитку; розширення та поглиблення професійної майстерності вчителя; різноманітність видів діяльності; самореалізація та самоактуалізація в освітньому процесі [1]. Також науковці визначають інші умови оволодіння особистістю проєктною культурою: розроблений комплекс педагогічних заходів щодо оволодіння методологією проєктування; наявність у кожного із суб'єктів

освітнього процесу досвіду творчої діяльності; зміст освіти, зафіксований у навчальних програмах; організація процесу проектування як системоутворюючої діяльності, що відбиває специфіку моделювання освітнього середовища школи.

Отже, проектна культура вчителя технологій є важливою складовою його фахової культури. Вона є якісним інтегральним професійно-особистісним утворенням, що формується в умовах виконання інженерних, педагогічних і дизайн-проектів. Рівнями становлення проектної культури є проектна освіченість, компетентність, майстерність і власне культура. До комплексу педагогічних умов розвитку проектної культури майбутніх учителів технологій в освітньому процесі необхідно віднести: спеціально організовану проектну діяльність, що надає студентам можливість культурно-ціннісного самовизначення в освітньому процесі; проектна діяльність орієнтована не тільки на реалізацію проекту, а й на особистісні зміни в самих суб'єктах проектної діяльності. Перспективи подальших пошуків з напрямку дослідження полягають у розробці технології формування проектної культури майбутнього вчителя технологій з урахуванням визначених умов.

Список використаних джерел:

1. Бережна Л. Проектна культура як основний спосіб реалізації інноваційної педагогічної діяльності. Теорія та методика управління освітою. 2010. № 3.
2. Бокань В. А. Культурологія : навч. посібник. Київ : МАУП, 2004. 136 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови. / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.

Грітченко Анатолій

доктор пед. наук, професор

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ У ЗВО

Сучасна система освіти повинна забезпечити формування у майбутнього фахівця розуміння основних принципів існування суспільства, особистісних якостей, набуття теоретичних та практичних знань для подальшої професійної діяльності. Навчання має бути спрямоване на вміння працювати з інформацією, її генеруванням, вмінням її трансформувати та використовувати на практиці. Ефективність професійної підготовки майбутнього фахівця у ЗВО можна пов'язувати не тільки з особистістю викладача, сучасними засобами навчання, а й з використанням інноваційних методів навчання, які сприяють активному включенню студентів в освітній процес, його орієнтації на практичне застосування знань, що закладено державними освітніми стандартами.

Одним із таких методів є кейс-технологія. Кейс-технологія запропонована Школою бізнесу Гарвардського університету в 1924 році та з 1960-х років її активно застосовують у різних галузях освіти.

Кейс-метод (англ. Case method, метод кейсів, метод конкретних ситуацій, метод ситуаційного аналізу) – техніка навчання, що використовує опис реальних економічних, соціальних і бізнес-ситуацій. Ті, що навчаються, повинні досліджувати ситуацію, розібратися в суті проблем, запропонувати можливі рішення і вибрати найкраще з них. Кейси ґрунтуються на реальному фактичному матеріалі або ж наближені до реальної ситуації [2].

Нині виокремлюють такі кейс-технології: «метод ситуаційного аналізу; метод інциденту; метод діагностики і синтезу інформації; метод креативного

розв'язання ситуаційних завдань; ігрове проєктування; метод ситуаційно-рольових ігор; метод прийняття рішень; метод дискусії» [1, с. 42].

Сутність методу аналізу ситуацій складається із детального дослідження проблеми заданої ситуації, аналізу способів її вирішення та вибору найоптимальнішого із можливих вирішень цієї ситуації. Метод інциденту полягає у самостійному пошуку студентом необхідної для розв'язання певної ситуації інформації. При використанні методу діагностики і синтезу інформації студенти використовують заздалегідь оформлений пакет документів зі списком питань певної тематики, які допомагають студентам визначитись із необхідною їм інформацією для вирішення ситуації та здійснити аналіз цієї інформації для прийняття кінцевого рішення. Проєктування у формі гри застосовується для надання студентам можливості сконструювати проєкт чи модель, яка, на їхню думку, вдосконалисть наявне вирішення ситуації або ж запропонує альтернативний та ефективніший спосіб розв'язання завдання. Метод рольової (ситуативно-рольової) гри сприяє вдосконаленню у студентів навичок імпровізації та розвитку їхньої креативності, оскільки студенти демонструють свою позицію щодо певної ситуації, а також відповідну поведінку та реакції, які передбачає визначена роль учасника. Під час застосування методу дискусії студенти активно обговорюють конкретну проблему чи ситуацію, способи вирішення поставленого перед ними завдання, обмінюються думками та досвідом, вступають у суперечку або ж приймають точку зору колег та намагаються дійти консенсусу щодо оптимального вирішення проблеми [5, с. 69].

Виокремлюють наступні етапи розробки кейса:

1. Визначення мети створення кейса, аудиторії на яку він розробляється, складання ряду питань для початкового етапу комунікації.
2. Співвідношення завдань з головною метою кейса.
3. Пошук джерел та збір інформації для кейса.
4. Підготовка первинного матеріалу для подання його в кейс.

5. Оформлення кейсу.
6. Обговорення та оцінювання кейсу із залученням експертів.
7. Підготовка дискусійних питань та внесення за необхідністю змін до кейсу.

Інформація формується і подається у вигляді таблиць, числових даних, графіків та діаграм. Кейс може бути представлений на паперовому та електронному носіях.

Як свідчить практика, «кейси слід розробляти і реалізовувати в навчальному процесі з урахуванням ряду принципів, що забезпечують ефективність їх використання:

- кейс повинен відповідати цілям навчання;
- кейс має бути максимально наближений до реальної професійної діяльності;
- завдання має передбачати різні шляхи для пошуку варіантів рішення;
- кейси можуть відрізнятися за рівнем узагальненості, кількістю представленої інформації, складністю проблеми;
- матеріал кейса не повинен бути застарілим, його слід оновлювати паралельно зі змінами в реальній практиці» [3, с. 159].

В освітньому просторі професійної підготовки майбутнього фахівця у ЗВО використовують три види кейсів:

1. Демонстраційний кейс – завдання чи комплекс завдань для демонстрації вже наявних готових методів та навичок вирішення нестандартних завдань.
2. Тренінговий кейс передбачає вирішення запропонованих проблемних ситуацій різними нестандартними методами.
3. Інноваційний кейс покликаний аналізувати ситуацію, рішення якої було знайдено для вироблення нових, видозмінених або раніше невикористаних методів.

Кейс-технології використовують як «педагогічний інструмент, що допомагає студентам:

- глибше зрозуміти тему, розвинути уявлення;
- отримати підґрунтя для перевірки теорії, дослідження ідей, виявлення закономірностей, взаємозв'язків, формулювання гіпотез;
- пробудити інтерес, зацікавити, спонукати до дискусії;
- отримати додаткову інформацію, поглибити знання, переконатися у поглядах;
- розвинути й застосувати аналітичне та стратегічне мислення, вміння вирішувати проблеми й робити раціональні висновки, розвинути комунікаційні навички;
- поєднати теоретичні знання з реаліями життя, перетворити абстрактні знання у цінності і вміння студента» [4, с. 425–426].

Таким чином, процес професійної підготовки майбутнього фахівця у ЗВО, побудований за кейс-технологією, дозволяє студентам опанувати систему знань та умінь їх використання у професійній та самоосвітній діяльності, сприяє розвитку активності особистості в освітньому процесі, формуванню пізнавальних інтересів тощо.

Список використаних джерел:

1. Ісаєва О., Шайнер Г., Розман І. Кейс-технологія як інноваційний підхід викладання дисципліну кризових умовах. *Молодь і ринок*. № 11–12 (197–198), 2021. С. 39–43.
2. Кейс-метод. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Кейс-метод> (дата звернення : 02.11.2023).
3. Пустовойт Б. А., Федяй І. О. Кейс-технологія як один із сучасних методів викладання у закладах вищої освіти для формування компетентності майбутніх фахівців. *Наукові записки кафедри педагогіки [Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна]*. 2018. № 43. С. 422–430.

4. Козак Л. В. Кейс-метод у підготовці майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності. *Освітологічний дискурс*. 2015. № 3 (11). С. 153–162.

5. Чорна-Климовець І. Ю. Кейс-технологія формування у майбутніх фахівців з маркетингу англomовної лексичної компетентності в діловому письмі. *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія*. 2020. Вип. 33. С. 66–74.

Дубова Наталія

канд.пед.наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Харчова промисловість є складною та конкурентоспроможною галуззю, де успіх залежить від вміння ефективно управляти виробничими процесами, впроваджувати інновації та забезпечувати високу якість продукції. Формування управлінських якостей у майбутніх фахівців харчових технологій визначає їхню готовність до викликів та лідерську роль у виробничому процесі.

Компетентнісний підхід, представлений в державних освітніх стандартах професійної освіти, передбачає чітку орієнтацію на майбутнє, яка проявляється в можливості студента вибудувати власну освітню траєкторію з урахуванням успішності в особистій та професійній діяльності.

Сучасна педагогічна практика показує, що найбільш продуктивними і перспективними в професійній освіті є технології, що дозволяють організувати освітній процес з урахуванням професійної спрямованості навчання, а це вимагає від педагогів застосування нових методів, прийомів і форм роботи.

У реалізації навчальної діяльності для формування управлінських умінь майбутніх фахівців харчових технологій на заняттях використовуються такі

педагогічні технології: практико-орієнтовані, інтерактивні, інформаційно-комунікаційні, організація самостійної роботи (реферати, доповіді, презентації).

Основною технологією, яку використовують педагоги системи професійної освіти, є практико-орієнтована технологія або ще її називають професійно орієнтована технологія. Мета даної технології – формування у майбутнього фахівця повної готовності до професійної діяльності, а результат – випускник, здатний ефективно застосовувати в практичній діяльності наявні у нього знання, вміння і практичний досвід або компетентності [3].

У методичних рекомендаціях з розробки навчальних планів запропоновано керуватися принципом практико-орієнтованості, вказано його коефіцієнт – 50-65% [2].

Тому в робочих програмах навчальних дисциплін 50% складають лабораторно-практичні заняття, де відпрацьовуються такі управлінські вміння, як: аналітичні, комунікативні, прогностичні, проєктивні, рефлексивні, організаційні, вміння здійснювати контроль.

Практико-орієнтоване навчання направлено на підготовку майбутніх фахівців до самостійної професійної діяльності за допомогою формування відповідної кваліфікації, затребуваної в умовах реального виробництва [1].

Для формування управлінських умінь доцільно використовувати такі форми практико-орієнтованих занять: лекція-візуалізація, аналіз і вирішення конкретних виробничих завдань; дискусії, лабораторно-практичні заняття (фронтальні, групові), екскурсії на підприємства.

Практичне застосування накопичених знань дозволяє майбутнім фахівцям розвивати пізнавальні, комунікативні, творчі навички, вміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися у великому інформаційному просторі.

Одним з найскладніших завдань для керівника будь-якого рівня є ефективне планування та координація. Управління харчовим виробництвом вимагає вміння розробляти ефективні плани виробництва, а також координувати роботу різних відділів та команд для досягнення поставлених цілей. В процесі

дидактичної гри можливе поетапне формування умінь побудови цілей поточних, перспективних і стратегічних (освоєння функції планування), організація контролю за реалізацією планів.

Для розвитку у майбутніх фахівців управлінських умінь в частині прийняття управлінських рішень можна застосовувати на заняттях активні форми навчання, такі як кейс-стаді, тренінгові заняття та рольові дидактичні ігри. Майбутні фахівці повинні розвивати аналітичні навички для визначення потенційних ризиків у виробництві та вміння приймати стратегічні рішення для їх управління.

Формування лідерських якостей допомагає майбутнім фахівцям ефективно керувати командою та стимулювати її до досягнення високих результатів.

Управління в харчовій промисловості часто включає в себе співпрацю з різними спеціалістами. Фахівці повинні розвивати навички ефективної роботи в команді та спільного досягнення цілей.

Практичні завдання дозволяють студентам розробляти стратегії виробництва, взаємодіяти з існуючими та потенційними проблемами та розробляти плани для їх вирішення. Це сприяє формуванню стратегічного мислення та вміння розглядати галузь у великому контексті.

Управлінці харчового виробництва повинні бути готові впроваджувати нові технології та інновації для підвищення ефективності та конкурентоспроможності компанії.

Ефективне спілкування з різними зацікавленими сторонами, включаючи команду, клієнтів, постачальників та регуляторний орган, є ключовим для успішного управління виробництвом. Вивчення та аналіз кейсів з реальних виробничих сценаріїв дозволяє студентам навчатися на прикладах успішних та невдалих управлінських рішень в харчовій промисловості.

Майбутні фахівці повинні мати чітке розуміння та фокус на досягнення конкретних результатів та покращення ефективності виробництва.

Висновок. Формування управлінських якостей у майбутніх фахівців харчових технологій визначає їхню здатність ефективно управляти виробничим процесом, впроваджувати інновації та забезпечувати високу якість продукції. Ці якості стають ключовими уміннями у конкурентному світі харчової промисловості, де змінюються технології та вимоги споживачів.

Список використаних джерел:

1. Гайворонська В.В. Організаційно-методичні умови ефективного формування педагогічної компетентності викладачів вищих технічних закладів освіти. Науково-методичний журнал. Миколаїв: МДГУ ім. П.Могили, 2003. Т. 28. С. 61.
2. Методичні рекомендації щодо розроблення навчальних планів та індивідуальних планів здобувачів фахової передвищої освіти. Лист ІМЗО № 22.1/10-1358 від 02.07.20 року. URL: <https://osvita.ua/legislation/proftech/74895/>
3. Сілаєва І.Є., Шевчук С.С., Заславська С.О. Методика професійного навчання: методичний посібник. Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2013. 292 с.

Зубар Надія

канд. техн. наук, професор

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

ДУАЛЬНА ФОРМА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇЇ ЗАПРОВАДЖЕННЯ

Сучасна освіта вимагає новітніх освітніх технологій, форм та інновацій, здатних забезпечити високу якість підготовки фахівців. Заклади вищої та фахової передвищої освіти враховують вимоги працедавців та адаптують освітні програми, навчальні плани підготовки фахівців до інноваційних процесів, що змінюються на потребу ринку праці.

Однак існує низка невирішених проблем в організації і виконанні практичного навчання студентів, які важко вирішуються внаслідок складних економічних умов. Спостерігається значна невідповідність структури та обсягів освітніх послуг потребам ринку праці. Працедавці звертають увагу не стільки на формат «знань» фахівців, скільки на готовність до професійної діяльності. Занадто поширеним стало явище працевлаштування випускників закладів освіти не за фахом. Тому наразі ринок праці диктує необхідність перегляду традиційних підходів у системі професійної освіти.

Освітньо-професійні програми підготовки фахівців, в яких є експеримент, апробація, інноваційні технології – це перспективна стратегія загального розвитку освітнього простору України. Чим програма гнучкіша, тим вона актуальніша та буде затребуваною. Інноваційні освітні програми здатні зацікавити і залучити українського студента до активної розбудови нашої країни. Тому професійна освіта має зберегти і примножити усі існуючі напрацювання та використати нові форми.

Дуальна форма здобуття фахової передвищої та вищої освіти передбачає поєднання навчання в закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для оволодіння програмними результатами, поглиблення практичних умінь і навичок та набуття певної кваліфікації здобувачами денної форми здобуття освіти.

Основним завданням дуальної форми навчання є підвищення якості підготовки фахівців завдяки модернізації змісту та способів реалізації практичної складової освітнього процесу, підвищення мотивації здобувачів освіти до навчання та посилення ролі роботодавців у системі підготовки фахівців на всіх етапах - від участі у формуванні змісту освітніх програм до оцінювання результатів навчання. Це дозволить підвищити конкурентоздатність випускників, скоротити період їх адаптації до професійної діяльності, сприяти росту рівня зайнятості молоді.

Дуальна форма передбачає часткове перенесення процесу формування програмних компетентностей і результатів навчання в умови професійної практичної діяльності. Навчання на робочому місці здійснюється шляхом виконання трудових функцій відповідно до трудового договору. Виконання освітньої програми за дуальною формою може передбачати навчання здобувача зі зміною робочих місць у роботодавця або його навчання на робочих місцях у кількох роботодавців.

Дуальна форма професійної освіти на ранніх стадіях навчання забезпечує набуття студентами цільової підготовки, певних професійних компетенцій, а також таких особистісних якостей, як уміння працювати в команді, навичок оптимального вибору технологічного рішення, відповідальності за доручену ділянку діяльності. Після закінчення навчання за дуальною формою здобувачі освіти розуміються на всіх технологічних процесах, вміють працювати на устаткуванні та обладнанні, мають досвід роботи у команді з досвідченими фахівцями, що розширює можливості подальшого працевлаштування. Окрім цього, здобувач має як додаткові доходи, так і стаж роботи, що є дуже важливим при подальшому працевлаштуванні.

Дуальна система дозволяє поєднати в навчальному процесі теоретичну і практичну підготовку. Практичні та лабораторні заняття з профільних дисциплін можуть трансформуватися в курсові (семестрові) розробки, що відображають застосування теоретичних моделей до реальних завдань їх роботи. За результатами навчання студенти зможуть розробити, підготувати наукові розробки на основі спостережень та практичної роботи на підприємствах і установах.

Відповідно до Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти для реалізації освітньої програми за дуальною формою закладом освіти розробляються окремий навчальний план, що має відповідати вимогам щодо забезпечення тривалості практичного навчання, передбаченим для дуальної форми здобуття освіти із графіком освітнього

процесу в закладі освіти і на робочому місці та відповідне методичне забезпечення освітніх компонентів.

Особливості організації навчання за дуальною формою відображаються у програмах дисциплін, практик, курсових робіт чи проєктів, пов'язаних з особливостями діяльності роботодавця і виконанням трудових обов'язків на робочому місці та посилення практичної спрямованості їх змісту.

На основі навчального плану для дуальної форми складається індивідуальний навчальний план здобувача освіти. Важливо те, що здобувач освіти (або вступник) може самостійно знайти робоче місце для навчання та сприяти встановленню співпраці між закладом освіти і роботодавцем для організації навчання за дуальною формою.

Таким чином, дуальна форма професійної освіти набуває особливої актуальності в аспекті вирішення завдань швидкого повоєнного відновлення економіки України, задоволення попиту на висококваліфіковані кадри із затребуваними навичками, а також перспектив інтеграції України в ЄС.

Список використаних джерел:

1. Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти (Наказ МОН 13.04.2023 №426).
2. Марценюк Л. В., Груздєв О. В. Дуальна освіта як засіб ефективного поєднання теорії та практики. URL: <https://www.economy.in.ua/?op=1&z=4884&i=9>
3. Хомишина І. Запровадження дуальної форми навчання у сфері вищої освіти України. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/may/21497/21.pdf>
4. Дуальна освіта: виклики та перспективи. URL: <https://gosta.media/nauka-ta-osvita/dualna-forma-osvity-shcho-tse-i-chomu-za-neiu-majbutnie-vyshchoi-osvity-v-ukraini/>

Іванчук Анатолій

канд. пед. наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

НЕБЕЗПЕКИ ВІД ПОВЕДІНКИ ЛЮДЕЙ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» належить до обов'язкових в усіх закладах вищої освіти України на викладається, починаючи з 1995-1996 навчального року [2]. Імплементация нової редакції Закону «Про вищу освіту» (2014 р.), надавши закладам вищої освіти автономії, значно знизила імідж цієї навчальної дисципліни, що призвело до зменшення кількості навчальних годин та зміни назви на «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці». Крім цього були відмінені майже всі нормативно-правові акти, пов'язані з вказаною дисципліною. Однак 24 лютого 2022 року показало помилковість нехтуванням формуванням культури безпеки в населення України. Промовистим є твердження В. Березуцького: «Населення України не було готове до війни та військових загроз...» [1, с. 505].

Розв'язання проблеми підняття іміджу безпеки життєдіяльності можливе шляхом її наповнення новим змістом [5]. Відомо, що зміст цієї дисципліни міждисциплінарний з широкою інтеграцією з навчальними дисциплінами природничо-наукового циклу. Однак для умов педагогічних закладів вищої освіти України необхідна також інтеграція з дисциплінами гуманітарного циклу [4]. Широкі можливості, у цьому відношенні, мають знання психології, адаптовані до контексту зменшення ризиків від конкретних небезпек.

Метою дослідження було опис прикладу використання психологічних знань для переструктурування змісту навчального матеріалу окремої теми навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці». Орієнтирами для переструктурування змісту навчального матеріалу про людину

в умовах надзвичайних ситуацій став ризик-орієнтований і компетентнісний підходи до організації навчального процесу формування елементів культури безпеки в студентів. Тобто викладання безпеки життєдіяльності розглядається нами як можливість практичного використання вибраних знань із психології, які виконуватимуть функцію індивідуального керування ризиками від конкретних небезпек. На протязі життя будь-яка людина неодноразово потрапляє в надзвичайні ситуації, яскравий цьому приклад агресія росії. У цілому дослідники дотримуються такої думки: «... людина протягом свого життя неодноразово стикається з психотравмуючими чинниками, які опосередковані раптовим виникненням надзвичайної ситуації» [3, с. 376].

Специфічним видом небезпек в умовах надзвичайних ситуацій є неадекватний психоемоційний стан та відповідна поведінка людей. Процес трансформації психоемоційного стану людей в умовах надзвичайних ситуацій багатостадійний. Велику небезпеку становить період до кількох діб від початку надзвичайної ситуації, на який припадає дві перші стадії процесу трансформації психоемоційного стану людей [3]. Нерозуміння свого психоемоційного стану та параліч вольової діяльності не дає людині шансу зменшити ризики від небезпеки неадекватної поведінки людей власними силами. Зрозуміти шляхом саморефлексії власні психоемоційні проблеми в умовах надзвичайних ситуацій та проблеми оточуючих людей можливо лише при наявності компетентності з культури безпеки життєдіяльності.

На перших двох стадіях трансформації неадекватного психоемоційного стану людей в умовах надзвичайних ситуацій потрібно сфокусувати увагу на трьох типах осіб: панікери; демонстративні особи та «герої» натовпу (різноманітні «герої» маніпулятори свідомістю мас типу радянських А. Кашпіровського, А. Чумака тощо). На нашу думку, психологічні характеристики трьох типів осіб, які становлять загрозу для загалу в умовах надзвичайних ситуацій, засвоєні студентами педагогічних вищих закладів освіти на заняттях із безпеки життєдіяльності будуть породжувати їхню зацікавленість,

а згодом і формуватимуть пізнавальний інтерес до окремих тем навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці». Зацікавлені на заняттях студенти – це реальний шлях підняття іміджу цієї навчальної дисципліни та ефективності формування основ культури безпеки життєдіяльності. Вибрані психологічні знання, в контексті ризик-орієнтованого підходу до вивчення небезпек, стануть засобами самодопомоги в умовах високого ризику від небезпеки неадекватної поведінки людей.

Для характеристик різних типів осіб з деструктивною поведінкою доцільно розробити ієрархічну систему наративних оповідань, допоможуть студентам зрозуміти смисли поведінки цих осіб, а також запам'ятати характерні ознаки, за якими їх можливо розпізнати в умовах надзвичайних ситуацій.

Таким чином, інтеграцію знань про психологічні закономірності доцільно розпочинати з окремих тем навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці». Оскільки ця дисципліна за навчальними планами вивчається раніше, чим навчальні дисципліни психологічного спрямування, варто використовувати метод наративів. Наративи розкриватимуть для студентів смисли поведінки людей, а також смисли різних психологічних процесів і явищ. Міждисциплінарна інтеграція змісту безпеки життєдіяльності з дисциплінами гуманітарного циклу в умовах педагогічного вищого закладу освіти сприятиме зміні ставлень студентів до безпекових дисциплін, а також розвитку їх пізнавального інтересу до навчального матеріалу з цієї дисципліни.

Список використаних джерел:

1. Березуцький В. В., Березуцька Н. Л. Дослідження апріорних ознак ризику війни. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. №3. С. 503–520. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/nts/article/view/4159/4181>

2. Гвозд'їй С. П. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх фахівців соціонімічних спеціальностей до безпеки життя і професійної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2017. 525 с.

3. Гутник В. Н., Лаврівський М. З. Психологічні аспекти поведінки людей під час надзвичайної ситуації. *Проблеми та перспективи розвитку системи безпеки життєдіяльності*: матеріали XIII міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 2018р. Львів: ЛДУ БЖД, 2018. С. 376–378.

4. Покалюк В. М. Теоретичні засади навчання безпеки життєдіяльності в закладах освіти України. *Педагогіка безпеки*. 2019. Т. 4, №2. С. 97–103. URL: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2019-4-2-097-103>

5. Ivanchuk A., Zuziak T., Marushchak O., Solovei V., Krasylnykova I., Hlukhaniuk V., Krupka V. Interest of the pre-service teachers in the alcohol-related issues. *Problems of Education in the 21st Century*. 2023. 81(2), P. 206–222. URL: <https://doi.org/10.33225/pec/23.81.206>

Клюд Олена, Сівак Віктор

Володимирський педагогічний

фаховий коледж імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ М'ЯКИХ НАВИЧОК У ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Україна запустила реформу освіти, яка передбачає впровадження нових стандартів навчання та оцінювання, а також розширення можливостей для студентів отримувати міжнародні ступені та кредити за системою Європейської кредитної передачі і накопичення (ECTS). Професійна підготовка майбутніх фахівців в галузі професійної та технологічної освіти надається у контексті євроінтеграційних процесів, що впливають на структуру, зміст, методи та підходи до навчання.

У зв'язку зі зростанням міжнародного співробітництва та міграцією фахівців, майбутнім фахівцям важливо розвивати міжкультурну комунікацію та співпрацювати з колегами та студентами з інших країн. У зв'язку зі зростанням попиту на практичні навички у фахівців, професійна підготовка стає більш

орієнтованою на практику. Студенти отримують більше можливостей для практичного навчання та стажування у реальних умовах роботи.

Мета статті – окреслити провідні принципи формування м'яких навичок (soft skills) у здобувачів професійної та технологічної освіти, оскільки ці навички грають значущу роль у сучасному ринку праці.

М'які навички включають в себе різні аспекти, такі як комунікація, креативність, співпраця, аналітичність, рішення проблем, лідерство та багато інших. Важливо розглядати теорію і практику формування цих навичок разом, оскільки теоретичні підходи повинні бути втілені в практичні методики навчання.

Доцільно впроваджувати в навчальний процес спільні проекти і групову роботу. Важливо практикувати роботу в групах та співпрацю з іншими студентами та вчителями. Групові проекти допомагають розвивати навички комунікації, співпраці та лідерства.

Викладачам спеціальних дисциплін важливо стимулювати та розвивати креативність студентів. Вони можуть використовувати завдання та проекти, які стимулюють придумувати нові ідеї та розв'язувати практичні завдання. Розвиток навичок аналізу та розв'язання практичних проблем є важливим для майбутніх вчителів трудового навчання. Потрібно включити в програму навчання завдання, де студенти повинні розв'язувати практичні завдання та робити власні проекти.

Під час практики ефективною буде робота з менторами і наставниками, які можуть допомогти майбутнім вчителям розвивати м'які навички шляхом надання зворотного зв'язку та підтримки у їхньому професійному розвитку. Вчителі трудового навчання можуть брати участь у тренінгах та семінарах, що спрямовані на розвиток м'яких навичок. Це може включати в себе тренінги з комунікації, лідерства, розв'язання конфліктів тощо. Оскільки вчителі трудового навчання мають справу з учнями з різними потребами та здібностями, важливо розвивати емпатію та терпимість.

М'які навички повинні бути вбудовані в навчальні плани та програми. Це може включати в себе спеціальні курси, проекти, завдання та інші методи, які спрямовані на розвиток цих навичок. Навчальні заклади повинні розробляти методи оцінки м'яких навичок і надавати можливості студентам відстежувати свій розвиток. Це може включати в себе портфоліо робіт, самооцінку та звіти.

Важливо співпрацювати з роботодавцями, щоб переконатися, що навчання відповідає потребам ринку праці та розвиває м'які навички, які шукають роботодавці.

Формування м'яких навичок у здобувачів професійної та технологічної освіти вимагає комплексного підходу, включаючи теоретичні основи та практичні методики. Для досягнення успіху в цьому процесі важливо враховувати конкретні потреби та цілі навчального закладу та його студентів.

М'які навички педагога грають важливу роль у його роботі з учнями та в навчальному процесі, дозволяють співпрацювати з колегами та студентами з інших країн. Ці навички допомагають педагогам ефективно спілкуватися, мотивувати та підтримувати студентів, створювати позитивне навчальне середовище та сприяти їхньому розвитку.

Список використаних джерел:

1. Бацунов С., Дереча И., Кунгурова И., Слизкова Е. Современные детерминанты развития soft skills. Научно-методический электронный журнал «Концепт». 2018. № 4. С. 198–207.

2. Скрипник М. Технології професійного розвитку педагогів: методичний порадник / Упорядники: Тамара Михайлівна Сорочан, Марина Іванівна Скрипник; навч.- метод. посіб.; Держ. вищ. навч. зал.«Ун-т менедж. освіти». К., 2016. – 231 с.

3. Ткачук С., Мельник О. Конструктивні вимоги до впровадження інформаційно-методичного забезпечення в закладах професійно-технічної освіти. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2022. № 2. С. 62–67.

4. Нова Українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи [електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola>.

5. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: [монографія] / авт. кол.: Лук'янова Л.Б., Сігаєва Л.Є., Аніщенко О.В., Зінченко С.В., Баніт О. В., Лапаєнко С.В., Василенко О.В. К.: Педагогічна думка, 2012. 272 с

Коберник Олександр

доктор пед. наук, професор

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ СУСПІЛЬНО-ДЕРЖАВНИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Загальна соціокультурна ситуація, виклики щодо збереження цілісності й державності України, військова агресія Росії, завдання консолідації суспільства, реформування системи освіти визначають нагальність підвищення уваги до виховного потенціалу освітнього середовища та виховання базових соціальних цінностей зростаючої особистості.

Здобувачі закладу загальної середньої освіти знаходяться в ситуації численних ризиків, спокус, негативних впливів (у тому числі і через маніпулятивні технології деструктивного змісту ЗМІ, інтернет-мережі, різних видів рекламної продукції), дезорієнтації у вимогах і моделях поведінки, безцільового проведення дозвілля. Якщо вести мову про визначальні фактори впливу на якість виховної роботи з учнями, то їх можна виокремити кілька: війна Росії проти нашої країни, релігійний, історичної упередженості, маніпулювання свідомістю, цінності здоров'язбереження молоді; сучасні вихованці як покоління Z [3].

Враховуючи ці та інші фактори, можна прослідкувати й узагальнити трансформації системи цінностей в підростаючого покоління: 1) прагматизм й егоїзм; 2) втрата почуття відповідальності; 3) знецінення громадянської позиції; 4) прагнення до задоволень будь-яким способом; 5) споживацтво й меркантилізм; 6) переорієнтування на сферу особистих потреб; 7) падіння престижу праці; 8) легковажне відношення до власного здоров'я та ін.

Все це має актуалізувати проблему якісного формування в учнів ключових компетентностей в контексті формування їх ціннісних орієнтацій та посилення виховного потенціалу уроків технологій.

Адже, відповідно до сучасних законодавчих документів про освіту компетентність – це динамічна комбінація не тільки знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, а й цінностей та інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. У сучасній освіті здебільшого увага зосереджується саме на першій частині даного трактування, але ж не менш важливою для забезпечення компетентнісного підходу в закладах освіти має стати й формування системи цінностей.

Вітчизняні психологи стверджують, що процес формування цінностей найбільш успішно відбувається саме в підлітковому віці, який вважають другим (після дошкільного) народженням особистості, адже його ознаками є досить високий рівень самостійності, здатності до самовдосконалення і самоствердження, регулювання своєї діяльності на основі свідомо поставленої мети, розвиток та упорядкування ціннісних орієнтацій [1].

Наявність цінностей є виявом небайдужості людини у ставленні до інших людей, держави, праці, природи тощо.

Законом України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» основними суспільно-державними (національними) цінностями України визначені такі: *соборність* – єдність, неподільність усіх територій України,

духовна єдність українців, які проживають на території України, а також єдність усіх громадян України незалежно від національності та віросповідання, спрямована на утвердження справжнього суверенітету і незалежності України, побудову процвітаючої демократичної національної держави; *самобутність* – національна ідентичність, неповторність, оригінальність, які виявляються окремою особою чи групою осіб у ментально обумовленому художньо-мистецькому світосприйнятті, національно прийнятних способах спілкування, діяльності, поведінці. Самобутність українського народу визначається його історією, культурою, традиціями та українською мовою; *воля* – здатність, намір, кероване намагання, прагнення досягти мети. Проявом волі українського народу є героїка боротьби за незалежність України, прагнення до самостійності, невпинний пошук шляхів досягнення свободи; *гідність* – відстоювання своїх духовно-моральних і державницьких позицій, усвідомлення власної ваги та громадянського обов'язку у міжнародному співтоваристві [2].

Уже в самих трактуваннях національних цінностей розкриваються можливості для їх формування в учнів під час реалізації технологічної освітньої галузі.

Варто зазначити, якщо Україна зорієнтована на Європейські цінності, а українці дуже чітко, найвищою ціною – ціною людських життів, задекларували своє прагнення проєвропейського курсу для нашої країни, то в системі цінностей, які доречно формувати під час урочної і позаурочної предметно-перетворювальної діяльності й такі важливі цінності як *свобода, демократія, рівність, верховенство права та повага до прав людини, конкурентоспроможність, працелюбність*. Ці цінності об'єднують всі держави, її члени.

Очевидно, що цінності, які є важливими для громадян ЄС, є близькими й українцям, про що свідчать перераховані цінності у вище згаданому Законі України.

Розглянемо більш повно ті європейські цінності, які не знайшли свого потрактування в українському законодавстві. Перш за все, – це *свобода* як можливість людини самостійно робити вибір та приймати рішення, право на безпеку і т.д., що впливають на її життя, соціальної групи та суспільства в цілому.

Демократія, як європейська цінність, проголошує право громадян на управління державою, а це – відповідальність і прозорість дій влади, закони, що відображають інтереси суспільства, і врахування думки громадян під час ухвалення владою важливих рішень.

Рівність забороняє будь-яку дискримінацію за будь-якою ознакою. Особлива увага приділяється рівності між чоловіками та жінками, у тому числі в трудових правах.

Верховенство права означає, що рішення у державі ухвалюються у відповідності до встановлених правил і процедур. А головне – це єдині правила та закони для всіх, без виключення.

Повага до прав людини, включно з правами меншин – визнання того, що всі люди народжуються вільними та рівними у своїх правах. Ці права охоплюють різні сфери. Право мати гідні умови праці – незалежно від статі, кольору шкіри чи віросповідання. Право отримати якісні освітні і медичні послуги. Право вільно розпоряджатися своєю власністю. А також це право на чисте довкілля та на захист себе, як споживача різних товарів і послуг.

До системи європейських цінностей, які особливо співзвучні з цілями технологічної освіти, необхідно віднести конкурентоспроможність і ціннісне ставлення до праці.

Конкурентоспроможність – здатність особистості витримати конкуренцію, протистояти конкурентам. В наш час масового безробіття – це одна з найважливіших інтегративних цінностей людини, яка може забезпечити їй гідне життя і самореалізацію її здібностей. Конкурентоспроможний фахівець на жорсткому ринку праці і робочої сили здатний запропонувати свої умілі руки й

інтелектуальні можливості як «товар», запросивши за це достойну ціну, яка забезпечить благополуччя його і сім'ї.

Це працівник з досить високим рівнем професійної майстерності, підприємливий, обізнаний із законами ринку, має навички нестандартного аналітичного гнучкого мислення, здатний продукувати ідеї, захопити ними інших, повести за собою, розумно ризикувати. Він впевнено орієнтується в мінливому світі, спостережливий, критичний, самостійний і креативний.

Конкурентоспроможність не реальна без працелюбності – потреби докладати свою фізичну, або розумову енергію на створення, або перетворення матеріальних і духовних цінностей.

Вищим щаблем сформованості працелюбності виступає праця, спрямована на задоволення не лише працівника чи співвітчизників, але й інших народів, збереження природи на Землі, забезпечення добробуту людства. Усвідомлена потреба працювати виступає однією з центральних ознак гуманістичного ідеалу.

Проблема специфіки виховання цінностей зростаючої особистості вимагає від майбутніх учителів технологій і педагогічних працівників-практиків усвідомлення потреби саме у інтеграції суспільно-державних (національних) вартостей та європейських, оскільки вони пов'язані з розумінням людини як частини природи і самоцінності її особистості, є основою провідної світової орієнтації прогресивних суспільних рухів, а також включають в себе всі вищі цінності, вироблені людством на довгому і суперечливому шляху свого розвитку, які одержали назву загальнолюдських.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Духовні цінності в розвитку особистості. *Педагогіка і психологія*. 2017. № 1. С. 124–129.
2. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» *Урядовий кур'єр*. 2023. № 21.

3. Огнев`юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. Київ: Знання України, 2013. 450 с.
4. Сухомлинська О. В. Духовно-моральне виховання дітей та молоді в координатах педагогічної науки і практики. *Шлях освіти*. 2016. № 1. С. 2–7.

Катинська Лідія

Володимирський педагогічний
фаховий коледж імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В ЗМІСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Педагогічна практика відіграє ключову роль у формуванні та розвитку майбутніх педагогів. Це важлива частина їхньої підготовки, яка надає можливість перетворити теоретичні знання в конкретні вміння та навички. Дозволяє студентам отримати реальний досвід роботи в класі або іншому освітньому середовищі та отримати практичний досвід взаємодії з учнями, розвитку управлінських навичок, застосування педагогічних методів. Надає можливість студентам розвивати конкретні вміння та навички, такі як планування уроків, організація класу, та взаємодія з різними учнями тобто отримання практичного досвіду, який допомагає їм ефективно застосовувати теоретичні знання в реальних ситуаціях. В процесі практики студенти знайомляться з професійними нормами та очікуваннями, що є важливим для їхнього подальшого вироблення як професіоналів, що допомагає відчувати себе частинами педагогічного співтовариства.

Педагогічна практика є необхідною частиною процесу підготовки майбутніх педагогів, сприяючи їхньому виростанню в якісних та компетентних професіоналів.

Компетентнісний підхід в педагогіці базується на розвитку конкретних компетентностей учнів, спрямованих на їх підготовку до життя та праці. Цей

підхід визнає необхідність володіння студентами не лише знаннями, але й навичками, вміннями та особистісними якостями. Основні принципи компетентнісного підходу включають:

- орієнтацію на розвиток особистості учня, творчих та критичних здібностей;
- залучення учнів до активної участі у власному навчанні та процесі прийняття рішень; розвиток взаємодії між теоретичними знаннями та їх практичним застосуванням; розвиток співпраці та колективних навичок через групову роботу та спільні проекти;
- орієнтацію на проблемний підхід - вирішення реальних проблем та завдань як засобу навчання;
- розвиток критичного мислення у студентів та здатності адаптуватися до нових умов та змін у суспільстві та ринку праці;
- розвиток комунікативних навичок;
- реалізація проектної діяльності, що сприяє розвитку творчості та практичних навичок.

Оскільки суспільство швидко змінюється, і система освіти повинна відповідати сучасним викликам та потребам, зосереджуватися на розвитку конкретних компетентностей та навичок, необхідних для успішного функціонування в сучасному суспільстві. Впровадження новітніх технологій та інновацій у навчальний процес для покращення доступності та ефективності освіти, акцент на розвиток критичного мислення, творчості та аналітичних навичок, які необхідні для вирішення складних завдань. Врахування індивідуальних потреб та можливостей кожного учня, створення умов для розвитку його унікальних здібностей. Створення середовища, де кожен має рівні можливості для отримання якісної освіти, незалежно від особливостей. Включення у навчальні програми елементів креативності та мистецтва для розвитку творчих здібностей.

Компетентнісний підхід передбачає активну роль вчителя у створенні умов для розвитку різних компетентностей студентів, а також у постійному аналізі та адаптації педагогічного процесу для найкращого задоволення їхніх потреб та можливостей. Він сприяє глибокому засвоєнню матеріалу та розвитку навичок, які студенти можуть успішно використовувати у своєму подальшому житті.

Компетентнісний підхід в освіті — це методологічний підхід, який акцентує увагу на розвитку конкретних компетентностей та навичок здобувачів освіти, щоб готувати їх до життя та професійної діяльності.

Цей підхід передбачає індивідуалізацію навчання та акцент на розвитку тих компетентностей, які дійсно необхідні для успіху у реальному житті. Компетентнісний підхід активно впроваджується в освітніх системах як засіб підготовки учнів до викликів і вимог сучасного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Дьяченко Б. Василь Сухомлинський у діалозі з компетентнісним підходом. Освіта на Луганщині. 2008. № 29. С. 13–16.
2. Дмитренко Т. Г. Педагогічна спадщина А. С. Макаренка у виховній системі приватної школи. Витоки педагогічної майстерності. Педагогічні науки. Полтава, 2008. Вип. 4. С. 227–234.
3. Глузман О. В. Базові компетентності : сутність та значення в життєвому успіху особистості .Педагогіка і психологія. 2009. № 2. С. 51–61.
4. Луговий В. І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні .Педагогіка і психологія. 2009. № 2. –С. 13–26.
5. Родигіна І. Компетентнісно спрямований педагогічний процес [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://osvita.ua/school/theory/>

Колісник-Гуменюк Юлія

доктор педагогічних наук, доцент
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Професійна та технологічна освіта – це розділ освіти, який спрямований на підготовку студентів до роботи в конкретних галузях та сферах. Професійна освіта зазвичай надає практичні навички та знання, необхідні для розвитку в певній професійній сфері, тоді як технологічна освіта зосереджується на засвоєнні технічних аспектів, використанні технологій, комп'ютерних систем та інших інструментів, які є важливими для сучасної професійної діяльності. Обидва напрямки освіти мають на меті підготувати студентів до успішної роботи в обраній сфері та застосування сучасних технологій в професійній діяльності.

У сфері професійної та технологічної освіти існують кілька актуальних викликів:

Швидка зміна технологій: технології швидко розвиваються, тому необхідно постійно адаптувати програми навчання, щоб вони відповідали сучасним технічним вимогам та новітнім розробкам. Адаптація програм навчання — це процес зміни або модифікації навчальних курсів чи програм з метою їх відповідності сучасним потребам та викликам. Для цього потрібно провести оновлення матеріалів (додавання нових тем, актуалізація інформації та літератури для відображення останніх тенденцій у галузі); інтеграцію технологій (включення сучасних технологій у навчальний процес, таких як відеолекції, онлайн-курси, використання програмного забезпечення для підвищення інтерактивності); гнучкість навчання (розширення можливостей для самостійного навчання, відкриття доступу до дистанційних курсів або зручного графіку навчання); застосування практичних завдань (включення практичних

вправ, проєктів чи підготовки до реальних ситуацій, що допомагає збільшити практичний досвід студентів); міждисциплінарність (застосування підходу, що поєднує різні дисципліни для створення більш комплексного розуміння предмету); культурна адаптація (врахування різноманітності студентського складу, їхніх культурних та мовних особливостей для більш ефективного навчання); стимулювання критичного мислення (розвиток навичок аналізу, критичного мислення та розв'язання проблем через використання відповідних завдань та методів) [1].

Глобалізація: ринок праці стає все більш глобальним, що вимагає від студентів знання культурних особливостей, міжнародного досвіду та міжкультурної компетентності. Глобалізація в освіті відкриває широкі можливості для студентів, викладачів і університетів, а також сприяє розвитку інтернаціонального співробітництва та розумінню різноманітності культур і знань. Ось кілька ключових аспектів: міжнародна співпраця (збільшення обміну студентами, викладачами та дослідниками між університетами різних країн. Це може бути стажування, обміни або спільні проєкти); глобальні стандарти (встановлення загальних стандартів у навчанні для підвищення якості освіти та визнання кваліфікацій у міжнародному масштабі); міжкультурне навчання (звернення до більш широких культурних, історичних та соціальних поглядів у навчальних програмах); дистанційне навчання (завдяки технологіям студенти можуть отримувати освіту від університетів у будь-якій точці світу, використовуючи онлайн-курси та відкриті ресурси); міждисциплінарність (зростання інтересу до інтеграції різних галузей знань для вирішення складних глобальних проблем); міжнародні програми (розвиток міжнародних програм навчання, таких як двоцифрові дипломи, що дають можливість отримати кваліфікацію відразу в кількох країнах); адаптація до міжнародних ринків праці (освіта, яка відповідає потребам глобальних ринків праці та забезпечує студентам міжнародну конкурентоспроможність).

Зміни у вимогах ринку праці: ринок праці постійно змінюється, вимагаючи нових навичок та знань. Освітні програми повинні адаптуватись до цих змін, надаючи студентам актуальні та корисні навички. Адаптація освітніх програм до глобалізації вимагає наступних кроків: міжкультурне навчання (включення елементів, що відображають культурну різноманітність у навчальні програми); міждисциплінарність (створення програм, які об'єднують різні галузі знань для розв'язання складних проблем); практичний досвід (наголос на практичних знаннях та навичках, які відповідають потребам сучасного ринку праці); розвиток м'яких навичок (вивчення комунікаційних, лідерських та проблемних навичок, які важливі у співпраці в глобальному середовищі); технології (використання сучасних технологій для навчання та доступу до інформації); міжнародне співробітництво (програми обміну, співпраця з міжнародними університетами та практика за кордоном для студентів); підвищення гнучкості (навчальні програми повинні бути гнучкими, давати можливість вибирати курси та спеціалізації для студентів); стратегічне планування (розробка програм, що враховують майбутні тенденції у розвитку суспільства та технологій); самостійне навчання (залучення студентів до самостійного пошуку, оцінки та аналізу інформації). Ці аспекти дозволять освітнім програмам ефективно відповідати на зміни в сучасному світі та готувати студентів до викликів глобалізації.

Навчання на відстані: розвиток технологій дозволяє проводити навчання онлайн, що вимагає розробки нових методів викладання та відповідних платформ для ефективного навчання. Онлайн-навчання поширюється із застосуванням різноманітних технологій: відео та вебінари (використання відеоуроків та онлайн-вебінарів для передачі знань); мультимедійні матеріали (інтерактивні презентації, аудіо та відеоматеріали для кращого розуміння матеріалу); онлайн-платформи (використання спеціальних платформ для навчання, які дозволяють студентам вивчати матеріал у вигляді курсів та завдань); віртуальна реальність (VR) та розширена реальність (AR):

(застосування VR та AR для створення іммерсивного навчального досвіду); комунікаційні та колаборативні платформи (використання інструментів спілкування та співпраці для обговорення матеріалів та спільної роботи над проектами); інтерактивні додатки (використання ігрових технологій та інтерактивних додатків для залучення студентів та підвищення їхнього інтересу до навчання); адаптивність та персоналізація (технології, які дозволяють адаптувати навчальний матеріал до індивідуальних потреб кожного студента); хмарні технології (зберігання та доступ до матеріалів через хмарні сервіси, що полегшує спільну роботу та доступність інформації); штучний інтелект (AI) та аналітика (використання AI для аналізу та покращення процесів навчання, автоматизації оцінювання та рекомендацій). Ці технології сприяють ефективному онлайн-навчанню, дозволяючи створювати більш інтерактивне та індивідуалізоване оточення для студентів [2].

Фінансування: високі витрати на освіту та недостатнє фінансування можуть обмежувати доступ до якісної професійної та технологічної освіти. Фінансування професійної та технологічної освіти є ключовим для розвитку цих галузей. Фінансування відбувається через державні асигнування (уряди виділяють кошти на розвиток програм та інфраструктури професійної освіти. Це може включати створення сучасних лабораторій, відділень для практичного навчання, оновлення програм та матеріалів); стимулювання інвестицій (уряди створюють програми та ініціативи для стимулювання інвестицій у сферу професійної освіти. Це може бути податкові пільги для компаній, які співпрацюють з навчальними закладами або надають спонсорську допомогу); співпраця з приватним сектором (багато університетів та коледжів співпрацюють з компаніями для розвитку програм, які відповідають потребам ринку праці. Це може включати спонсорські програми, стажування та фінансову підтримку); гранти та проекти (організації та фонди надають гранти для розвитку нових програм, досліджень та ініціатив у сфері професійної та технологічної освіти); інноваційні програми (залучення фінансування до програм, спрямованих на

розвиток новітніх технологій та методів навчання, таких як використання віртуальної реальності, інтерактивних платформ тощо); міжнародна співпраця (організації та уряди можуть отримувати гранти від міжнародних організацій на розвиток професійної освіти, обмін досвідом та реалізацію спільних проєктів). Забезпечення достатнього фінансування є важливим для підтримки і розвитку професійної та технологічної освіти, оскільки сприяє створенню сучасних, конкурентоздатних програм, які відповідають потребам ринку праці.

Підготовка до роботи в майбутньому: освітні програми повинні враховувати потреби майбутнього ринку праці та підготовляти студентів до роботи у сферах, які зараз можуть ще не існувати.

Підготовка до майбутньої роботи - це багатогранний процес, що включає різні аспекти: освіту (набуття знань та навичок, необхідних для конкретної професії чи галузі. Це може включати навчання у виші, технічних коледжах, курси з підвищення кваліфікації); практику (отримання досвіду через стажування, практикум та реальні випробування у сфері, де ви хочете працювати. Це дозволяє познайомитись з особливостями роботи, набратися досвіду та практичних навичок); розвиток особистості (розвиток власних якостей, таких як комунікабельність, креативність, критичне мислення. Це важливо для ефективної роботи в команді, прийняття рішень та розв'язання проблем); м'які навички (навички, такі як керування часом, організаційні вміння, вміння працювати в команді, також важливі для успіху в будь-якій професії); стажування та менторство (запровадження молодих спеціалістів у світ роботи через стажування під керівництвом досвідчених фахівців, що допомагає зрозуміти специфіку роботи та набути корисний досвід); постійне навчання (готовність постійно вдосконалювати свої навички та знання у відповідності до змін у сфері, де ви працюєте). Підготовка до майбутньої роботи - це комплексний процес, який об'єднує освіту, практичний досвід, особистісний розвиток та готовність до постійного самовдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Колісник-Гуменюк Ю.І. Значення інтерактивних методів навчання в освітньому просторі ЗВО. Сучасні тенденції розвитку освіти й науки : проблеми та перспективи : зб. наук. праць / [гол. ред. Колісник-Гуменюк Ю.І.]. Київ – Львів – Бережани – Ломжа, 2023. Вип. 12. С.15-18.

2. Haidamaka, O., Kolisnyk-Humenyuk, Y., Storizhko, L., Marchenko, T., Poluboiaryna, I., & Bilova, N. Innovative Teaching Technologies in Postmodern Education: Foreign and Domestic Experience (2022). Postmodern Openings, 13(1 Sup1), 159-172.

Корець Микола

доктор педагогічних наук, професор
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

Іщенко Олександр

аспірант
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З КОМП'ЮТЕРНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ У СТАРШОКЛАСНИКІВ

Сучасна технологічна освіта має випереджаючий характер, вона націлена у майбутнє, на розв'язання проблем нового століття, розвиток ключових компетенцій учнів, формування в них нових способів мислення та діяльності. У структурі навчання посилюється роль і значення освоєння різноманітних способів діяльності, підвищення їхньої технологічності, створення умов для активної соціальної дії, дослідницької діяльності. Отже, перед педагогами стоїть важливе завдання – виховати та підготувати молодь, спроможну активно включитися в якісно новий етап розвитку сучасного суспільства, який пов'язаний з інформацією.

Суспільство «Епохи інформації» [1] вимагає від випускників закладів загальної середньої освіти володіти такими знаннями і навичками як:

- критичного мислення і вміння вирішувати проблеми (гнучко адаптуватися у змінних життєвих ситуаціях, самостійно набуваючи необхідних знань);
- комунікативних навичок та навичок співробітництва;
- інформаційної грамотності (вміння швидко та ефективно шукати інформацію, критично та компетентно оцінювати та осмислювати інформацію, вміння творчо та креативно використовувати її);
- інформаційно-комунікаційної грамотності (використання комп'ютерних технологій як інструменту для спілкування, досліджень, організації, оцінювання інформації, володіння базовим розумінням етичних та правових питань, пов'язаних з доступом та використанням інформації).

Щодня, учні старшої школи отримують потік інформації, яку потрібно глибоко осмислити, проаналізувати і зробити правильні висновки. Але задача вчителя полягає у тому, щоб навчити кожного самостійно виявляти проблему, знаходити способи її рішення, творчо підходити до її розв'язання.

Комп'ютерну інженерію вивчають учні 10-11 класів за програмою профільного навчання де передбачено забезпечення загальноосвітньої проектно-технологічної підготовки учнів для свідомого подальшого професійного самовизначення [2].

Орієнтуючись на сучасний ринок праці, в учнів потрібно формувати компетентності, що дозволяють користуватися такими технологіями і знаннями, які задовольняють потреби інформаційного суспільства. Саме тому важливим для учнів є не тільки вміння оперувати власними знаннями, уміннями і навичками, а й бути готовими змінюватися відповідно до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформаційними потоками, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатися впродовж усього життя, тобто бути компетентними [1].

Задача сучасної освіти - підготувати підростаюче покоління до життя й професійної діяльності в новому, високорозвиненому інформаційному середовищі, ефективному використанню її можливостей. Перетворення сучасної цивілізації в інформаційне суспільство актуалізує, перш за все, проблему формування інформаційної компетентності особистості, яка стає визначальним чинником ефективності її трудової діяльності і повсякденного життя.

Інформаційна компетентність – це уміння за допомогою технічних засобів та інформаційних технологій самостійно шукати, аналізувати та добирати необхідну інформацію, обробляти її, зберігати та передавати.

Інформаційна компетентність складається з трьох компонентів:

1. Інформаційний (здатність ефективної роботи з інформацією).
2. Комп'ютерний (визначення умінь і навичок щодо роботи з сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням).
3. Процесуально-діяльнісний (здатність застосовувати сучасні засоби інформаційно-комп'ютерних технологій для роботи з інформацією).

Зважаючи на рівень засвоєння учнем навчального матеріалу та будь-якої інформації в цілому, визначають етапи формування інформаційних навичок, які представлені на рис. 1.

Для формування інформаційної компетентності з комп'ютерної інженерії учитель повинен:

- сформувати вміння, щоб учень міг якомога швидше знайти необхідну інформацію із застосуванням новітніх інформаційних технологій;
- розвинути в учнів уміння виокремити тільки актуальну та корисну інформацію;
- навчити опрацьовувати, обробляти, редагувати інформацію застосовуючи сучасні інформаційні технології;
- активізувати вміння аналізувати інформацію, помічати закономірності та використовуючи їх, прогнозувати й робити висновки;
- сформувати вміння на основі аналізу попередньої інформації визначити власну точку зору;
- підсилити вміння зосередити реалізацію на практиці власних ідей щодо розробок, технологій, пристроїв.

Отже, формування у учнів інформаційної компетентності забезпечить основну вимогу щодо якості сучасної освіти - уміння орієнтуватися в світовому інформаційному просторі, володіння навичками роботи з великими і постійно змінними масивами інформації, володіння інформаційною культурою.

Список використаних джерел:

1. Формування інформаційно-комунікативної компетентності учнів на уроках інформатики шляхом використання сучасних інформаційних технологій URL: <https://naurok.com.ua/formuvannya-informaciyno-komunikativno-kompetentnosti-uchniv-na-urokah-informatiki-286161.html> Дата звернення (10.11.2023 р)

2. Гандзюк С. О., Штаєр О. С., Юрженко В. В. Навчальна програма «Технології 10–11 клас Профільний рівень, спеціалізація «Компютерна інженерія»» URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> Дата звернення (10.11.2023 р)

Корець Олександр

канд. пед.наук, доцент

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

Мельников Олексій

аспірант

Воєвода Олександр

аспірант

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У збройних конфліктах питання збереження закладів освіти як безпечного простору є надзвичайно гострим. У 2015 році ООН розробила Декларацію про безпеку шкіл, яку станом на 2022 рік підписало 109 країн, серед яких немає Росії. Сьогодні ж в Україні ця країна-агресор розглядає заклади освіти як об'єкти для обстрілів [1].

Під час військових дій та ще тривалий час після їх закінчення заклади освіти в Україні працюватимуть у нових для себе вимогах до безпечного освітнього середовища. Облаштування укриттів та організація безпечного освітнього простору у школі – одне з найважливіших завдань місцевої влади та працівників освітніх установ.

З початком нового навчального року у кожному закладі освіти передбачено індивідуально ухвалювати рішення щодо організації освітнього процесу – очно, дистанційно чи у змішаному форматі. Це рішення залежатиме, зокрема, від безпекової ситуації, наявності, стану та місткості укриття та від рекомендацій спеціальних комісій ДСНС після обстеження школи [1].

Вимоги та рекомендації щодо облаштування безпечного укриття у закладі освіти розроблені Державною службою з надзвичайних ситуацій, а також надало Міністерство освіти і науки України. Ці рекомендації розроблені Державною службою якості освіти спільно з експертами ініціативи “Система забезпечення якості освіти”, яка впроваджується в межах проєкту “Супровід урядових реформ в Україні” (SURGe), що реалізується компанією Alinea International за кошти Уряду Канади.

Однією з передумов безпечного освітнього середовища є наявність чітких процедур реагування/поведінки, знання цих процедур усіма працівниками закладу та постійне відпрацювання правил з учнями, серед яких

першочергово це мають бути:

1. Шляхи для евакуації (у тому числі до найближчого укриття, якщо таке не обладнане у закладі):

- переглянути шляхи евакуації з урахуванням розміщення укриття (у закладі чи споруді поблизу закладу освіти);

- розробіть “альтернативні” шляхи евакуації у випадку непередбачуваних ситуацій;

- забезпечити безумовне знання усіма працівниками закладу цих шляхів.

Для цього варто відпрацювати евакуацію з кожного приміщення спочатку педагогами, а потім тренуватися з учнями.

2. Протоколи безпеки для учнів різного віку щодо правил поведіння під час повітряних тривог, евакуації, перебування у сховищі /укритті.

Протокол безпеки – це певний набір правил, процедур, якими повинні керуватися педагоги та учні у закладі освіти щодо певної ситуації. З огляду на ризики безпеки, таких протоколів у закладі має бути декілька, зокрема щодо дій під час повітряних тривог та проведення евакуації, перебування в укритті, поведіння під час уроків онлайн.

Організацію безпечного освітнього простору під час навчального процесу у закладах загальної середньої освіти досить важливо супроводжувати

щоденним інформуванням або інструктажем щодо протоколів безпеки з учнями, а також тренувальними заходами.

Для наймолодших учнів тренувальні евакуації важливо проводити з мінімальним стресом, залучаючи елементи гри, аби не провокувати/посилювати тривожність. Наприклад, допомогти улюбленому дітьми персонажу знайти дорогу до сховища, що допоможе дітям звикнути до правил евакуації. Такі тренування можна також проводити як настільну гру – так діти добре запам'ятовують алгоритм дій.

Для учнів базової школи важливо мати відповіді на всі їхні запитання щодо безпеки та детально з ними розібрати протокол/план евакуації. Учням базової та старшої школи потрібно звернути увагу на те, що колективна безпека залежить від кожного, тому так важливо, щоб усі учні дотримувалися визначених правил.

Тренування також покажуть слабкі місця в плані евакуації, які можна виправити до настання можливих критичних ситуацій. У тих регіонах, де велися бойові дії та які були звільнені з-під окупації, увага до питань мінної безпеки є особливо важливою. Однак усім дітям, незалежно від того, в якому регіоні країни вони перебувають, сьогодні важливо знати про правила поведінки з вибухонебезпечними предметами [2].

Досить важливо при організації безпечного освітнього простору під час навчального процесу забезпечити проходження працівниками школи навчань з надання першої невідкладної допомоги, оскільки володіння цими навичками сьогодні, як ніколи, актуальне, особливо для працівників закладів освіти.

Доречним буде також проходження педагогічними працівниками психологічних тренінгів, адже особиста стійкість учителів та вміння надати необхідну підтримку учням під час надзвичайних ситуацій воєнного характеру надважливі в умовах воєнного стану. Емоційний стан педагогів важливий також для якості викладання і якості результатів навчання учнів [3].

Якщо у школі ухвалюється рішення про проведення навчання очно чи у змішаному форматі, важливо оперативно та максимально повно донести цю

інформацію до батьків. Вони мають отримати від керівника школи інформацію про наявність та стан укриття у школі або ж про шляхи евакуації, якщо укриття знаходиться за межами школи [3].

Протоколи безпеки [3] для випадків повітряної тривоги, евакуації до укриття в школі чи за її межами – також інформація, яку необхідно прокомунікувати із батьками. Це важливо з кількох причин:

- по-перше, батьки мають знати, що відбувається з їхніми дітьми у школі у разі сигналу “повітряна тривога”, як і куди здійснюється евакуація;
- по-друге, володіння інформацією про протоколи безпеки дозволить батькам додатково проговорити їх із дітьми, переконати їх дотримуватися і не хвилюватися.

Важливо спільно з батьками також домовитися про додатковий вміст шкільного наплічника, окрім навчальних матеріалів. Наприклад, вода, перекус, необхідні ліки з інструкцією щодо того, як і коли їх потрібно приймати, запискою з прізвищем дитини, батьків, контактними телефонами, адресою. Вчитель у свою чергу має володіти максимально повною інформацією про особливі потреби дитини – можливі реакції на стрес, особливі ліки, які треба вживати, алергічні реакції [3].

Враховуючи, що стрес може змінювати психічні процеси учнів (погіршується пам'ять, концентрація та увага, порушується мовлення), а також знижується мотивація та пізнавальний інтерес, варто використовувати при організації безпечного освітнього простору під час навчального процесу специфічні методи та прийоми, які зацікавлюють учнів до навчання та стимулюють їх до більш ефективної розумової праці.

Список використаних джерел:

1. Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки
URL: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim/> Дата звернення (10.11.2023 р);

2. Мінна безпека. Що потрібно знати та виконувати
URL: https://kyivcity.gov.ua/bezpeka_ta_pravoporiadok/pam_yatky/minna_bezpeka_scho_potribno_znati_ta_vikonuvati/ Дата звернення (10.11.2023 р);

3. Якісне дистанційне навчання в умовах війни: поради директору школи URL: <https://sqe.gov.ua/yakisne-distanciyne-navchannya-v-umovakh/> Дата звернення (10.11.2023 р).

Коробань Оксана

старший викладач

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ КОМП'ЮТЕРНОГО ПРОФІЛЮ

В сучасному інноваційному світі, питання освіти перетворюються на ключові елементи розвитку суспільства. Зокрема, цифрові технології завойовують все більше простору в освітньому процесі, а в контексті професійної освіти комп'ютерного профілю дистанційне навчання майбутніх педагогів стає важливим аспектом, який вимагає ретельного вивчення та аналізу. Застосування комп'ютерних технологій у викладанні вимагає від педагогів специфічних навичок, які не завжди можна ефективно передати традиційними методами. Таким чином, дослідження проблем та перспектив дистанційного навчання для майбутніх педагогів цифрових технологій виявляється важливим в контексті підготовки кваліфікованих викладачів для закладів професійної освіти комп'ютерного профілю.

Дистанційне навчання стає необхідною складовою сучасної освіти, забезпечуючи можливість отримання знань в будь-якому місці та часі. Основна ідея полягає у використанні технологій для забезпечення доступу до навчального

матеріалу та взаємодії з викладачами та одногрупниками без фізичної присутності в аудиторії. Це може включати в себе відеолекції, онлайн-тести, форуми для обговорення та інші інтерактивні елементи. Дистанційне навчання стає підґрунтям для зміни традиційних підходів до професійної освіти.

Цифрові технології відіграють критичну роль у трансформації професійної освіти. Зокрема, вони дозволяють здобувачам освіти вивчати нові матеріали, виконувати завдання та взаємодіяти з викладачами через віддалені платформи. Використання віртуальних середовищ та симуляцій дозволяє створювати реалістичні умови для вивчення та застосування знань. Цифрові інструменти також полегшують відслідковування прогресу у студентів та надають індивідуалізований підхід до навчання.

Сучасні підходи до дистанційного навчання включають в себе різноманітні стратегії та методики, щоб забезпечити ефективний процес освіти. Адаптація традиційних занять до онлайн формату, використання інтерактивних завдань та групових проєктів, а також впровадження асинхронного та синхронного навчання — усі ці елементи сприяють розвитку навичок, необхідних для успішної професійної підготовки.

Разом з тим існують і деякі проблеми дистанційного навчання майбутніх педагогів. Однією із значущих проблем дистанційного навчання є технічні труднощі та обмежений доступ до необхідної інфраструктури. Не всі студенти мають доступ до потужних комп'ютерів, стабільного інтернет-з'єднання та необхідного програмного забезпечення. Це може суттєво ускладнити процес навчання та зменшити ефективність засвоєння матеріалу. Така нерівність у доступі може призвести до формування цифрового розриву, коли деякі здобувачі освіти залишаються позаду через обмеженості технічних можливостей.

Ще однією важливою проблемою є відсутність практичної взаємодії та стажування, яке є необхідним елементом підготовки майбутніх педагогів комп'ютерного профілю. Дистанційна форма навчання може обмежити можливості студентів з отримання практичного досвіду та роботи в реальних

умовах. Наприклад, неможливість відвідування закладів освіти та участь в заняттях обмежує можливість студентів взаємодіяти з учнями та отримувати специфічний педагогічний досвід, який є важливим для їхнього подальшого професійного зростання.

Ще однією важливою проблемою є адаптація педагогічних методик до онлайн формату. Традиційні методи викладання, які передбачають фізичну присутність в аудиторії, можуть бути менше ефективними у віртуальному середовищі. Педагогам та студентам необхідно знайти нові способи взаємодії та засвоєння матеріалу, що вимагає творчого підходу та активного використання цифрових інструментів. Недостатня підготовка викладачів до використання онлайн-методик може призвести до втрати якості навчання та втрати інтерактивності.

Усі ці проблеми підкреслюють важливість системного підходу до розв'язання питань дистанційного навчання майбутніх педагогів. Необхідно не лише розробляти та вдосконалювати технічні засоби, але й створювати ефективні стратегії підготовки викладачів та здобувачів освіти до нових реалій освітнього процесу, щоб забезпечити якісне та доступне навчання для всіх.

Розглянемо перспективи розвитку дистанційного навчання майбутніх педагогів цифрових технологій. Однією з перспектив розвитку дистанційного навчання для майбутніх педагогів є використання віртуальної реальності (VR) та симуляцій. VR може стати потужним інструментом для створення поглиблених навчальних середовищ, де студенти можуть взаємодіяти з віртуальними класами та ситуаціями, що моделюють реальні виклики педагогічної практики. Це дозволить майбутнім педагогам отримати практичний досвід без необхідності фізичного присутності в професійних закладах освіти комп'ютерного профілю та забезпечить їхню готовність до роботи в різноманітних ситуаціях.

Ще однією перспективою є активний розвиток співпраці між навчальними закладами та промисловістю чи підприємствами. Залучення великих технологічних компаній та підприємств для спільної розробки навчальних

програм, стажування студентів та надання реальних завдань для вирішення може значно збільшити практичний аспект дистанційної підготовки. Це не лише розширить можливості здобувачів освіти для вивчення сучасних технологій, але й забезпечить їхню взаємодію з реальними завданнями, що стоять перед сучасною педагогікою.

Інтерактивні платформи та онлайн-ресурси також мають великий потенціал для розвитку дистанційного навчання. Створення доступних та ефективних інтерактивних інструментів, таких як віртуальні лабораторії, інтерактивні відеоуроки та онлайн-симуляції, може значно покращити засвоєння матеріалу та забезпечити здобувачам освіти можливість самостійної роботи. Онлайн-ресурси, такі як електронні підручники та веб-семінари, зроблять навчальний матеріал більш доступним та зручним для вивчення.

Усі ці перспективи вказують на те, що дистанційне навчання майбутніх педагогів цифрових технологій може стати більш динамічним, інтерактивним та практичним завдяки використанню передових технологій. Впровадження цих інновацій допоможе забезпечити викладачів комп'ютерних наук необхідними навичками та ресурсами для ефективної підготовки нового покоління фахівців.

Останні роки свідчать про широке використання дистанційного навчання в професійній підготовці майбутніх педагогів, зокрема в галузі комп'ютерних наук. Дослідження впливу цифрових технологій на результативність студентів виявляється дуже важливим аспектом в контексті дистанційного навчання. Так, в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини впроваджуються інтерактивні онлайн-курси, які поєднують відеолекції, практичні завдання та віртуальні лабораторії. Це дозволяє здобувачам вищої освіти активно взаємодіяти з матеріалом та отримувати необхідний практичний досвід. Крім того, впроваджуються системи онлайн-тестування, що забезпечує постійний моніторинг успішності та адаптацію навчального процесу. Проводиться аналіз ефективності використання онлайн-ресурсів та платформ. Результати свідчать, що студенти, які активно використовують інтерактивні

матеріали та беруть участь у віртуальних проектах, демонструють більшу глибину засвоєння матеріалу та вищі показники успішності порівняно з тими, хто використовує традиційні методи навчання.

Опираючись на практичний досвід Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, можна виділити кілька рекомендацій для впровадження та удосконалення дистанційного навчання майбутніх педагогів.

По-перше, необхідно активно використовувати інтерактивні платформи та забезпечити студентам доступ до сучасних онлайн-ресурсів та ефективних віртуальних інструментів для практичного навчання.

По-друге, систематично проводити аналіз впливу цифрових технологій на навчальні результати. Застосування аналітики та збору даних дозволить належним чином коригувати методи навчання та забезпечити їхню ефективність.

Нарешті, важливо надавати педагогам та студентам належну підтримку та навчання у сфері цифрових технологій. Створення спеціалізованих програм та тренінгів сприятиме підвищенню компетентності та готовності до використання інновацій у навчальному процесі.

Загалом, з розвитком і вдосконаленням дистанційного навчання ми відкриваємо двері до нових можливостей для освіти. Незважаючи на труднощі, що супроводжують цей процес, позитивні аспекти дистанційного навчання створюють основу для вдосконалення системи підготовки майбутніх педагогів цифрових технологій та зростання їхніх професійних навичок для успішної кар'єри в закладах професійної освіти комп'ютерного профілю.

Список використаних джерел:

1. Дистанційне навчання в системі професійно-технічної освіти: монографія / авт. кол. В. В. Ягупов, Л. М. Петренко, С. Г. Кравець та ін. / За наук. ред. В. В. Ягупова. Житомир: «Полісся», 2019. – 234с
2. Положення про дистанційне навчання. (2013). Наказ МОН України від 25 квітня. № 466. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.

3. Романовський О. Г. Фактори розвитку та напрями вдосконалення дистанційної форми навчання в системі вищої освіти України / О. Г. Романовський, О. В. Квасник, В. М. Мороз, Н. В. Підбуцька, С. М. Резнік, А. І. Черкашин, В. В. Шаполова // Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Т. 74, № 6. С. 20-42. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_74_6_4.

Костюк Олександр, Надворський Олександр
Володимирський педагогічний
фаховий коледж імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Формування професійних компетентностей майбутніх вчителів технологій є головним завданням у підготовці працівників в галузі освіти.

Компетентність - це сукупність знань, навичок, вмінь, характеристик та якостей, які стануть особисто ефективно виконувати певну діяльність або завдання в конкретній сфері. Компетентності можуть бути загальними (наприклад, комунікативність, творчість, критичне мислення) або спеціалізованими (наприклад, професійні навички в медицині, інженерії, викладанні тощо).

Компетентності допомагають особі вирішувати завдання, розв'язувати проблеми, виконувати роль або функції відповідно до вимог, які висуваються до неї в конкретному контексті. Компетентності можуть бути розвинутими та покращеними через навчання, практику та досвід.

Фахові компетентності - це знання, навички та вміння, які характеризують особу в її конкретній професії або галузі діяльності. Вони можуть бути успішно

реалізовані фаховими завданнями та вирішувати проблеми, пов'язані з її конкретним спеціалізованим напрямком.

Професійна компетентність - це сукупність знань, навичок, якостей та вмінь, які характеризують особу в її професійній діяльності. Вона дозволяє людині ефективно виконувати свої професійні обов'язки, досягати результатів і вирішувати завдання, пов'язані з конкретною галуззю чи професією. Професійна компетентність є не лише загальним рівнем знань, але і здатністю виконувати завдання певної галузі у конкретних ситуаціях та досягати позитивних результатів у своїй професійній діяльності

Професійна компетентність включає в себе такі аспекти як глибокі знання у своїй галузі, включаючи теоретичні знання, спеціальні методи та практичні навички, вміння здобувати знання в реальній ситуації. Наприклад, вміння вирішувати проблеми, використовувати інструменти та технології, спілкуватися із здобувачами освіти.

Здатність висловлювати свої ідеї чітко і ефективно, а також слухати і розуміти інших. Дотримання професійно-етичних норм, які є основними в кожній галузі, відповідальність за результати та дії в професійному контексті.

Здатність аналізувати інформацію, розуміти складні питання та приймати обґрунтовані рішення, вміння брати на себе відповідальність і направляти здобувачів освіти на досягнення спільних цілей.

Готовність постійно вдосконалювати свої знання та навички, слідувати новим тенденціям у педагогічній діяльності.

Для підготовки майбутніх фахівців технологій необхідно розробити освітньо - професійну програму, яка включить у себе теоретичні знання і практичні навички, сучасні технологічні інструменти та методики необхідні для викладання технологій у загальноосвітньому закладі. Забезпечення можливості майбутнім вчителям технологій активного використання технології в навчанні шляхом практичних вправ, проектів та лабораторних робіт.

Важливим етапом формування професійних компетентностей майбутніх вчителів технологій є педагогічна практика: Забезпечення можливості майбутнім вчителям набувати педагогічний досвід, працюючи з учнями та використовуючи технології в загальноосвітньому закладі. Ознайомлення з сучасними педагогічними підходами, такими як активне навчання, ігрові методи, індивідуалізоване навчання та інші, які використовуються на заняттях професійно-практичного циклу в процесі підготовки майбутніх фахівців технологій. Розвиток навичок комунікації, який допомагає вчителю ефективно взаємодіяти з учнями та батьками в онлайн-та офлайн-середовищі.

Забезпечення можливості майбутнім фахівцям навчатися оцінювати ефективність використання технологій у навчанні та відстежувати прогрес учнів.

Професійна компетентність вчителя включає в себе широкий спектр навичок, знань та якості, найважливіших для успішного навчання та виховання учнів. Здатність розробляти уроки, програми та оцінювати академічний прогрес учнів та застосовувати диференційований підхід до потреб різних учнів та створювати сприятливе навчальне середовище.

Професійна компетентність вчителя є ключовою для створення якісної підготовки.

Професійні компетентності майбутніх вчителів трудового навчання та технологій включають в себе спеціалізовані навички і знання, які дозволяють їм успішно викласти практичні навички, пов'язані з роботою та виробництвом.

Підготовка майбутніх вчителів трудового навчання має свої особливості, вона спрямована на розвиток у них фахових і педагогічних компетентностей для викладання практичних навичок і розвитку учнів у сфері роботи, творчості, креативності. Підготовка майбутніх вчителів технологій має бути орієнтована на розвиток їхніх фахових і педагогічних компетентностей, для ефективного навчання учнів практичним навичкам та підготовки до викликів у сучасному світі праці та технологій.

Список використаних джерел:

1. Вдовиченко Р. П. Між професійною підготовкою та компетентністю .
Управління освітою .Шкільний світ. 2003. № 15-16. С. 2-3.
2. Зязюн І.А., Крамущенко Л.В., І. Кривонос І.Ф. та ін. Педагогічна
майстерність : підручник Київ : Вища школа, 1997. 349 с
3. Коберник О. Розробка творчих проектів на уроках технічної праці .
Трудова підготовка в закладах освіти. 2002. № 1. С. 41-45.
4. Овчарук О. В. Розвиток компетентнісного підходу : стратегічні
орієнтири міжнародної спільноти. Компетентнісний підхід у сучасній освіті:
світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики Київ :
«К.І.». 2004. С. 6-15.

Кравченко Леся

канд.пед.наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ «SOFT SKILLS» У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Аналіз успішного досвіду зарубіжних та вітчизняних закладів освіти показує, що арсенал інструментів розвитку soft skills здобувачів вищої освіти досить широкий. До них слід зарахувати: проблемно-орієнтований метод навчання; проектно-організоване навчання студентів у команді; широке впровадження в освітній процес інтерактивних методів навчання (групові дискусії; кейси; рольові, ділові ігри; тренінги; дебати тощо); стажування на підприємствах та в компаніях; волонтерську діяльність; практичний досвід роботи у студентському самоврядуванні та у закладі освіти; участь у професійно-орієнтованих заходах (тематичних школах, міжнародних проектах та ін.).

Soft skills (або гнучкі навички) багато в чому визначають професіоналізм фахівця, зокрема педагога. Однією з найважливіших професійних навичок є

нетворкінг. Нетворкінг передбачає здатність створювати необхідні людині зв'язки - як професійні так і соціальні [1].

Для педагога нетворкінг є важливою і корисною надпрофесійною навичкою, тому що допомагає створити широке коло спілкування, вибудувувати потрібні зв'язки, підтримувати відносини з колегами з різних освітніх установ як ближнього, так і далекого зарубіжжя, вихованцями, батьками, обмінюватися новою інформацією та досвідом вирішення проблем, що виникають у процесі педагогічної діяльності. А володіння навичками переконання та аргументації, вміння слухати та чути співрозмовника дозволяє направити розмову відповідно до своїх завдань та стратегічної мети [3].

Але, створюючи мережу для спілкування, треба вміти підтримувати продуктивну комунікацію, працювати у команді, організувати спільну діяльність і керувати нею, знаходити загальні теми обговорення тощо. Щоб опанувати це мистецтво слід освоїти основні складові комунікативної компетенції. Саме комунікативні здібності є домінуючими у процесі нетворкінгу. Тому формуванню комунікативних навичок майбутнього педагога слід приділяти значну увагу у процесі професійної підготовки.

У навчальних планах професійної підготовки фахівців технологічної чи професійної освіти немає спеціальних дисциплін, які були б спрямовані на формування здатності до нетворкінгу. Безперечно, що в процесі навчання у майбутніх педагогів формуються комунікативні навички, але це лише перший крок. Потрібна спеціальна робота з формування здатності до створення нетворкінгу.

Ефективність оволодіння прийомами нетворкінгу забезпечується проектуванням індивідуального маршруту, розробки якого спираються на особистісний потенціал суб'єкта, його інтереси та потреби. Даний процес вибудовується як ланцюжок логічних кроків у досягненні поставленої мети.

Перший крок – виявлення інтересів та нахилів студентів до будь-яких видів діяльності. Адже якщо діяльність нецікава для суб'єкта, то, швидше за все, він

не зможе створити свою мережу знайомств та сприяти її розвитку. Виявлений інтерес і наявні ресурси особистості дозволяють сформулювати конкретну мету, досягнення якої спиратиметься на soft skills, що розвиваються.

Наступним кроком є інформування студентів про особливості роботи створеної мережі, механізмів підтримки інтересу її членів, гендерні, вікові особливості спілкування, професійні інтереси та ін. Після цього складається список потенційних членів мережі.

Третім кроком є етап створення нетворкінгу, який включає залучення зацікавлених у даному спілкуванні осіб, знайомства з ними, визначення спільних інтересів, тем для обговорення, знаходження спільних справ, спільних заходів у мережевому або очному форматі, які ще більше б зміцнювали внутрішні зв'язки, створювали умови конструктивного спілкування.

Завершальний етап - це гармонізація відносин всередині мережі, розширення кола знайомств, залучення нових членів, рефлексія наявного, хоч і невеликого, але вже досвіду, критична оцінка своїх дій, відносин, взаємозв'язків про те, щоб перевести спілкування на новий, більш високий рівень.

Для здобуття такого досвіду спілкування можна виділити кілька напрямків. Одним з найбільш ефективних є менторинг. Менторинг виконує кілька функцій. З одного боку, він спрямований на розвиток менти, а з іншого - дозволяє розвивати та вдосконалювати власні надпрофесійні навички [2].

Менторство може здійснюватися студентами старших курсів над молодшими. Ментор вибирає собі вид діяльності, у якому він хотів би надавати допомогу студентам молодших курсів. Це може бути будь-яка діяльність, наприклад допомога в організації занять у дистанційному режимі, підготовка до практичних занять, допомога у здійсненні науково-дослідницької діяльності (написання статті, тез, виступів).

Особливість менторингу полягає в тому, що ментор пропонує своєму менті допомогу, ділиться своїми знаннями, наявним досвідом, надає емоційну

підтримку. Даний процес двосторонній: навчаючи менту, ментор навчається сам, набуває досвіду як професійної, так і соціальної діяльності.

Це може бути також створення нетворкінгу з профорієнтаційної роботи. Створюється соціальна мережа для старшокласників, їх батьків, закладів загальної середньої освіти чи закладів професійно-технічної освіти та ін. Для даної групи створюються інформаційні матеріали про заклад вищої освіти, факультет, спеціальності та освітні програми; обговорюються питання вступних іспитів, навчання, побудови індивідуальної освітньої траєкторії, нових напрямів підготовки, визначаються пріоритети навчання в даному закладі вищої освіти та ін. Результатом такої роботи, оцінкою її ефективності можуть стати показники поданих абітурієнтами заяв, кількість абітурієнтів, які надійшли на факультет, спеціальність та ін.

Актуальним сьогодні є нетворкінг, пов'язаний з волонтерською діяльністю, наприклад, з надання допомоги громадянам, які перебувають у важкій життєвій ситуації, охороні навколишнього середовища, роботі з підлітками за місцем проживання або будь-якої іншої добровольчої діяльності, тобто це повинні бути види діяльності соціально схвалювані, соціально затребувані та цікаві самим організаторам.

Залучення студентів у створення нетворкінгу забезпечує їм можливість формування та вдосконалення таких важливих soft skills, як вміння слухати і чути, щиро прагнути надавати допомогу і підтримку, сприяти розвитку інтересів до конкретної діяльності, поважати думку і позицію інших, створювати позитивну атмосферу загальної справи, будувати дружні, довірчі відносини, підтримувати тривалі позитивні відносини, а також формує впевненість у власних комунікативних і лідерських здібностях, навички міжособистісного спілкування, навчає підтримувати потрібний формат спілкування, фокусуючись на поставленій меті.

Отже, цілеспрямований процес формування soft skills як важливих професійних навичок дозволить підготувати педагога, що відповідає сучасним

вимогам суспільства, готового працювати в умовах соціуму, що постійно розвивається і змінюється, конкурувати не тільки на вітчизняному, але і на закордонному ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Длугунович Н.А. Soft skills як необхідна складова підготовки іт-фахівців. Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки. – 2014. – № 6. – С. 239–242. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_tekh_2014_6_47.

2. Коваль К. Розвиток “soft skills” у студентів – один із важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. № 2. С. 162–167.

3. Наход С.А. Значущість «soft skills» для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Сер. 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи; вип. 63: збірник наукових праць. К.: вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. С. 131-136.

Кравченко Тамара

канд.пед.наук, доцент

Кравченко Катерина

викладач

Лебідь Ольга

магістр

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ХАРЧОВИХ ВИРОБНИЦТВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

При підготовці майбутніх фахівців харчових технологій згідно державного стандарту використовується цикл спеціальних дисциплін, які можуть бути об'єднані в прикладну науку технологію харчових виробництв. Основними

об'єктами її досліджень є окремі технологічні операції, процеси, зв'язки між ними, комплексні технологічні процеси як одиничні процеси, так і процеси, апарати машини харчових виробництв, відповідно взаємозв'язки між технологічними лініями. В основі сучасного високотехнологічного суспільства лежать вимоги людини до задоволення своїх потреб в одязі, житлі, їжі. Чим вищий розвиток суспільства, тим вищий рівень розвитку людства у вирішенні і задоволенні своїх потреб в одязі, житлі, засобах праці тощо. З давніх давен люди переробляли доступні природні ресурси сировини на потрібні види продукції. Так зародилося поняття ремесла, в подальшому технологія, тобто знання послідовності виконання ремесла, в сучасному розумінні галузь знань про способи виробництва корисної для людини продукції та методи відбору з цих способів найбільш економічних і довершених відносно надання потрібних характеристик випускаємої продукції. В свою чергу технологія харчових виробництв – це і практична діяльність і відповідна наука. Отже, при вивченні технологій як науки, ми практикуємо використання знання про способи виробництва корисної для людини продукції та методи відбору з цих способів найбільш економічних і довершених відносно надання потрібних характеристик продукції, що виготовляється. З точки зору практичної діяльності ми розглядаємо технологію як сукупність засобів, прийомів, переробку сировини в кінцеву продукцію.

Як свідчить аналіз літературних джерел, з метою формування у студентів системи знань про продовольчу базу сировини, історію та сьогодення сировини, технологій, розвитку понять про харчування, історичні зміни у раціоні людини, етапи формування та розвитку харчової науки у світі та зокрема, традиції та розвиток харчової промисловості в Україні, багато фахівців вважають за необхідне вивчення історії харчових виробництв в системі дисциплін фахового спрямування при підготовці майбутніх фахівців харчових технологій. В ході вивчення даної дисципліни, вважаємо за необхідне вивчати соціально-економічні та технологічні аспекти організації виробництва харчових продуктів

із урахуванням особливостей країни, причини виникнення продовольчих криз і методів їх подолання протягом певного історичного періоду; загальні принципи розвитку харчових технологій та харчової промисловості за видами діяльності. Обов'язковими темами для вивчення вважаємо теми, пов'язані із загальними принципами розвитку харчових технологій зокрема, та харчової промисловості в цілому від початку розвитку (зародження) науки про той чи інший вид діяльності в історії харчових виробництв і до сучасних досягнень в Україні і світі.

Підготовка майбутніх фахівців харчових технологій передбачає оволодіння студентами знаннями не тільки про сучасні технології виробництв, а і знання наукової методології, основних термінів і понять; формування в них високої культури, хорошої обізнаності в історії та сучасних проблемах харчування зокрема та харчових виробництв загалом. Неабиякого значення набуває вміння застосовувати отримані знання на практиці при фаховій підготовці.

Основними завданнями вивчення історії харчових виробництв є формування вмінь у студентів знати та визначати основні терміни та періодизацію історії харчових технологій; вміти розпізнавати та відшуковувати основні джерела вивчення дисципліни, закономірності еволюції людського раціону, фактори, що впливали на його формування; закономірності, періодизацію, гуманітарні, соціально-економічні та технологічні аспекти розвитку харчової промисловості в Україні та світі; внесок діячів науки у розвиток харчових технологій, формування української харчової галузі. Під час проведення практичних робіт здобувачі освіти в галузі харчових технологій вчаться аналізувати розвиток харчової науки; робити висновки і узагальнення; використовувати і аналізувати навчально-методичні, наукову та інші види джерел інформації; класифікувати та систематизувати факти, події, гіпотези щодо причин виникнення тих чи інших шляхів розвитку певних напрямів харчової промисловості.

Майбутні фахівці харчових технологій вчаться узагальнювати і аналізувати набуті знання; обирати і застосовувати методи, прийоми, засоби, інформаційні технології в практичній діяльності для вирішення практичних завдань; здійснювати самоконтроль у процесі вивчення та після вивчення теми.

В ході практичної діяльності нами було вироблено такі алгоритми вивчення дисциплін: спочатку розглядалися такі розділи як витoki харчової науки і сьогодення, далі розглядали харчову науку та перспективи розвитку харчових технологій у ХХІ ст.

Кожен здобувач освіти, виконуючи індивідуальне завдання, вивчав відповідний матеріал, що стосувався регіональних особливостей розвитку харчової промисловості, де проживає студент: робив аналіз минулого, сьогодення, описував бачення своє як буде розвиватись харчова промисловість його регіону в майбутньому. Підготовлений матеріал обговорювався під час практичних робіт та захисту тем індивідуальних завдань.

Отже, вивчення дисципліни історія харчових виробництв може мати комплексний характер, мати певну уніфіковану форму та трансформуватись в залежності від умов навчання та специфіці контингенту майбутніх фахівців харчових технологій. А дисципліна в цілому займає чільне місце в комплексі дисциплін вільного вибору.

Список використаних джерел:

1. Купчак П.М. Харчова промисловість України в умовах активізації інтеграційних та глобалізаційних процесів. Київ: Рада по вивч. продукт. сил України НАН України, 2017. 152 с.

2. Дубинський С.В., Щербініна Т.О. Проблеми інноваційного розвитку підприємств та його особливості в Україні. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2017. №1(22). С. 21-32.

3. Кравченко Т.В. Історія харчових виробництв : навч. посібник для студ. спец. «Професійна освіта. Харчові технології». Умань : Жовтий О.О., 2015. 119 с.

Кравченко Тамара

кандидат педагогічних наук, доцент

Кравченко Катерина

викладач

Попова Наталія

навчальний майстер

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ДОБІР НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ СМАРТ ПАКУВАННЯ ПРИ ЗБЕРІГАННІ ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Галузь харчової промисловості є досить розвиненою на світовому ринку взагалі і в Україні, зокрема. Основою успішного розвитку харчової галузі є відповідність стандартам та висока якість самої продукції. Крім загальної вимоги зі стандартизації і сертифікації продовольчих товарів та штрихового кодування і товарної класифікації продовольчих товарів, великого значення в останній час набуває пакувальна індустрія, де особливої уваги надають екологічності та безпечності згідно світових стандартів. В свою чергу, пакування має ряд додаткових конкурентних переваг зручності, екологічності, продовження терміну зберігання запакованого продукту та зберігає харчову цінність та корисність упакованого харчового продукту.

Останнім часом під час огляду ринку продукції харчової промисловості зустрічається термін смарт пакування, яке трактують як пакування з нанесенням сенсором позначень, які зчитуються смартфонами або іншими мобільними девайсами. Дослідження компанії Wiseguysreports повідомляє: ринок смарт пакування зростатиме на 9,1% щороку і досягне 32, 2 млн доларів на кінець 2025 року.

Сутність технології друкованої електроніки полягає в тому, що смарт пакування працює завдяки технології друкованої електроніки: чорнил, технологія NFC (Near Field Communication) дозволяє двом передавачам спілкуватися між собою чорнилами у безпроводний спосіб. Виникає взаємодія між чорнилами, які зберігають інформацію, яку хоче закласти виробник, наприклад, автентичність продукту чи спосіб його транспортування – і смартфоном, який цю інформацію зчитує як QR код.

QR код можна друкувати на будь – якій упаковці. Така упаковка забезпечує зв'язок - спілкування зі споживачами. Вона здатна проінформувати споживача про оригінальність товару, має функцію антипідробки, управління ланцюгами постачання й розповсюдження. Зокрема, захист від підробок особливо актуальний для сфери харчування і перевезень, що пов'язані із нею. Завдяки штрихкоду NFC можна перевірити, як і звідки відбувалося транспортування і хто брав участь у перевезенні.

Використовуючи смарт пакування, забезпечується логістична функція, зокрема, логістика й перевезення. Завдяки друкованій електроніці виробники, постачальники та споживачі можуть перевіряти в якому стані знаходиться продукт: температуру, спосіб перевезення, вологість, у кожен необхідний момент.

Так на етапі логістичної функції споживач може отримати інформацію про концентрацію газів всередині пакування, патологію росту мікроорганізмів, маркетингові повідомлення.

Смарт пакування може повідомити споживачів про оригінальність продуктів і відповідно відсутність підробки.

Список використаних джерел:

1. Біловодська О. А., Клісінські Я. С., Молибог М. А. Пакування в процесі інноваційної діяльності як складова управління розподілом товарів. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2016. № 4. С. 31 – 42.

2. Гавва О. М., Кулик Н. В. Обладнання групового пакування. Упаковка. 2019. № 5. С. 53 – 56.

3. Основи конструювання і дизайн упаковки: конспект лекцій для здобувачів фахової передвищої освіти освітньо-професійної програми «Дизайн» спеціальності 022 Дизайн галузі знань 02 Культура та мистецтво денної форми навчання / уклад. О. Л. Даценко. Луцьк: ТФК ЛНТУ, 2022. 251 с.

Кулик Євген

доктор педагогічних наук, професор

Полтавський національний педагогічний університет

імені В.Г. Короленкам

Коваль Олег

аспірант

Полтавський національний педагогічний університет

імені В.Г. Короленка

МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Аналіз розвитку технологічної освіти показав, що освітня політика України, за останні 80 років, сформувала сциєнтично-технократичне суспільство із притаманною йому системою цінностей відношення до праці, цінностей самої праці, взаємодії з природою і її ресурсами, засобів виробництва, технологій, престижності інженерно-технологічних професій. У відповідності до такого стану сформувалися галузеві знання, які породили професійні спеціалізації. Сформувалася відповідна культура освоєння знань і їх використання в практичній діяльності, яка поширювалася на культуру проектування і виробництва товарів і засобів виробництва, культуру їх споживання, культуру експлуатації, культуру утилізації відходів виробництва і функціонування людини, тобто технологічну культуру. Одночасно, у парадигму філософії освіти

була закладена культурна матриця техногенної цивілізації, яка предметно-перетворювальну діяльність людини розглядала як головне її призначення («підкорення природи») з відповідною системою цінностей. Основним методологічним підходом формування особистості був визначений діяльнісний підхід який формував сциєнтично-технократичну особистість. Основу буття суспільства визначали не закони розвитку природи і суспільства, а штучно створені догми. В результаті, за всіма показниками якості життя, українське суспільство значно відстає від жителів країн ЄС.

Аналіз системи цінностей, філософських основ освітньої політики, навчальних планів і програм професійної підготовки технологів в різноманітних галузях країн ЄС показав, що головною ідеєю і традицією цієї підготовки є гуманізація технологічної освіти, яка реалізується через культурологічний підхід (встановлення і дотримання системи цінностей). Зміст навчальних предметів з технологій інтегровано поєднує знання про людину, природу, технології і цінності в контексті культури [1; 6 -8]. Структура професійних знань інтегровано складається з інженерно-технологічних знань і гуманітарних знань які відображають взаємодію людини з технологіями в контексті культури [6;7;10;11]. Оскільки, нормою розвитку сучасного техногенного суспільства є не канони, а творення нових суб'єктивно сконструйованих цілей [2], то в залежності від того яку парадигму технологічної освіти ми виберемо в Україні, по мірі розвитку технологій, така і сформується технологічна культура особистості, яка буде визначати культурну матрицю цінностей українського суспільства, яке буде формувати майбутнє буття нашого суспільства. Тобто, якщо українське суспільство претендує на входження в ЄС, якщо нам орієнтуватись на світові стандарти життя (виготовляти високоякісний технологічний виріб; правильно його експлуатувати і утилізувати, оберігати природу від дії технологій), то українську систему технологічної освіти необхідно трансформувати у контексті формування світогляду українського суспільства відповідно до загальноєвропейських цінностей, у освітній парадигмі нового типу культури, яка

існує в країнах ЄС [7; 9]. Відповідно, в основу парадигми змісту технологічної освіти, через систему інженерно-технологічного навчання, повинен бути покладений культурологічний підхід.

Оскільки напрямок розвитку освітньої політики визначається позицією філософії освіти (див. праці Томас Кун, Імре Лакатос, В. Вернадський, В. Загороднюк, С. Кримський, В. Кремень, В. Лутай, М. Романенко, Rafal Godon, Slawomir Sztobrynip Штобрин, Jozef Pieter, Wojciech Walat, С. Гончаренко, В. Мельник та ін.), то нами був проведений аналіз розвитку концепцій філософії освіти і їх вплив на освітні системи, педагогічні знання, практичну педагогічну діяльність і професійну підготовку викладачів технологій.

Аналіз концепцій: (утвердження права особи на освіту (Гегель, Гердер, Гумбольдт та ін.); нормативна педагогіка і ціннісні судження (В. Брезінка, Р. Лохнер, Р. Пітерс, П. Херст та ін.); гуманітарна педагогіка, як наука про духовні явища (Е.Венігер, Т.Літт, В.Флітнер та ін.); екзистенціально-герменевтичний напрямок. для виявлення смислу освіти, критеріїв та способів формування нового образу людини (К.Ф.Больнов, К.Дінельт та ін.); педагогічна комунікація у філософії освіти, комунікативна природа освіти (М.Бубер, Ф.Розенцвейг та ін.) дозволяє констатувати, що якщо ми розглядаємо феномен впливу культури на освіту, як базовий процес формування особистості, то логіку розвитку культури необхідно розглядати в цілому, а не фрагментарно. Тому, якщо ми розглядаємо філософські концепції трансформації освітніх процесів в технологічній освіті, то в основу аналізу культурологічних процесів необхідно покласти не тільки екзистенціальний вимір освіти, а й соціальний. Ця теза підтверджує позицію тих науковців, які рухаються з позиції педагогіки до позиції філософії освіти стосовно кінцевої мети технологічної освіти – **соціалізація учня**. Яку можна доповнити, звужуючи, стосовно технологічної освіти - **соціально-професійний розвиток**.

Зміна парадигми технологічної освіти (гуманізація) та її завдань (культурологічний підхід) змінює основні вимоги діалектичного методу в

розкритті суперечностей об'єкта дослідження [9]. Адже якщо раніше життя суспільства й окремої людини визначалося зовні існуючими культурними зразками поведінки й свідомості (канонами), то тепер провідним стає процес самодетермінації, самовизначення, вироблення особою індивідуальних орієнтирів, способів життя, смисложиттєвих та моральних імперативів. Відбувається принципова зміна способу зв'язку соціуму, який працює в технологічній сфері з культурою. Масове впровадження інформаційних технологій, призводить до зростання впливу особистості на використання технологій в повсякденному житті. Це призводить до переміщення культурних зразків із сфери масової свідомості та масової поведінки, що функціонують на стихійних засадах у предмет сфокусованого аналізу і навіть свідомого перетворення, конструювання та вдосконалення виробів та їх соціалізації. Тобто феномен культури у відношенні до людини займає не позицію еталону поведінки (канону), моралі, а стає основою формування особистого ставлення до світу. В такому випадку мотивація навчальної діяльності людини повинна відбуватися в контексті культурних цінностей направлених на здатність до конструктивного самостійного творення власних смисложиттєвих альтернатив. Повинна відбутися культурно-ціннісна переорієнтація буття та діяльності людини, яка повинна реалізуватися у конкретних соціальних механізмах смисложиттєвих орієнтацій людей.

Такий підхід висуває нові вимоги до системи підготовки майбутніх викладачів технологій. Крім класичної знанневої парадигми, яка орієнтується на трансляцію зразків минулої культури, в мету професійної підготовки необхідно включати проблеми підготовки людини до життя у суспільному оточенні, що постійно змінюється, через розвиток у неї таких універсальних культуротворюючих здібностей, як критичне мислення, розуміння, рефлексія, креативність, комунікабельність тощо.

Тобто змінюється структура самого феномену «знання» і «культура» і їх взаємовпливу. В її основі є не стільки система знань, скільки як саме і які зусилля

прикладом людина у пошуку та переструктуруванні різної інформації у рамках ціннісного самовизначення. Тому зміст культурологічної підготовки майбутніх викладачів технологій, формування їх технологічної культури повинно відбуватися у контексті самовизначення особистості у власному бутті. Це змушує суспільство переосмислювати спосіб нашого відношення до природного та соціального середовища, взаємодіючи з яким людина приймає моральне рішення. Тому етичний вимір людського буття - це та сфера, де культурологічний підхід зникається з процесом гуманізації особистості, визначаючи загальнометодологічні підвалини нової парадигми підготовки вчителів технологій.

Таку цілісність змісту можна забезпечити за рахунок знань з дизайну і ергономіки. Дизайнерська і ергономічна підготовка повинні заповнити відсутню ланку у міждисциплінарних дослідження людини про працю. Допмагаючи розвиткові компетентнісного підходу до вивчення трудової діяльності, ергономічні і дизайнерські знання заповнюють межі окремих наук, що вивчають людину в процесі праці та інших видах діяльності (особисті якості), а також роль кінцевого виробу (продукту) їхньої діяльності у формуванні гуманістичної особистості.

Проведені нами дослідження впливу розвитку науки і технологій на феномен «проектування виробів» показали, що основні методики проектно-дизайнерської діяльності формувалися під впливом розвитку науки і технологій. Такий підхід дозволив нам констатувати, що дизайн необхідно розглядати як проектну діяльність, яка постійно розвивається під тиском розвитку науки і технологій, формує систему гуманних цінностей особистості і дозволяє гуманізувати технологічну освіту.

Список використаних джерел:

1. Communication from the commission: Europe 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Brussels, 3.3.2010, Com (2010) 2020 [Electronic resource] // European Commission. 2010. URL:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PD>

F

2. Мельник В.П. Філософія. Наука. Техніка: методико-світоглядний аналіз / В.П. Мельник : монографія Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. -592 с.

3. Yevgen Kulyk. Designer competence is a component of the basic competency of future teachers of technologies. *Pedagogika Filozoficzna* • Tom VIII WIELOGLOS W MYSLI O WYCHOWANIU/ 100 Lat polskiej pedagogiki filozoficznej/ Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego/ Wydanie 1, Warszawa 2020 . p. 113-123

4. Yevhen Kulyk, Pavlo Kuzmenko, Olha Tytarenko, Andryi Tsyna, Andrii Khlopov. Professional training of future professors of education and work technology through information and communication technologies. *Laplage em revista. v. 7 n. Extra-C (2021): May/Aug. Conhecimento científico: certainty and uncertainty. p. 538-547. (Web of Science) ISSN: 2446-6220.*

5. Yevhen Kulyk, Nataliia Orlova, Liubov Kravchenko, Mykola Blyzniuk, Liudmyla Chystiakova, Andrii Bukhuiu. Pedagogical Technologies for Competent Training of Teachers in Ukrainian Professional Education. *International Journal of Education and Information Technologies*, vol. 16, pp. 29-38, 2022 (Web of Science). E-ISSN: 2074-1316.

6. Сучасні моделі професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: порівняльний досвід: монографія / В. О. Радкевич, Л. П. Пуховська, О. В. Бородієнко, О. П. Радкевич, Н. В. Базелюк, Н. М. Корчинська, С. О. Леу, В. В.Артемчук ; за заг. ред. В. О. Радкевич. – Київ: ІПТО НАПН України, 2018. 223 с.

7. Андреас Шлейхер. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / Переклала з англ. Ганна Лелів. Львів: Літопис, 2018. 296 с.

8. Cedefop European public opinion survey on vocational education and training : Cedefop research paper, No 62 [Electronic resource]. – Luxembourg: Publications

Office of the European Union, 2017. 132 p. URL: http://www.cedefop.europa.eu/files/5562_en.pdf.

9. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти. – Навчальний посібник. К.: Центр «Магістр-S» Творчої спілки вчителів України, 1996. 256 с.

10. The changing nature and role of vocational education and training in Europe Volume 1: conceptions of vocational education and training: an analytical framework : Cedefop research paper, No 63 [Electronic resource]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. – 54 p. URL: <http://dx.doi.org/10.2801/532605>.

11. Kulyk Yevhen PROBLEMS OF CULTUROLOGICAL PREPARATION IN TECHNOLOGICAL EDUCATION // Kultura i Wychowanie , 2019, №16; Akademię Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi. P.22-29. DOI: [10.25312 / 2083-2923.16 / 2019_09uvyk](https://doi.org/10.25312/2083-2923.16/2019_09uvyk)

12. Jozef Pieter PROBLEMY HUMANISTY/ Biblioteka klasykowpsychologii/ Wydawnictwo Naukowe PWN SA. Warszawa 2018. 417 p.

Люлька Василь

канд. пед. наук, доцент

Національний університет

«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ЗПТО

Приємно відзначати позитивні тенденції забезпечення професійно-технічних навчальних закладів сучасною комп'ютерною технікою. Але паралельно ці тенденції ставлять перед інженерно-педагогічними працівниками нові завдання, з'являється низка нових проблем:

– відсутність у професійно-технічних навчальних закладах кваліфікованого персоналу з обслуговування цієї техніки (техніки, програмісти, лаборанти);

– неефективне використання цих засобів через відсутність спеціалізованого програмного забезпечення для опанування тією чи іншою професією (мультимедійні презентації, електронні посібники тощо);

– учні та інженерно-педагогічні працівники ще не готові до широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній освіті;

– про сучасні інформаційні технології продовжують лише говорити, а не впроваджувати їх у життя;

– залишаються не розробленими відповідні методики навчання, які б дозволили повною мірою скористатись перевагами електронних навчальних посібників, мультимедійних проекторів, інтерактивних дошок.

Варто зазначити, що сучасний рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє підвищити ефективність процесу професійного навчання і якість засвоєння навчального матеріалу. Запорукою якісного навчання є пошук найбільш ефективної структури уроку та його організації. У зв'язку з цим значна увага приділяється інтерактивним методам навчання, що здійснюються із застосуванням навчальних комп'ютерних програм, які реалізують діяльнісний підхід до навчання [3].

Засобами реалізації зазначеного підходу виступають апаратні комплекси (ПК, проектор та сенсорна дошка) і ППЗ (програмно-педагогічні засоби), які забезпечують можливість організації професійної діяльності шляхом інтерактивного навчання. Проте, створення умов для їх розробки, апробації та впровадження досить непросте завдання, яке потребує вирішення комплексу психолого-педагогічних, організаційних, навчально-методичних, адміністративних, фінансових, технічних та інших проблем.

Застосування інтерактивних методів навчання дозволяє організувати навчальний процес у такий спосіб, що практично більшість учнів буде заохочена до процесів пізнання і здійснюватиме рефлексію власної навчально-пізнавальної діяльності через оперативне визначення її результатів [1].

Ці методи навчання захоплюють, пробуджують в учнів інтерес та стимулюють мотивацію, навчають самостійного мислення та дій. Але значною мірою ефективність і сила впливу на емоції і свідомість учнів залежить від стилю роботи конкретного викладача (у т.ч. мотивація за рахунок комп'ютерної візуалізації, мультимедійного подання об'єктів вивчення тощо).

Як зазначають науковці і практики, застосування інтерактивних методів навчання за умов класно-урочної організаційної форми практично неможливе, або надто складне для реалізації без нових засобів подання навчального матеріалу, системи моніторингу процесу навчання. Вигідно у цьому плані вирізняється система професійно-практичної підготовки фахівців у ЗПТО, реалізована у ході виробничого навчання. Тут можна повноцінно застосовувати роботи у групах, тренінгові технології, проектні підходи тощо. Новітні апаратні комплекси, засоби телекомунікацій і ППЗ можуть стати невіддільними складовими професійної підготовки, забезпечити дійсно новий рівень подання навчального матеріалу, приходячи на заміну попереднім технічним засобам навчання. До основних етапів застосування інтерактивних засобів і методів навчання слід віднести:

1. Моделювання типових виробничих процесів і ситуацій, з якими фахівець зустрічатиметься у своїй повсякденній діяльності. Це вирішує проблему оновлення матеріально-технічної бази ПТНЗ (обладнання підприємств модернізується постійно), економію сировини і витратних матеріалів (відсутність бракованої продукції).

2. Піднесення авторитету інженерно-педагогічного працівника (підвищення кваліфікації щодо роботи із сучасними засобами навчання, які дозволяють організувати ефективне планування навчального процесу).

3. Розробка і апробація мультимедійних засобів унаочнення навчального матеріалу (електронні посібники, демонстраційні програми), які доповнюють традиційні або замінюють ті з них, які є неефективними у засвоєнні знань.

4. Адаптація учнів до роботи у середовищі інтерактивних методик (підготовка до самостійної роботи, самоорганізації, рефлексії, творчості).

Вирішенню дидактичних задач процесу навчання на сучасному етапі інформатизації суспільства і системи освіти сприяє розширена функціональність засобів навчання нового покоління. Для цих засобів характерна досить гнучка структура як апаратного забезпечення, так і програмних складових, наявність значної кількості функцій, більшість яких інтегровано як з точки зору технічного втілення, так і з точки зору користувача.

Використання засобів навчання нового покоління у професійно-практичній підготовці не вимагає від майстра виробничого навчання значної поза фахової підготовки, тобто вимоги до підготовки не перевищують компетенцій, які достатньо мати при використанні звичайних технічних засобів навчання. Ефективність сучасних мультимедійних засобів навчання, яка визначається їх інтерактивністю, мобільністю, багатofункціональністю значно перевищує ефективність традиційних технічних засобів навчання.

Список використаних джерел:

1. Гейко І. Використання інтерактивних форм і методів навчання. З досвіду роботи. *Тема*. 2004. № 3/4. С. 229-232.
2. Губань О. Інтерактивні методи у виробничому навчанні учнів професійно-технічних училищ. *Світло*. 2003. № 1. С. 79-82.
3. Інтерактивні методи навчання: навч. посібник / За заг. ред. П. Шевчука і П. Фенриха. *Щецін, Вид-цтво WSAP, 2005. 170 с.*

Люльченко Вячеслав

канд.пед.наук, старший викладач

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ

Майбутній розвиток України залежить від перебудови освітнього процесу в закладах вищої освіти, зокрема від перегляду, уточнення, удосконалення та встановлення нових пріоритетів для підготовки майбутніх фахівців. Це зміна освітнього процесу від пасивного засвоєння знань до самостійного пошуку інформації та засвоєння її здобувачами освіти. Ринок праці вимагає майбутніх фахівців харчової галузі, що зможуть бути висококваліфікованими та освіченими людьми, здатними до здійснення трудової діяльності на високому професійному рівні.

Освітній процес здобуття ступеня «бакалавр» в закладі вищої освіти за спеціальністю 015.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) передбачає реалізацію поставленої мети. Це формування та розвиток загальних і професійних компетентностей в галузі професійної освіти, що направлені на здобуття здобувачем вищої освіти рівня «бакалавр» та надання освіти в сфері харчових технологій із широким доступом до працевлаштування у професійних навчальних закладах та на підприємствах харчової промисловості [2, с. 106]. Особливостями програми є розвиток професійної компетентності у ході теоретичної, практичної та навчальної підготовки, а також виробничої (технологічної) і виробничої (педагогічної) практик та науково-дослідної роботи.

Перспективами розвитку системи підготовки майбутніх фахівців у сфері харчування є формування особистості, що здатна застосовувати знання і вміння в сучасних ринкових умовах господарювання, бути мотивованою до

саморозвитку, самоосвіти та самонавчання, готовою до використання творчого потенціалу і досвіду як під час навчання, так і в практичній діяльності. Даний підхід передбачає для закладів вищої освіти нові виклики щодо виконання важливих завдань із забезпечення професійної підготовки компетентних та соціально мобільних фахівців харчової галузі.

Для вирішення даних проблем була розроблена державна цільова соціальна програма розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022-2027 роки. Вона спрямована на модернізацію системи професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до сучасних і перспективних потреб ринку праці, міжнародних стандартів і практик для забезпечення реалізації права громадян на якісну та доступну професійну (професійно-технічну) освіту, створення умов для формування і розвитку актуальних професійних компетентностей особи, необхідні для її успішної професійної діяльності та самореалізації [3]. Програмою окреслено ряд актуальних проблем, які необхідно вирішити, а саме: упорядкування освітніх програм, підвищення рівня якості підготовки здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до вимог роботодавців (стейкхолдерів) і потреб особистості, адаптування освітніх програм до строків навчання та реалізацію права на освіту впродовж життя.

Враховуючи вище викладене, необхідно згрупуватися над вирішенням завдання з пошуку таких педагогічних умов, які забезпечать виконання в повному обсязі вимог Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022-2027 роки, формування і розвиток актуальних професійних компетентностей особи, що необхідні для її успішної професійної діяльності та самореалізації.

На наш погляд, зміни в системі вищої освіти для підготовки майбутніх фахівців харчового профілю можливе із впровадженням компетентнісного підходу, що передбачає пріоритетний напрямок прогресу освіти в Україні. Науковець С. Шаров розглядає компетентнісний підхід як закономірний крок до модернізації змісту освіти нашої держави в сучасних умовах розвитку

інформаційного суспільства, а її особливістю є результативно-цільова та особистісно-орієнтована спрямованість освітнього процесу, наявність складної структури, зв'язок із подальшим працевлаштуванням тощо [5, с. 195]. Зміст професійної компетентності наповнений відповідними знаннями та вміннями, досвідом особистості, її професійно важливими якостями, мотивацією тощо. Професійну компетентність тлумачать як здатність фахівця мобілізувати отримані в попередньому навчанні професійні та спеціальні знання, вміння, здібності, досвід і способи поведінки в умовах конкретної професійної діяльності [6, с. 6].

Науковець І. Стаднійчук висвітлила різні тлумачення поняття «технічна компетентність». По перше, це оволодіння глибокими орієнтованими практичними знаннями, що були доведені до автоматизму, вміннями і навичками управління, експлуатації і ремонту техніки, мотиваціями щодо оволодіння технічними знаннями, психічною стійкістю, відповідальністю тощо. По друге, це необхідна і важлива складова професійної компетентності майбутнього фахівця, що інтегративно включає потреби до володіння технічними здібностями та мотиви технічної діяльності, інтерес до техніки, технічні знання, вміння і навички, технічну мову, технічне мислення, раціоналізаторство, винахідництво, технічну творчість, рефлексивні вміння тощо. І. Стаднійчук під поняттям «технічна компетентність» розуміє, як інтегровану якість особистості, яка характеризується стійкою мотивацією до оволодіння технічними знаннями, досвідом техніко-технологічної діяльності, цінностями, що зумовлюють здатність особистості ефективно здійснювати налагодження, експлуатацію, діагностику та ремонт об'єктів техніки [4, с. 74].

Також необхідно врахувати професійну діяльність майбутніх фахівців у галузі харчових технологій, що має інтегративний характер, адже в освітньому процесі здобувачі освіти повинні знати і вміти те, що розподілено за навчальними дисциплінами. Така професійна діяльність проектує систему, де послідовно (або паралельно) вирішуються завдання будь-якої складності.

Ефективна організація освітнього процесу дає можливість вирішити протиріччя між структурою професійної діяльності здобувача і структурою підготовки до неї [1, с. 97]. Тому, враховуючи майбутню професійну діяльність здобувачів, необхідно при організації освітнього процесу в закладах вищої освіти, а зокрема при формуванні технічної компетентності, модернізувати та вдосконалити шляхом реалізації компетентнісного підходу та особистісно орієнтованої освітньої парадигми.

Проведений аналіз фахових та дисциплін вільного вибору спеціальності 015.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) першого рівня вищої освіти (бакалавр) дозволив з'ясувати послідовність формування технічної компетентності, що пов'язана із певною наступністю отримання технічних та педагогічних знань, формуванням зв'язку між технічними елементами компетентності, впровадження міждисциплінарного та міжпредметного зв'язку між дисциплінами «Вища математика», «Загальна фізика», «Геометричні основи проектування», «Графічний практикум», «Ергономіка», «Електротехніка», «Охорона праці та безпека життєдіяльності», «Історія науки і техніки», «Технологія виробництва продукції громадського харчування», «Охорона праці на ресторанного господарства», «Технологічне обладнання харчової галузі» тощо.

Провівши аналіз досліджень, наукової літератури та основних аспектів освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців спеціальності 015.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології), ми змогли встановити актуальність досліджуваної проблеми. Формування технічної компетентності у майбутнього фахівця харчової галузі як головної складової професійної компетентності в системі закладів вищої освіти можливо завдяки виокремленню педагогічних умов та впровадженню міжпредметного, міжтематичного та компетентнісного підходів. Даний педагогічний підхід стане повноцінною запорукою опанування

всіма компонентами професійно-педагогічної системи і передбачає оволодіння технічними знаннями, поняттями, розумінням та виробленням відповідних здібностей для виконання професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Волкова Н. В. Горбатюк Р. М. Формування базових професійних компетенцій майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій. *Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти* : матеріали VI-ї Всеукр. науково - практ. інтернет конф., 24–25 трав. 2021 р. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2021. С. 96–98.

2. Гвоздецька Ю.В. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх викладачів з основ технологій харчових виробництв у процесі фахової підготовки. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Сер. Педагогічні науки*. 2017. Вип. 78(3). С. 104–108.

3. Дубова Н. В., Харитонова В. В. Формування професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів харчової галузі в процесі практичної підготовки. *Проблеми підготовки сучасного вчителя : Проблеми підготовки сучасного вчителя* : зб. наук. пр. Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2018. Вип. 18. С. 167–174.

4. Стаднійчук І. П. Формування технічної компетентності техніків механіків у процесі професійної підготовки в аграрних коледжах: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 324 с.

5. Шаров С. Компетентнісний підхід: переваги, структура та особливості. *Науковий вісник МНУ імені Сухомлинського*. 2018. № 4. С. 194–199.

6. Ягупов В.В. Свистун В.І. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. *Наукові записки НаУКМА. Серія «Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота»*. 2007. Т. 1. С. 3–8.

Марущак Оксана

канд.пед.наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Складні соціально-економічні перетворення у нашій країні, повернення до етнічних коренів, пошук етнокультурної спадщини народу у контексті глибшого розуміння загальнолюдської культури активізують пошуки способів підсилення вивчення традиційної народної культури в закладах освіти, ефективних технологій виховання особистості у динамічних умовах сьогодення, експериментального відпрацювання шляхів його здійснення етнокультурними засобами. За цих умов одним з найважливіших завдань є створення національної системи освіти, яка сприятиме розвитку компетентностей особистості на основі культури та мистецтва українського народу, народних традицій, залучення здобувачів вищої освіти до надбань духовної культури.

У працях науковців, предметом досліджень яких є етнокультурне виховання здобувачів освіти, це поняття визначається як етносоціальний процес формування особистості, що забезпечує етнізацію студентської молоді. Процес етнокультурного виховання забезпечується засвоєнням етнокультурної інформації, творчою участю у розвитку рідної культури [1, С. 5].

Основними принципами етнокультурного виховання є природовідповідність, народність, культуровідповідність, етнізація, гуманізм, демократизм, зв'язок із життям, гармонізація індивідуальних і загальнолюдських потреб та інтересів особистості, безперервність і наступність, самостійність та активність, багатоукладність і варіативність особистості, свободовідповідність.

Мета етнокультурного виховання студентської молоді передбачає формування національної ідентичності, світогляду, соціальних і моральних

позицій на основі моральних і культурно-історичних цінностей, залучення їх до збереження та відродження національних, культурно-історичних особливостей конкретного регіону, розвиток у них творчих здібностей та формування інтересу до творчої діяльності, ціннісного ставлення до національної культури та історії, мотивацію на самостійне заповнення знань.

До провідних завдань етнокультурного виховання здобувачів освіти належать: формування національної свідомості; забезпечення духовної єдності поколінь; прищеплення шанобливого ставлення до української культури; виховання духовної культури особистості; утвердження принципів вселюдської моралі; формування творчої особистості; виховання поваги до Конституції, законодавства України, державної символіки; формування глибокого усвідомлення взаємозв'язку між ідеями свободи, правами людини та її громадянською відповідальністю; формування екологічної культури людини, гармонії її відносин з природою; розвиток індивідуальних здібностей і талантів молоді, забезпечення умов їх самореалізації [2, С. 112].

Результатом засвоєння майбутніми вчителями технологій освітніх програм має стати формування таких етнокультурних компетенцій:

- володіння етнокультурними правилами поведінки та моральними нормами;
- розуміння історії становлення різних типів культур, володіння способами засвоєння та передачі культурного досвіду;
- готовність до самопізнання, самодіяльності, засвоєння культурного багатства як чинника гармонізації особистісних і міжособистісних відносин;
- володіння культурою мислення, знанням його загальних законів, здатністю у письмовій та усній формі правильно (логічно) оформити його результати;
- здатність здійснювати письмову та усну комунікацію державною мовою та усвідомлення необхідності знання іноземної мови;
- володіння системою психолого-педагогічних засобів аналізу та оцінки

етнокультурологічних знань;

– усвідомлення сутності та значення інформації у розвитку полікультурного суспільства;

– здатність усвідомлювати розбіжності в етнокulturі у контексті соціокультурного самовизначенні.

Вищезазначена сукупність компетенцій сприяє формуванню етнокультурної компетентності, що зумовлює успішну самореалізацію та адаптацію здобувачів вищої освіти в поліетнічному освітньому середовищі.

Термін «етнокультурна компетентність» окреслився в науковому полі нещодавно, тому немає єдиного визначення. У словниках воно визначається, як: ступінь прояву особистістю знань, умінь і навичок, що дають змогу їй правильно оцінювати специфіку та умови взаємодії, взаємовідносин з представниками інших етнічних спільнот, знаходити адекватні форми співпраці з ними з метою підтримання атмосфери згоди та взаємної довіри; міжкультурне, міжетнічне, поліетнічне спілкування та співробітництво, що має соціологічний характер.

Низка науковців, досліджуючи проблему формування етнокультурної компетентності педагогів у сучасному соціумі, визначають етнокультурну компетентність як діяльнісний параметр педагога. Особистість зі сформованою етнокультурною компетентністю має навички орієнтуватися в ситуації, що складається, адекватно, гідно, благородно, високоморально, несе відповідальність за свою етнокультурну компетентність.

За структурою виокремлюють три види етнокультурної компетентності: приватну, комплексну, цілісну. Приватна пов'язана лише з однією областю етнокультури; комплексна – з кількома; цілісна охоплює всю етнокультурну сферу, зіставляючи між собою різні етнокультури. Особистість на власний розсуд опановує цими видами етнокультурної компетентності з різним ступенем успішності на різних етапах розвитку.

Отже, етнокультурна компетентність є однією з основних властивостей поведінки по відношенню до рідної та іншої культури, що сприяє ефективній

міжетнічній взаємодії. Майбутній вчитель технологій має володіти етнокультурною компетентністю на різних рівнях.

Проблема формування етнокультурної компетентності стає домінуючою, у цьому контексті виникає необхідність оновлення навчальних програм для здобувачів вищої освіти. Адже засвоєння традиційної культури допомагає особистості зрозуміти, що спільне пов'язує всіх людей в народній культурі і чим від них відрізняється власна етнокультура.

Рівень сформованості етнокультурної компетентності можна оцінити лише у процесі етнокультурної діяльності. Особистість зі сформованою етнокультурною компетентністю матиме високі етнокультурні знання, моральні якості і здатність поводитися адекватно в ситуації, що складається.

Отже, процес етнокультурного виховання здобувачів вищої освіти має передусім спрямовуватись на формування у них національної свідомості та національно-культурної ідентичності. Одними з головних засобів формування їхньої етнокультури мають бути народне декоративно-ужиткове мистецтво, художні народні промисли, традиційні ремесла рідного регіону, що є невичерпним джерелом для виховання студентської молоді. Звернення до тисячолітнього доробку нашого народу, в якому зафіксовані духовність, обдарування, мистецький хист українців, є підґрунтям національної системи етнокультурного виховання молоді. Завдяки пізнанню історичного минулого рідного народу, оволодінню його духовно-матеріальними цінностями здобувач освіти формується яскравою, інтелігентною, неповторною особистістю з глибокими різнобічними знаннями і прагненням втілення у собі національного ідеалу, постійного самовдосконалення, духовного й естетичного зростання.

Таким чином, залучення майбутніх учителів технологій до рідних традицій, прищеплення інтересу до історії народів, їх звичаїв, обрядів, цінностей, є результатом шанобливого ставлення до особистостей та етносу. Етнічна культура відіграє важливу роль у розвитку особистості, визначає специфіку формування етнокультурної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Етнокультурне виховання учнів засобами декоративно-ужиткового мистецтва в умовах позашкільного навчального закладу: методичний посібник / за ред. А.В. Корнієнко. Д.: Надруковано ПП Дрига Т.В., 2016. 236 с.
2. Сележан Й.Ю. Основи національного виховання. Українознавство: історичний, філософсько-релігійний аспекти: хрестоматія. Чернівці: Книги-XXI, 2005. 306 с.

Мельник Олексій

канд.техн.наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ПРАКТИКО- ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРІЄНТОВАНИХ УМІНЬ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Аналіз наукових праць щодо виявлення дефініцій засвідчив, що для розгляду практико-орієнтованих умінь майстрів виробничого навчання в нашому дослідженні, ми будемо застосовувати поняття «формування».

Спираючись на наведені вище характеристики феномена, нами конкретизовано, що формування практико-орієнтованих умінь являє собою цілеспрямований процес оволодіння майстрами виробничого навчання теоретичними знаннями, практичними діями, спрямованими на зміну професійно-педагогічної діяльності.

З огляду на те, що практико-орієнтовані вміння формуються в процесі практико-орієнтованого навчання, необхідно виявити сутність цього визначення. Однією з вимог до умов реалізації освітніх програм професійної освіти є використання в освітньому процесі активних форм проведення занять із застосуванням рольових і ділових ігор, індивідуальних і групових проєктів [2].

Законодавчі документи ставлять перед педагогічними працівниками, зокрема й майстрами виробничого навчання, вимоги про зміну звичних уявлень про форми, технології та зміст навчання, що змінюють людину, спрямовані на виховання особистості, яка співвідносить свої перспективи, інтереси, потреби до вимог та умов даного суспільства.

Можна підкреслити, що практико-орієнтоване навчання передбачає включення до змісту навчального матеріалу практико-орієнтованих прийомів, методів, технологій, що дають змогу організувати діяльність тих, хто навчається, оволодіти знаннями, уміннями, навичками, *а також досвідом практичної діяльності*, орієнтованим на практичне застосування у професійній діяльності.

У зв'язку з цим нам вбачається необхідність формування фахових, зокрема й практико-орієнтованих умінь майстрів виробничого навчання в умовах додаткової професійної освіти.

Критерій – ознака, на підставі якої здійснюють оцінювання, визначення або класифікацію чого-небудь, мірило судження, оцінки [1].

Під критеріями ми розумітимемо характеристики, на основі яких встановлюється рівень сформованості практико-орієнтованих умінь майстрів виробничого навчання. Для виявлення характеристики критеріїв сформованості вмінь майстрів виробничого навчання звернемося до наукових праць дослідників.

Ми визначили на основі аналізу наукової літератури критерії оцінювання рівня сформованості практико-орієнтованих умінь майстрів виробничого навчання: мотиваційно-особистісний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний.

Мотиваційно-особистісний критерій відображає усвідомлення та потребу в практико-орієнтованих уміннях; позначення умінь як важливого компонента професійно-педагогічної діяльності. Когнітивний критерій визначає наявність системи знань про засоби та способи дій, які необхідні у професійно-педагогічній діяльності. Діяльнісний критерій передбачає сукупність дій, що комплектує структуру та реалізацію практико-орієнтованих умінь.

Рефлексивний критерій характеризується наявністю рефлексивних умінь майстрів виробничого навчання, усвідомлення значущості професії у своїй діяльності [4].

Однак у контексті нашого дослідження нам важливо виокремити показники сформованості практико-орієнтованих умінь майстрів виробничого навчання.

Вибір представлених критеріїв зумовлений їхньою наповнюваністю:

- *мотиваційно-особистісний критерій містить* у собі такі показники, як усвідомленість і потреба в практико-орієнтованих вміннях; підготовленість до професійно-педагогічної діяльності; бажання якісно виконувати професійну діяльність; здатність долати труднощі; уявлення про особисту самореалізацію в досягненні високих результатів, у професійно-педагогічному вдосконаленні.

- *когнітивний критерій* включає показники: наявність повноти теоретичних знань про засоби та способи дій, необхідних для організації практичної професійно-педагогічної діяльності; осмисленість засвоєних знань з усвідомленням того, для виконання якої дії їх застосовувати; синтезування знань з різних галузей наук.

- *діяльнісний критерій* включає показники: сукупність дій, що комплектують структуру; послідовність виконання дій; реалізація практико-орієнтованих умінь.

- *рефлексивний критерій* включає показники: наявність рефлексивних умінь майстрів виробничого навчання, усвідомлення значущості професії у своїй діяльності (самоаналіз, самооцінка власної діяльності) [3].

Рівень сформованості визначається як ступінь оволодіння змістом навчання, ступінь виміру досягнутого в навчанні оволодіння діяльністю, уявленнями в даному змісті навчання. Розрізняють три рівні засвоєння знань: 1) впізнавання (репродуктивна дія з підказкою); 2) репродуктивна дія за пам'яттю (за алгоритмом); 3) евристичний (виконання продуктивної діяльності, створення суб'єктивної нової інформації) [5].

Спираючись на змістове наповнення критеріїв, виокремлено рівні сформованості практико-орієнтованих умінь майстрів виробничого навчання в умовах додаткової професійної освіти (низький, середній, високий). Розроблені якісні та рівневі характеристики дозволяють оцінити сформованість практико-орієнтованих умінь майстрів виробничого навчання в умовах додаткової професійної освіти.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / Семен Гончаренко. вид. 2, доп. й випр. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.
2. Енциклопедія освіти / голов. ред. академік В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1037 с.
3. Зязюн І. А., Сагач Г.М. Краса педагогічної дії: навч. посібник. К., 1997. 302 с.
4. Планування й розвиток професійної кар'єри учнівської молоді у системі професійно-технічної освіти: навч. посібн. / [С. В. Алексєєва, Л. М. Єршова, Д.О. Закатнов, та ін.]; Житомир: «Полісся», 2018. 186 с.
5. Пятничук Т. В. Інноваційне освітнє середовище закладу професійної освіти як умова формування професійної компетентності майбутніх робітників. Науковий вісник ІПТО НАПН України. Професійна педагогіка. № 1 (18). 2019. С. 131-136.

Мечнік Лариса

Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Критичне мислення - це здатність об'єктивно та систематично аналізувати і оцінювати інформацію, ідеї, ситуації чи проблеми, роблячи висновки на

підставі логічних та обґрунтованих даних. Це важлива навичка для ефективного розв'язання завдань, прийняття обґрунтованих рішень та розуміння складних концепцій.

Критичне мислення є важливою навичкою як для навчання, так і для вдосконалення особистого та професійного розвитку. Його розвиток сприяє кращому розумінню світу, покращенню прийняття рішень та здатності до самоосвіти.

Важливу роль у формуванні критичного мислення студентів відіграє викладач. Саме викладач створює стимулююче навчальне середовище та використовувати певні методи та стратегії для розвитку критичного мислення.

Відбувається процес навчання студентів активно висловлювати свої думки, ставити питання і висловлювати сумніви щодо інформації, що сприяє розвитку критичного мислення, використавши питання різних рівнів складності.

На заняттях зарубіжної літератури викладач організовує обговорення літературних або наукових текстів, сприяючи аналізу інформації та висловлюванню власних думок спонукаючи студентів порівнювати різні точки зору, концепції або рішення для розвитку аналітичного мислення, використовуючи логіку та докази. У процесі дискусії створюються можливості для групового або індивідуального обговорення ідей, що допомагає студентам сформулювати та виправдати свої висновки. Використання онлайн-ресурсів для ведення віртуальних обговорень, що сприяють обміну думками та аналізу інформації.

Розуміння та впровадження цих методів допоможе вчителю ефективно сприяти розвитку критичного мислення студентів, що є важливою компетенцією для подальшого навчання і успішного функціонування в сучасному суспільстві.

Розвиток критичного мислення у студентів на заняттях зарубіжної літератури може бути досягнутий через різноманітні підходи та методи : асоціативний куш, різноманітне есе; мозкова атака; читання з помітками; діаграма Вена; Т-схема; порушена послідовність; групові формами роботи.

Дискусійні методи - це ефективний спосіб стимулювання критичного мислення студентів. Вони дозволяють розглядати різні точки зору, аналізувати інформацію, аргументувати свої думки та розвивати навички логічного мислення. Ось кілька дискусійних методів, які можна використовувати для цієї мети спростування тез - вибирається студент, який виступає за твердження, з яким він або вона не згоден/згодна. Це дозволяє розвивати навички аргументації та змушує розглядати питання з різних точок зору. Студенти обговорюють певне питання або проблему, представляючи аргументи як "проти", так і "за". Це допомагає розглядати питання в комплексі та аналізувати різні сторони.

Метод "Сучасний Суд" де студенти представляють різні ролі (судді, прокурори, адвокати) і обговорюють справу чи питання. Цей метод розвиває вміння аналізувати інформацію та переконливо аргументувати свою позицію.

Метод "Фішбоул" декілька студентів сидять в колі та обговорюють тему інші спостерігають і можуть вступати в обговорення, замінюючи когось із тих, що знаходяться в колі.

Дискусія "Скло та Зеркало" студенти висловлюють свої думки, розглядаючи питання через "скло" своїх власних переконань, а потім вони роблять спробу подивитися на питання через "зеркало" інших точок зору.

Дискусія "Що, Якщо?" студенти висловлюють гіпотетичні ситуації та обговорюють можливі наслідки, розвиваючи творче мислення та вміння розглядати альтернативи.

Рольова гра де студенти відтворюють ролі реальних або вигаданих осіб, обговорюючи тему з різних позицій. Це розвиває емпатію та розуміння різних точок зору.

Ці методи створюють структуровані можливості для студентів розвивати критичне мислення у процесі взаємодії та обговорення. Активне обговорення літературних творів, ставлячи питання, які стимулюють аналіз і рефлексію.

Критично мислячі люди враховують не тільки твердження, але і якість та достовірність доказів, що підтримують певні твердження.

Ці особливості взаємодіють між собою, формуючи комплексний підхід до розуміння і оцінки інформації та ситуацій. Критичне мислення є ключовою навичкою в освіті та професійному розвитку.

Роль вчителя у розвитку критичного мислення у студентів є ключовою. Викладачі можуть використовувати власний приклад, демонструючи як аналізувати інформацію та приймати обґрунтовані рішення.

Загальний підхід полягає в тому, щоб створювати ситуації, в яких студенти зобов'язані активно думати, аргументувати свої позиції та взаємодіяти з іншими, сприяючи тим самим розвитку їхнього критичного мислення.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту». Режим доступу : <http://osvita.ua/legislation/law/2231/>
2. Пометун О. І. Навчаємо мислити критично: посіб. для вчит. Дніпро : ЛПРА, 2016. 144 с.
3. Пометун О. І. Основи критичного мислення: метод. посіб. для вчителів. Дніпро : ЛПРА, 2016. –156 с.
4. Шкільне життя: вчителям, учням, батькам. [Електронний ресурс]. Режим доступу. <https://www.schoollife.org.ua/onovlona-programa-2017-roku-z-zarubizhnoyi->.
5. Як розвивати критичне мислення в учнів. Режим доступу : <http://nus.org.ua/articles/krytychne-myslennya-2>

Мудрий Іван

методист Комунального закладу «Гайворонський міжшкільний ресурсний центр» Гайворонської міської ради Кіровоградської області

**МІЖШКІЛЬНИЙ РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР: СТРАТЕГІЧНІ
НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ,
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ**

У сучасних умовах розбудови, становлення освітньої галузі в незалежній Україні, коли ідуть багатопланові пошуки шляхів удосконалення форм і методів навчання і виховання підростаючої зміни, підготовки її до праці, до активного життя в сучасному глобалізованому суспільстві, на часі стали проблеми і завдання технологічної підготовки молоді. Необхідними і дієвими умовами реалізації цих завдань є перш за все профілізація старшої школи, яка сьогодні здійснюється непросто і складно, особливо в сільських регіонах. Прийняття Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» відродило довгоочікувану надію, що ми зуміємо забезпечити цілісний фізичний, інтелектуальний, соціальний і духовний розвиток особистості підростаючої зміни, формування її технологічної культури, виховання в неї внутрішньої потреби й шанобливого ставлення до праці, підготовку до творчої діяльності та професійного самовизначення. Ми твердо переконані, що в реалізації цих завдань неоціненну допомогу надасть безцінне надбання досвіду минулих десятиліть, фундаторами якого є видатні вчені такі як: В.О. Сухомлинський, В. М. Мадзігон, Д. О. Тхоржевський, М. Д. Ярмаченко, В. К. Сидоренко, В. З. Моцак, Г. Є. Левченко, О. М. Коберник, С. І. Ткачук, А. І. Терещук, Н. А. Калініченко, практики: І. Г. Ткаченко, О. А. Захаренко, А. Б. Резнік, М. М. Ставчанський і багато-багато інших, досвід яких, без сумніву, повинен відіграти важливу роль в успішному розв'язанні завдань поставлених перед освітньою галуззю. Проблеми технологічної освіти учнівської спільноти набули особливого значення в сучасних умовах, коли український народ веде героїчну

боротьбу з рашистською ордою. Ось кому після нашої перемоги, яка обов'язково відбудеться, нашому народу прийдеться докласти титанічних зусиль до відродження наших міст і сіл, нашої землі. Саме тому проблеми підготовки нашої молоді до праці, до свідомого вибору професій, які стануть вкрай необхідними в нашій державі, набувають неперевершеного значення.

На наше переконання, у вирішенні цього завдання повинні відіграти важливу роль міжшкільні ресурсні центри, які поступово появляються на терені української освітньої галузі, після прийняття Закону України «Про повну загальну середню освіту». У червні 2022 року Гайворонська міська рада своїм рішенням створила Комунальний заклад «Гайворонський міжшкільний ресурсний центр», а Гайворонський МНВК приєднала до новоствореного центру.

Сьогодні ми знаходимось на стадії вирішення непростих питань започаткування освітньої діяльності цього закладу. Перш за все було створено новий трудовий колектив, який об'єднав педагогічних працівників, обслуговуючий персонал, профспілкову і ветеранську організації, затверджено сесією міської ради Статут новоствореного закладу, отримано ліцензію на здійснення освітньої і професійної діяльності, укладено колективний договір між адміністрацією і профспілками. А також здійснено підготовку науково-методичних і правових документів по створенню на базі МРЦ Центру національно-патріотичного виховання учнів освітніх закладів не тільки Гайворонської міської ради, а й Заваллівської селищної ради, яка донедавна входила до складу Гайворонського району Кіровоградської області.

Важливою подією в діяльності новоствореного ресурсного центру було підготовка і затвердження в березні 2023 року Стратегії розвитку комунального закладу «Гайворонський міжшкільний ресурсний центр» Гайворонської міської ради Кіровоградської області на 2023-2027 роки.

У Стратегії підкреслено, що Гайворонський МРЦ є центром впровадження освітньої галузі «Технології» для учнів 5-11(12) класів, запровадження

допрофільної підготовки. Зокрема підкреслено, що одним з напрямків діяльності МРЦ є опанування на його базі навчального предмету «Захист України» та інших предметів інваріантної частини навчальних планів, організація національно-патріотичного виховання при здійсненні освітнього процесу на уроках та під час позакласної гурткової роботи.

Виконання цих важливих і невідкладних завдань, безумовно, сприятиме становленню нової української школи, входження її в європейський освітній простір. Зрозуміло, що їх реалізація можлива при наявності в освітньому закладі цілого ряду складних чинників, які дадуть можливість забезпечити виконання вимог державного стандарту технологічної освіти в повному обсязі. А це наявність сучасної навчально-матеріальної бази з профільного, трудового навчання, предмету «Технології», національно-патріотичного виховання, гурткової роботи, підготовлених педагогічних кадрів, організація змістовної науково-методичної роботи по підвищенню фахової майстерності вчителів, широке використання передового педагогічного досвіду й інші питання. Зрозуміло, що не кожен освітній заклад зможе справитися з цими проблемами, особливо, коли мова піде про освітні заклади сільської місцевості, де, на превеликий жаль, сьогодні бракує багато чого для забезпечення освітнього процесу з технологічної освіти учнів. А ось міжшкільним ресурсним центрам вирішення цієї проблеми під силу.

У цьому переконує півстолітній досвід роботи нашого міжшкільного навчально-виробничого комбінату, який активно впроваджується в діяльність новоствореного міжшкільного ресурсного центру, що успадкував потужну навчально-матеріальну базу, яка має у своєму складі обладнані кабінети обслуговуючої праці, слюсарні майстерні, станочний цех, кабінет правил дорожнього руху, лабораторії вивчення будови дорожньо-транспортних засобів, гаражі для зберігання автотранспортних засобів, яких в МРЦ нараховується шість одиниць, кабінет для вивчення предмету «Захист України», наповнений наочними посібниками, туристичним спорядженням, приміщення для зберігання

навчальної зброї, майданчик для оволодіння правилами управління транспортними засобами, лабораторії для проведення позакласної гурткової роботи, комп'ютерний клас, постійно діючу виставку учнівських робіт, чинні моделі робототехніки, теплицю, бібліотеку, навчально-дослідні ділянки.

Заняття ведуть досвідчені викладачі, які мають вищу педагогічну освіту, закінчивши Уманський ДПУ ім. Павла Тичини інженерно-педагогічний факультет. У складі педагогічного колективу заслужений учитель України, старший вчитель, учителі вищої категорії, досвідчені майстри виробничого навчання з керування транспортними засобами, керівники гуртків.

На базі ресурсного центру запрацював навчально-методичний кабінет з профорієнтації, при якому діє Рада, до складу якої входять представники освітніх закладів громади. Очолює Раду методист центру Мудрий І.Л., заслужений учитель України.

Важливо зазначити, що цей важливий напрямок діяльності також успадкований від колишнього Гайворонського МНВК, який впродовж більше 60-років був науково-методичним центром освітнього округу.

За невеликий проміжок часу діяльності новоствореного МРЦ на його базі проведено науково-практичний семінар вчителів технологічної освіти освітніх закладів Гайворонської ОТГ під егідою педагогічної кафедри інженерно-педагогічного факультету Уманського ДПУ ім. Павла Тичини, її завідувача Терещука А.І.; семінар-практикум членів Ради навчально-методичного кабінету з профорієнтації МРЦ з участю науковців факультету соціальної та психологічної освіти Уманського ДПУ ім. Павла Тичини, його декана Оксани Кравченко, доктора педнаук, Олени Поліщук, доктора філософії кафедри психології.

У міжшкільному ресурсному центрі йде планомірне розширення мережі різнопланових гуртків. Сьогодні в лабораторіях центру успішно працює ракето-модельний гурток, який протягом десятиліть демонструє творчі здобутки, виборюючи призові місця в змаганнях обласного, всеукраїнського рівнів.

На черзі створення пересувної STEAM-лабораторії, для відкриття якої в МРЦ є в наявності численні прилади з робототехніки, на суму майже 100 тисяч гривень, подаровані Романом Божком, колишнім учнем Гайворонської школи №1, одним з керівників школи «Robocod», а також перереєстрація відокремленого підрозділу Всеукраїнської асоціації наукових і практичних працівників технологічної освіти до складу якої входять викладачі технологій ресурсного центру та освітніх закладів громади.

У прийнятій Стратегії передбачено і інші заходи, спрямовані на проведення різноманітних змагань, конкурсів, співпраця з науково-дослідними установами не тільки України, перепідготовка спеціалістів робітничих професій.

Реалізація стратегічних завдань, які передбачені законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» залежить, безумовно, від багатьох чинників науково-педагогічного, фінансово-економічного планів.

У минулі роки на терені освіти дискутувалось важливе питання включення міжшкільних ресурсних центрів у перелік освітніх закладів, яким виділяється з державного бюджету освітня субвенція, але проклята війна цей процес зупинила. Проте наш педколектив має право на субвенцію, бо на години «технологій» в планах освітніх закладів ці кошти передбачені. Для успішної діяльності міжшкільних ресурсних центрів, які покликані вирішувати ряд важливих питань становлення і розбудови нової української школи потрібна постійна допомога і увага з боку державних органів, нашого Міністерства освіти і науки України.

Розвиток сучасної технологічної освіти може здійснюватися лише як інноваційний процес шляхом використання нових педагогічних ідей, які є найбільш ефективними для сучасної освітньої галузі «Технології». У реалізації цих ідей важлива роль належить міжшкільним ресурсним центрам, які покликані допомогти підростаючій зміні обрати вірний шлях в житті, що забезпечить повноцінний і гармонійний, розумовий і духовний розвиток особистості, сприятиме вихованню фізично і морально здорової людини, самовідданого громадянина України.

Сподіваємось, що вищі освітні заклади, які готують педагогічні кадри для забезпечення трудового навчання технологічної освіти учнівської молоді здійснюватимуть постійний науково-методичний супровід освітньої діяльності МРЦ, а Міністерство освіти і науки України подбає про те, щоб центри користувались такими правами і пільгами, які мають освітні заклади повної загальної середньої освіти України.

Список використаних джерел:

Сухомлинський В.О. Трудове виховання і всебічний розвиток особистості. Вибрані твори в 5-ти т. –К. Рад. Школа 1976 – т.1. с.166-176.

Тхоржевський Д.О. Методика трудового та професійного навчання.-К., РННЦ «Діні». 2000-ч.1.-248с.

Теорія і методика навчання технологій: Навчальний посібник (І.П. Андрощук, І.В. Андрощук, В.В. Бербець, О.З. Балик та ін.) за заг. Ред.. О.М.

Кобернік.- Умань: ФОП Жовтий О.О., 2015.-474с.

Положення про Міжшкільний ресурсний центр, наказ Міністерства освіти і науки України 09.11.2018р. № 1221.

Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту».

Муржак Сергій

вчитель трудового навчання

"Хашуватський ліцей"

ФОРМУВАННЯ М'ЯКИХ НАВИЧОК У ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

У сучасному світі, де швидкі технологічні зміни безпосередньо залежать від розвитку суспільства, професійна та технологічна освіта набуває особливого значення. Високотехнологічне суспільство вимагає від фахівців не тільки глибоких технічних знань, але і розвинених м'яких навичок. Теорія і практика

формування м'яких навичок стає надзвичайно важливою складовою сучасної освітньої стратегії.

1. М'які навички: Основні поняття та значення.

М'які навички, також відомі як соціальні чи міжособисті навички, включають навички спілкування, лідерства, креативності, адаптивності та інші аспекти, які вступають у взаємодію особистості з оточуючим світом. Ці навички грають ключову роль у вирішенні проблем, роботі в команді, прийнятті рішень і взаємодії з іншими особистостями.

2. Важливість м'яких навичок у сучасній професійній та технологічній сфері.

Здобувачі професійної та технологічної освіти повинні розуміти, що успіх у кар'єрі не обмежується лише технічними знаннями. Робочий процес сьогодні вимагає від фахівців ефективної взаємодії з колегами, клієнтами та іншими учасниками бізнес-процесів. М'які навички сприяють покращенню комунікації, творчості, саморегуляції та інших аспектів, які стають визначальними в виробничій сфері.

У сучасній професійній та технологічній сфері важливість м'яких навичок стає все більш есенційною, оскільки технологічний прогрес поєднується зі зростанням складності взаємодії між людьми та зростанням соціальних вимог. Ось кілька ключових аспектів важливості м'яких навичок у цих сферах:

2.1. Комунікація та спілкування.

У світі де, комунікація відбувається через різноманітні платформи та культурні межі, вміння ефективного спілкування стає ключовим. М'які навички включають у себе вміння слухати, висловлювати власну думку чітко та переконливо, а також розуміти невербальні сигнали. У технологічній сфері де розробники, менеджери та клієнти можуть бути розсіяні по всьому світу, ефективна комунікація - це ключ до успіху.

2.2. Робота в команді та лідерство.

Спроможність працювати в команді та лідерські якості є досягненням спільних цілей у технічних проектах. М'які навички допомагають створити сприятливий емоційний клімат у колективі, сприяють розподілу обов'язків і вирішенню конфліктів.

2.3. Креативність та інновації.

Швидкі технологічні зміни вимагають від фахівців та лідерів прояву творчості та інноваційного мислення. М'які навички, такі як креативність, сприяють розробці новаторських рішень, а адаптивність дозволяє швидко адаптуватися до нових умов та вимог ринку.

2.4. Проблемно-орієнтованість та критичне мислення.

У технологічному середовищі, де зустрічаються складні завдання та виклики, проблемно-орієнтованість і критичне мислення залишаються ключовими компетенціями. М'які навички допомагають аналізувати інформацію, вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення.

2.5. Адаптивність та саморегуляція.

Технологічний прогрес супроводжується швидкими змінами, і фахівці повинні бути готові швидко адаптуватися до нових умов. М'які навички, такі як адаптивність і саморегуляція, допоможуть ефективно пристосуватися до нових технологій та робочих матеріалів.

М'які навички в сучасній професійній та технологічній сферах є фактором, визначальним для успіху кожного фахівця. Ці навички допомагають не тільки у вирішенні технічних завдань, але й встановлюють успішні відносини з колегами, клієнтами та партнерами, створюючи особистість і професійний успіх в умовах постійної зміни технологій та ринкових умов.

3. Теоретичні аспекти формування м'яких навичок у здобувачів освіти

Теорія формування м'яких навичок базується на ідеях, які цих навичок навчають і розвивають. Здобувачі освіти повинні мати можливість працювати

над своїми почуттями і соціальним інтелектом, розвивати творчість та вміння вирішувати конфлікти.

Одним із ключових аспектів теорії є індивідуалізація підходу до кожного здобувача. Кожна особа має унікальний набір навичок і можливостей для розвитку. Сучасні освітні програми мають сприяти індивідуалізації навчання, надаючи можливість кожному здобувачеві розвивати саме ті м'які навички, які важливі для його особистого і професійного росту.

4. Практичні аспекти розвитку м'яких навичок у навчальному процесі

Розвиток м'яких навичок вимагає інноваційних підходів до навчання. Використання інтерактивних методів, проєктно-орієнтованих завдань та симуляційних ігор може значно підвищити здатність студентів до ефективної комунікації, роботи в команді та вирішення проблем.

Залучення учнів та студентів до реальних проєктів, співпраця з підприємствами та експертами з практики дозволяє здобувачам не лише теоретично вивчати м'які навички, але й використання їх в реальних умовах.

5. Висновок

Теорія і практика формування м'яких навичок у здобувачах професійної та технологічної освіти стають елементом сучасного навчання. Розвиток цих навичок не тільки покращує конкурентоспроможність випускників на ринку праці, але й сприяє створенню гнучких, адаптивних професіоналів, готових до викликів сучасності. Забезпечення учнів та студентів можливістю вдосконалення своїх соціальних та міжособистісних навичок освітніми закладами дає змогу готувати нове покоління лідерів, здатних ефективно впливати на розвиток світу.

Список використаних джерел:

1. Абрамова Оксана Віталіївна

URL:https://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/18_47_2021/pedagog/Bulletin_18_47_Pedagogika_Abramova_Puliak_Tereshchuk.pdf

2. Формування навичок Soft Skills та принципів академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти при викладанні дисциплін зі спеціальності «Цивільна Безпека» URL: <https://jdmi.donntu.edu.ua/2-2020/formuvannia-navychok-soft-skills-ta-pryntsypiv-akademichnoi-dobrochesnosti-u-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-pry-vykladanni-dystsyplin-zi-spetsialnosti-tyvilna-bezpeka/>

Нагайчук Олена

канд. пед. наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

РОЛЬ І МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ «ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ» В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

В умовах ринкової економіки зростають вимоги до професійної підготовки працівників, яка поряд з фаховими компетенціями передбачає вміння надійно та безпечно працювати. У ст. 43 Конституції України записано, що «кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці». Невід’ємною складовою безпечної та ефективної роботи як на будь-якому підприємстві, так і в школі, є охорона праці.

Щорічно в Україні на виробництві травмується 140 тисяч чоловік з них близько 2500 гине і 5000 отримує професійні захворювання [2]. Під час виробничої практики травмуються десятки учнів закладів професійно-технічної освіти та закладів загальної та середньої освіти.

У закладах освіти травматизм, здавалося б, не мав би бути таким поширеним явищем, однак тут, крім дорослих, перебувають і діти, які часто забувають про засоби безпеки. Зважаючи на те, що велику частину свого часу здобувачі освіти проводять саме у освітньому закладі, і в шкільному середовищі, де досить часто зустрічаються психотравмуючі фактори, які прямо чи опосередковано впливають на фізичне та психічне здоров’я особистості. В основному випадки виробничого травматизму серед дорослих у закладах освіти

трапляються через організаційні причини (невиконання посадових обов'язків, порушення вимог охорони праці, виробничої дисципліни тощо), рідше – з технічних або психофізіологічних. При цьому робота з планування і виконання заходів з охорони праці, пожежної безпеки, попередження дорожнього травматизму, дотримання санітарних та протиепідемічних заходів часто відсутня або формальна.

Традиційний аналіз основних причин травматизму свідчить про низький рівень організації виробництва, трудової та виробничої дисципліни, порушення вимог нормативних актів про охорону праці, а також про низький рівень знань з охорони праці. Аналізуючи причини нещасних випадків, дуже прикро усвідомлювати те, що в більшості нещасних випадків можна було б запобігти. При будь-яких видах дитячого травматизму дорослим необхідно дотримуватися двох основних принципів: чітко налагоджена організація трудового процесу і високоорганізована освітньо-виховна робота. Тому створення безпечного і здорового середовища є надзвичайно важливою місією освітнього закладу [2].

Державна політика в галузі охорони праці ґрунтується на головному принципі пріоритетності життя та здоров'я працівників перед будь-якими результатами виробничої діяльності. Реалізація цієї політики передбачає виконання багатьох заходів з підвищення рівня безпеки праці, але головним серед них є формування у працівників засобами освіти мотивації щодо посилення відповідальності особи за власну та колективну безпеку під час професійної діяльності.

З метою координації і впорядкування діяльності навчальних закладів, органів управління освітою і наукою з питання профілактики травматизму Міністерством освіти і науки України розроблено і затверджено «Заходи щодо профілактики травматизму невиробничого характеру», «Галузеву програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища в навчальних закладах, установах, підприємствах Міністерства освіти і науки України». Відповідно до Закону України «Про охорону праці» Міністерством

розроблено та затверджено «Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти», «Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в навчальних закладах» [2].

Програма дій Кабінету Міністрів України також передбачає створення у кожній школі до 2025 року сприятливого освітнього середовища. На сьогодні в Україні система освіти є реальною структурою в державі, яка виробляє механізми безпеки та здоров'я дітей. Як свідчить світовий досвід розвинутих країн, в системі освіти на першому місці в діяльності закладу має бути безпека та здоров'я дитини, а за ним і високий рівень знань дитини. У системі освіти мають зосередитися на впровадженні «Національної Стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі».

Якщо ЗВО має на меті підготувати спеціаліста, який може займати посаду керівника підприємства або заступника директора, то, згідно «Довідників кваліфікаційних характеристик професій» (за галузями), він повинен: «знати і виконувати правила і норми охорони праці, виробничої санітарії, протипожежного захисту». Таким чином, тільки спеціаліст, що на високому рівні володіє всім комплексом знань питань охорони праці, має моральне і фактичне право очолювати виробничі колективи, керувати людьми на виробництві, в офісі, в установі чи організації, видавати підлеглим та колегам виробничі завдання, організовувати виробничий а також навчальний процес [1].

З цією метою всі майбутні фахівці обов'язково мають опанувати у ЗВО курс дисципліни «Охорона праці в галузі» («ОПГ»), мета якого полягає у формуванні у майбутніх фахівців (магістрів) умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі (в галузі освіти) [3].

Таким чином, завдання вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі» передбачає забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку [3].

Отже, організація освітнього процесу повинна завжди супроводжуватися заходами з охорони праці задля збереження життя і здоров'я всіх його учасників. Перш за все, повинні проводитися профілактичні заходи щодо попередження травматизму під час освітнього процесу на кожен навчальний рік, також заходи щодо попередження побутового травматизму серед учнів і працівників та дорожньо-транспортного травматизму. Невід'ємним є систематичне навчання з охорони праці та безпеки життєдіяльності учнів та працівників. Також виховна робота вчителя повинна бути спрямована на те, щоб учні твердо усвідомлювали, що під час виробничого навчання треба бути надзвичайно уважними, зібраними, ретельно виконувати всі постанови вчителя, строго дотримуватись техніки безпеки.

У закладах загальної середньої освіти під час трудового і професійного навчання має здійснюватись навчання з питань охорони праці у вигляді інструктажів з охорони праці. Крім цього, у закладах освіти, що надають загальну середню освіту, мають проводитись навчання з питань безпеки життєдіяльності (з питань охорони життя, здоров'я, пожежної, радіаційної безпеки, безпеки дорожнього руху, попередження побутового травматизму). Обсяги, зміст навчання та форми перевірки знань з питань безпеки життєдіяльності учнів визначаються навчальними планами і програмами, затвердженими МОН. Під час трудового і професійного навчання на підприємствах, в установах, організаціях на учнів, студентів, поширюється законодавство про охорону праці в такому ж порядку, що до їх працівників.

Учні та студенти під час трудового і професійного навчання мають проходити на підприємстві за рахунок роботодавця інструктажі, навчання та

перевірку знань з питань охорони праці, надання домедичної допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також правил поведінки у разі виникнення аварії.

При цьому аналіз проблеми вивчення стану викладання «Охорона праці в галузі» у ЗВО виявила суперечність між задекларованою державою позицією щодо необхідності підготовки спеціалістів у відповідності з вимогами освітньо-кваліфікаційних характеристик, освітньо-професійних програм та галузевих стандартів вищої освіти з охорони праці та скороченням навчального навантаження на цю підготовку [1].

Враховуючи нинішні реалії життя, курс «Охорона праці в галузі» не повинен скорочуватися або інтегруватися в інші дисципліни. Адже, в системі підготовки фахівців технологічного напрямку вивчення дисципліни «ОПГ» особливо важливе, оскільки вчитель технологій несе особисту відповідальність за збереження життя і здоров'я учнів під час освітнього процесу; відповідає за безпечне проведення освітнього процесу; повинен вміти проводити інструктажі із здобувачами освіти із охорони праці під час навчальних занять у майстернях; повинен вміти проводити профілактичну роботу щодо запобігання травматизму серед учнів [1].

Діяльність вчителів освітньої галузі «Технологія» передбачає, що на кожному уроці учнями має бути виконана практична робота. Таким чином, майбутніх вчителів технологій необхідно мотивувати на кожному уроці звертати увагу на дотримання здобувачами освіти правил безпечної роботи у навчальних майстернях, основ гігієни праці та виробничої санітарії, навчати їх безпечним прийомам роботи із верстатами та інструментами, ознайомлювати із заходами попередження виробничого травматизму, звертати увагу на дотримання правил електробезпеки та пожежної безпеки.

Аналіз типових навчальних програм [3], які визначають зміст й обсяг знань студентів, а також на основі компетентностей з нормативної дисципліни «Охорона праці в галузі» для ЗВО, дозволив визначити наступні основні

очікувані результати навчання, що дозволять майбутнім вчителям освітньої галузі «Технологія» здійснювати фахову діяльність:

1. Застосувати положення галузевих та міжгалузевих нормативно-правових актів з охорони праці у своїй професійній діяльності;
2. Планувати заходи з профілактики травматизму серед учнів та усувати можливі причини нещасних випадків у навчальних майстернях;
3. Здійснювати методичне забезпечення і проведення інструктажів охорони праці з учнями;
4. Оцінювати дотримання санітарно-гігієнічних вимог до навчальних закладів, забезпечувати нормальні метеорологічні умови у навчальних майстернях;
5. Дотримуватись вимог безпеки до навчально-виробничого обладнання, технологічних процесів та організовувати безпечне виконання учнями трудових прийомів;
6. Організувати атестацію робочих місць майстерень за умовами праці, та встановлювати комплексну оцінку їх впливу на здоров'я і працездатність учнів;
7. Передбачати виконання комплексу заходів щодо забезпечення електробезпеки та пожежної безпеки під час проведення уроків трудового навчання [1].

Система фахової підготовки вчителів освітньої галузі «Технологія» у закладах вищої освіти, відповідно до соціально-економічних перетворень, зазнає змін. Тому метою вищої освіти сьогодні є підготовка фахівців, що володіють професійними компетентностями з охорони праці, та здатні дотримуватись вимог безпеки до виробничого обладнання, технологічних процесів, організовувати безпечне виконання робіт та в цілому створювати безпечне освітнє середовище.

Список використаних джерел:

1. Нагайчук О.В. Формування компетентностей з охорони праці та безпеки життєдіяльності у майбутніх учителів технологій у процесі фахової підготовки.

Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол.: Безлюдний О.І. (гол. ред.) та ін.] Умань: ВПЦ «Візаві», 2018, Вип. 18. С.241-251.

2. Охорона праці в галузі : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої пед. освіти всіх спец. за освітнім ступенем «магістр» / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. О. В. Нагайчук. – Умань : Візаві, 2023. – 207 с.

3. Типова навчальна програма нормативної дисципліни «Охорона праці в галузі» для закладів вищої освіти: наказ Міністерства освіти України від 18.03.2011 р. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/125054_125054

Немченко Юрій

канд.пед.наук, доцент

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

НАВЧАЛЬНІ ІНСТРУМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕРЕРВНОЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ БЕЗПЕКОВОГО ПРОФІЛЮ

Збільшенням об'єму фахової інформації та все зростаюча інтенсивність суспільних вимог до сучасного фахівця, який повинен реагувати на зміни, що пов'язані з технологізацією сучасного життя і виробництва, трансформуює звичне для людини природне середовище, доповнюючи його новими досі невідомими небезпеками. За таких умов підготовка кваліфікованого фахівця високого професійного рівня передбачає обов'язкову соціальну підготовку, яка гарантує людині компетентність у питаннях трудового права, соціальну захищеність та активність, творчу свободу та безпекову обізнаність. Це вимагає від освітньої системи, яка здійснює підготовку фахівців різних галузей економіки, формувати відповідні знання та навички аналізу умов середовища, прогнозування рівня

ймовірності прояву небезпек, визначення величини ризику потенційних загроз, та планування заходів, які максимально зменшать негативний вплив на життя і здоров'я людини. Сформована безпекова компетентність дозволить фахівцям активно діяти у різних життєвих умовах, завчасно виявляти та локалізувати потенційні небезпеки. Особливо цінною під час навчання є практика використання передового досвіду, що опирається на діюче міжнародне і національне законодавство та стандарти.

У 2018 році Міжнародна Організація Стандартів (ISO) розробила новий міжнародний стандарт ISO 54001:2018 «Системи управління професійною безпекою та здоров'ям. Вимоги та настанови до застосування» [1]. В ньому враховані вимоги Британського стандарту OHSAS 18001, міжнародні трудові норми, конвенції та керівні принципи Міжнародної організації праці (МОП), європейські директиви, інші чинні міжнародні та національні стандарти в галузі безпеки. Особливістю нового документу є більш широкий погляд на безпеку, який розглядає в комплексі безпеку співробітників компанії, підрядників, клієнтів та відвідувачів організації. Такий підхід підвищує соціальну та екологічну відповідальність організації, сприяє зниженню рівня ризиків на робочих місцях, створенню безпечніших умов праці, підвищує прибутковість компанії. Вимоги стандарту оптимально інтегруються з сучасними процесами управління організацією будь якого розміру та сфери діяльності. Такий підхід дозволяє вибудувати цілісну безперервну систему управління професійною безпекою та здоров'ям, інтегрувавши новий стандарт з іншими міжнародними стандартами: системою управління якістю (ISO 9001), системою управління довкіллям (ISO 14001), системою менеджменту безпеки харчової продукції (ISO 22000). Варто зазначити, що структура цих стандартів побудована відповідно до циклу Шухарта-Демінга (DPCA) – емпіричного процесу постійного поліпшення. Цикл починається з планування, яке здійснюється на основі аналізу ризиків та вимог нормативно-правових документів, потреб працівників та політики у сфері безпеки. Розроблений план на наступному етапі реалізується. Аудит

(моніторинг) визначає рівень реалізації плану. За результатами моніторингу, вносяться корективи в існуючі плани з урахуванням набутого досвіду. Цикл замкнувся і робота виходить на нове коло. Головним завданням такої діяльності є зосередженість на ризик-орієнтованому мисленні, що зорієнтовано на використанні можливостей та попередженні прояву небезпек. Застосування процесного підходу в контексті професійної безпеки та здоров'я, реалізує такі базові принципи: дотримання вимог національного законодавства та стандартів; аналіз процесів з позиції створення додаткових цінностей; досягнення результативного функціонування процесів; поліпшення процесів на основі постійного моніторингу безпекової ситуації. Базовим інструментом профілактичних заходів для протидії загрозам залишається механізм ризик-орієнтованого підходу, проте стандарт передбачає доповнення його окремими процесами, які опираються на ризик-орієнтоване мислення. Це поняття, на думку Данько Н. і Теличко Д., пов'язане з прописаними в новому стандарті компетентностями працівників та формуванням в організації корпоративної культури, яка забезпечує процес постійного виявлення прихованих небезпек [2].

В таких умовах освітня система повинна набути нових якостей і реагувати на нові виклики, пропонуючи нові форми та прийоми навчання. Розвиток та активне запровадження в практику інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) сприяло формуванню таких умов і реалізує такі навчальні принципи як: індивідуалізація, особистісно-орієнтований підхід і диференціація, розширення та деталізація змісту освіти, підвищенню інтенсивності й результативності навчання [3, с.7]. Поява та активний розвиток дистанційної форми навчання виявив ряд позитивних рис організації навчального процесу з використанням віддаленого навчання, а саме: гнучкість, модульність, паралельність, технологічність, економічність, соціальна рівність, висока якість, трансформація ролей викладача та студента. Водночас, якісно реалізувати лабораторно-дослідницький компонент у навчанні не вдалося.

В умовах світової пандемії класичні університети швидкими темпами освоїли технології віддаленого навчання, що супроводжувалося перерозподілом змісту на технологічно обумовлені блоки, які використовують оптимальні форми взаємодії. Це дозволило реалізувати *змішану форму навчання*.

В умовах змішаного навчання активність викладача стає більш насиченою та різноплановою. З'являються додаткові функції: розробка педагогічного сценарію, проведення онлайн-заходів, віддалених консультацій. Досвід використання технології змішаного навчання вирізняє ряд моделей: ротаційну, flex-модель, self-blend, віртуально збагачену модель. Формат змішаного навчання поєднує методи електронного навчання й очного навчання під час якого використовується велика кількість різноманітних навчальних технік і підходів. Створюються більш комфортні умови для студента і для викладача. Змістивши акценти в аудиторії на важких та прикладних елементах навчального матеріалу, в інший час студенту надається більш широка автономія у побутові зручного темпу навчання, відкриваючи можливості для більш глибокого вивчення окремих питань із використанням широкого кола інформаційних ресурсів, які значною мірою перевищують список основних інформаційних джерел. Нові умови дозволяють формувати командні навички, реалізовувати прикладні проекти, що розширює практичні навички застосування знань, мобілізує на використання знань під час вирішення прикладних завдань, мотивує до самонавчання. Розвиваються навички пошуку й аналізу інформації, синтезу нових знань, планування діяльності та відповідальності. Серед переваг, які описані в роботах [4, 5] варто назвати такі: студент вчиться готуватися до заняття; підвищується мотивація студентів; зміщується акцент на поглибленому навчанні; зростає ефективність використання часу; підвищується гнучкість навчання; забезпечується автоматизація обліку досягнень кожного студента; розширено засоби діагностики; забезпечується вищий рівень інтерактивності у навчанні; створюється можливість організувати командне навчання; процес

навчання не обмежується рамками аудиторного заняття; раціонально використовуються час та кошти на транспорт.

Отже, розвиток та активне використання ІКТ сприяло формуванню відкритих і доступних необмежених наукових та навчальних ресурсів, які використовуються для якісного і безперервного навчання студентів а в майбутньому і фахівців різних галузей. Використання змішаної форми навчання в освітньому процесі університетів дозволило створювати, розвивати та удосконалювати дидактичні матеріали для кращого засвоєння знань студентами, інтенсифікувати самостійну роботу студентів. Змішана форма навчання зруйнувала межу між вищим навчальним закладам та виробничниками, які активно взаємодіють з потенційними працівниками, доповнюючи академічні знання сучасними ринковими практиками, що сприяє формування компетентного конкурентоздатного фахівця. Досвід використання змішаної форми навчання, раціонально поєднала переваги традиційних та дистанційних форм навчання і активно використовується в системі освіти, що відповідає вимогам сучасного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Стандарт ISO 45001: 2018 «Системи управління професійною безпекою та здоров'ям. Вимоги та настанови до застосування».
2. Данько Н.І., Теличко К.Е. ISO 45001. Очікувані зміни в управлінні безпекою та здоров'ям. Охорона праці і пожежна безпека. 2017 №12 С. 36. Режим доступу: <http://oppb.com.ua/articles/iso-45001-ochikuvani-zminy-v-upravlinni-profesiynoyu-bezpekoju-ta-zdorovyam>.
3. Петухова Л. Є. Актуальні питання формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів початкових класів / Л. Є. Петухова, О. В. Співаковський // Комп'ютер у школі та сім'ї. 2011. № 1. С. 7-11. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/komp_2011_1_3

4. Phil Bickerton. 7 Reasons Blended Learning is The Future of Training. January, 2015 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://trainingstation.walkme.com/7-reasons-blended-learning-future-training/>

5. Tom Vander Ark. 10 Reasons Teachers Love Blended Learning. Sep 10, 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.huffingtonpost.com/tom-vander-ark/10-reasons-teachers-love-b-894222.html>

Ошурко Ігор

викладач вищої категорії, викладач-методист

КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний

коледж імені Маркіяна Шашкевича»

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРИ ВИВЧЕННІ ГЕОМЕТРИЧНОГО РІЗЬБЛЕННЯ НА ПІНОПОЛІСТИРОЛІ У НУШ

Необхідність спеціальної організації процесу формування професійної мобільності як синтезу розвитку ключових професійних компетентностей майбутніх педагогів професійного навчання, їх здатності вирішувати професійно-педагогічні завдання освітнього процесу і вдосконалювати зміст фахових дисциплін.

Професійна мобільність передбачає професійну активність педагога інтеграцією різних педагогічних дій, що допомагають йому вирішувати завдання навчання, виховання і розвитку учня [3].

Війна сильно вплинула на роботу освітніх закладів, а також на практичні роботи з усіх предметів та практикумів. Та якщо техніки чи прийоми роботи ще можна продемонструвати показом відео чи їх заміною готовими відео-уроками, то дуже складно забезпечити матеріалами, заготовками та інструментами студентів, що проживають у містах чи селах різних регіонів чи областей України або тих, які залишили свої домівки та виїхали за кордон.

Саме з такими проблемами ми зустрілися при вивченні техніки геометричного різьблення на дереві. Тому, пропонуємо вихід з цієї ситуації.

Власне геометричне різьблення – це комбінація тригранно-виїмкового різьблення та контурного геометричного різьблення. Ми пропонуємо техніку тригранно-виїмкового різьблення саме на пінополістиролі.

Переваги використання екструдованого пінопласту:

- доступність матеріалу і невелика його вартість;
- легкість виконання різьблення звичайним канцелярським ножом;
- доступність «загострення» леза ножа;
- різьблення на наклеєній композиції орнаменту без його розмічання;
- різьблення без врахування напряму волокон деревини.

Заготовки невеликих розмірів для різьблення на пінополістиролі можна вирізати з пакувальних матеріалів для телевізорів, ноутбуків, смартфонів чи іншої побутової техніки (Рис.1).

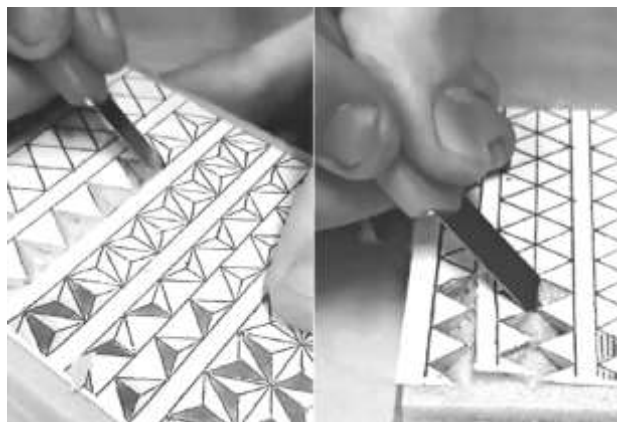

Рис.1 Різьблення абетки канцелярським ножом без розмічання

Така техніка різьблення нова, незвична, результативна, сприяє розвитку творчих здібностей здобувачів освіти та професійної мобільності вчителів (Рис. 2).

Рис.2. Рамка з пінополістиролу. Робота Назара Козлінського.

У процесі вивчення та впровадження техніки геометричного різьблення на пінополістиролі у НУШ нами було проведено 12 семінарів-практикумів та майстер-класів у школах та ліцеях 15 територіальних громад Львівської області, що показало, що така техніка цікава для вчителів і учнів.

Як продовження, у школі під час педагогічної практики дана техніка використовувалася у роботі шкільного гуртка з учнями 5-6-х класів Бродівської СЗШО №2 (Рис.3).

Рис.3 Заняття гуртка з традиційного різьблення на дереві проводить студент-практикант Назар Козлінський (гр.Т-41)

Як і вчителі та студенти, так і учні легко сприймають зміни, все нове, що підтверджує на практиці поняття професійної мобільності. А саме, що професійна мобільність майбутнього фахівця – це здатність до сприйняття змін, відкритість до нового, готовність долати зовнішні та внутрішні перешкоди у професійному становленні [1].

Мобільність у сучасному освітньому середовищі виявляється в готовності педагога до змін у суспільній освітній політиці, здатності орієнтуватися в педагогічному просторі відповідно до актуалізованих завдань та сприяє підвищенню рівня його адаптаційних можливостей, формує підґрунтя творчої педагогічної діяльності [2].

Підсумовуючи, зазначимо, що проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми фахової підготовки майбутніх вчителів до використання техніки геометричного різьблення на пінополістиролі. Перспективними є такі напрями подальшої роботи: виготовлення виробів, створення підручників і віртуальних посібників з різьблення даного виду, дослідження можливостей організації дистанційної освіти.

Тому, є ще над чим працювати.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
2. Пріма Р. М. Компонентно-структурний аналіз сутнісної характеристики феномена "професійна мобільність учителя". *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова* : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. Випуск 8. (Серія №11 "Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління"). С. 146–151.
3. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII [Електронний ресурс] // Верховна рада України : офіційний веб-портал. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>.

Пискун Оксана

канд.пед.наук, доцент

Національний університет «Чернігівський колегіум»

імені Т.Г. Шевченка

«НАВИЧКА КРЕАТИВНОСТІ» ЯК SOFT SKILL УЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Креативність є однією з м'яких навичок, універсальних навичок 21-го століття, які необхідні людині для успішного вирішення будь-яких задач і проблемних ситуацій, що можуть виникати в повсякденному житті і в професійній діяльності. Більшість досліджень, проведених педагогами та науковцями, свідчать про те, що креативність є найважливішою навичкою, яка допомагає підготувати молодих людей до труднощів і викликів сучасного світу.

Необхідність розвитку творчих здібностей, креативності здобувачів освіти завжди було і залишається актуальним питанням психолого-педагогічної науки і практики. При цьому креативність розглядається не як унікальна здібність невеликої кількості обдарованих особистостей, а як soft skill – універсальна м'яка навичка, якою мають володіти усі люди для того, щоб ефективно функціонувати в сучасному світі і знаходити рішення складних проблем, що вимагають нестандартних підходів, нових, невідомих розв'язків. Кожна людина має усвідомлювати важливість такої навички для себе, для повсякденного життя і роботи, для досягнення особистого успіху.

«Навичка креативності» полягає у здатності швидко й легко генерувати нові образи, народжувати і впроваджувати нові ідеї, вирішувати проблеми новим способом. Зрозуміло, в даному випадку термін «навичка» як дія, що доведена до високого рівня досконалості і яка виконується на частково автоматизованому рівні при послабленому контролі свідомості, не можна застосовувати до здатності виконувати творчу діяльність (тому він узятий у лапки). Тут правильніше застосовувати термін «уміння», проте, вочевидь, це нюанси

перекладу з англійської, де поняття уміння і навички позначаються одним словом «skills», тому ми будемо оперувати загальноприйнятим терміном «навичка».

Креативність як soft skill має декілька ключових аспектів: 1) генерування ідей (здатність придумувати нові та нестандартні ідеї, які можуть вносити інновації та покращення в різні сфери); 2) рішення проблем (креативність допомагає у вирішенні складних проблем та пошуку нестандартних шляхів досягнення цілей); 3) гнучкість мислення (здатність адаптуватися до нових обставин, дивитися на проблеми з різних точок зору та швидко змінювати підходи); 4) творчий процес (здатність ефективно працювати над творчими завданнями, включаючи розробку та реалізацію ідей); 5) відкритість до нового (інтерес та відкритість до нових ідей, культур та досвіду, що дозволяє постійно вдосконалювати свої знання та вміння); 6) творча співпраця (здатність працювати в команді, ділитися ідеями та об'єднувати різні підходи для досягнення спільної мети); 7) самовираження (здатність виражати свої думки, емоції та ідеї в творчий спосіб). Креативність дозволяє мислити поза сталими патернами і дивитись на речі з іншої точки зору.

М'яка навичка креативності є важливою в педагогічній професії, і, зокрема, особливо – в професійній діяльності вчителя технологій. Професійна підготовка в закладах вищої педагогічної освіти має розвивати цей soft у студентів, а також готувати майбутніх учителів до розвитку цієї навички в учнів. Недарма вчителя технологій називають найбільш творчим вчителем. Він – спеціаліст в галузі дизайну, прикладної і технічної творчості; він придумує нові ідеї проєктів, а також постійно творчо переосмислює, перероблює, вдосконалює, змінює відомі технології й об'єкти навчально-пізнавальної діяльності учнів. Він демонструє своїм учням особистий приклад творчого ставлення до праці, креативного способу мислення й оригінального підходу до вирішення будь-яких ситуацій.

Нажаль, авторська практика викладацької роботи, особисті педагогічні спостереження останніх років, аналіз процесу і результатів навчальної діяльності студентів – майбутніх вчителів технологій – свідчать про слабку розвиненість або й відсутність у них «навички креативності» саме в сфері технологій. Переважна більшість студентів прагнуть виконувати завдання за зразком, інструкцією чи алгоритмом, запропонованим викладачем. При виконанні проєктів часто копіюють обрану модель-аналог, не усвідомлюючи саму сутність проєктно-технологічної діяльності, яка полягає у створенні нового продукту або упровадженні елементів новизни у функцію, конструкцію, оздоблення, технологію виконання відомого об'єкта. Окрім того, найбільше занепокоєння викликає те, що значна частина студентів не мають потреби в творчості в галузі технологій, не цікавляться сферою прикладної і технічної творчості, не володіють практичними вміннями з обробки матеріалів (остання проблема, очевидно, виникла із-за тривалого дистанційного навчання). Зрозуміло, що такий вчитель технологій, якщо він піде працювати в школу, не покаже своїм учням приклад творчої діяльності і не сформує в учнів інтересу до свого предмету, потребу в творчості і «навичку креативності» в сфері технологій.

Отже, наразі є проблема з недостатньою сформованістю або відсутністю «навички креативності» у майбутніх вчителів технологій, що потребує пошуку причин її появи і ефективних шляхів вирішення. Психолого-педагогічна наука пропонує широкий спектр технологій навчання, методів і засобів розвитку креативності / творчих здібностей, дає рекомендації, наводить приклади завдань. Проте, проблема полягає в активному їх впровадженні у практику професійної підготовки майбутніх учителів технологій, а також безпосередньо пов'язана з прорахунками шкільного і сімейного навчання і виховання студентів, де недостатня увага приділялась розвитку їхньої креативності. Це вказує орієнтири для подальших досліджень і пошуку оптимальних рішень щодо розвитку такої важливої для вчителя м'якої навички.

Список використаних джерел:

1. Bilyakowska O. «Soft skills» як необхідна складова якісної професійної підготовки майбутнього вчителя. *Uniwersytet Humanistyczno-przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie. Rocznik Polsko-Ukraiński*. 2018. Т. 20. С. 175-185.

URL:http://dlibra.bg.ajd.czest.pl:8080/Content/5918/14_Biljakowska_Rocznik_20.pdf

2. Безлюдна Н., Дудник Н. Формування soft skills у майбутніх педагогів як умова реалізації професійного стандарту вчителя. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. Збірник наук. праць*. 2021. № (2(6)). С. 137-143. URL: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248137](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248137)

3. Креативність – головна здібність людини в 21 столітті. URL: <https://creativecountry.org/creativity21/>

4. Креативність та освіта: чому це має значення. URL: http://gohigher.org/creativity_and_education

Савельсьв Микола

Володимирський педагогічний

фаховий коледж імені Агатангела

Кримського Волинської обласної ради

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУП У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Інклюзивне освітнє середовище – це навчальне оточення, створене таким чином, щоб забезпечити рівноправний доступ до навчання та участі в ньому для всіх студентів, незалежно від їхніх особливостей та потреб. У закладах передвищої освіти створюються умови, де всі студенти можуть розвивати свій потенціал, взаємодіяти та вчитися разом у сприятливому середовищі.

Інклюзивна освіта - це підхід до навчання, який активно залучає студентів із різними потребами та здібностями у спільне навчання та соціальні взаємодії та

ставить перед собою завдання забезпечення рівноправного доступу до освітніх можливостей для всіх студентів, незалежно від їхніх особливостей.

Засоби та методи навчання в інклюзивній освіті адаптовані для врахування потреб кожного студента здійснюється індивідуалізація у навчальних планах та підходах. Інклюзивна освіта втілює принцип спільної відповідальності за навчання та розвиток кожного студента серед усіх учасників освітнього процесу. Студенти із спеціальними потребами в інклюзивному середовищі мають можливість спілкуватися та взаємодіяти зі своїми ровесниками без обмежень. Інклюзивна освіта передбачає гнучкість та готовність до адаптації навчання відповідно до змін в потребах студентів.

Інклюзивне навчання – це підхід до організації освітнього процесу, який передбачає участь всіх студентів, включаючи тих, у кого є особливості розвитку чи спеціальні потреби, у спільних заняттях спрямоване на те, щоб створити оточення, в якому кожен студент може відчутися важливим членом навчальної спільноти та розвиватися на своєму рівні.

В інклюзивній освіті використовуються консультації та співпраця із спеціалістами, такими як педагоги-дефектологи, психологи, фахівці з розвитку, що сприяє підвищенню рівня усвідомленості суспільства стосовно прав та потреб студентів із спеціальними потребами. Викладачі та фахівці в інклюзивній освіті працюють над своїм постійним професійним розвитком, вивчаючи нові методи та стратегії роботи з усіма студентами.

Під час навчання студентів викладачі використовують різноманітні методи, спрямовані на створення доступного та ефективного навчання для всіх здобувачів освіти, незалежно від їхніх особливостей. Викладачі розробляють індивідуальні навчальні плани для студентів із спеціальними потребами, які враховують їхні особливості та потреби. Участь студентів із спеціальними потребами у спільних заняттях з іншими студентами, створення сприятливого середовища для взаємодії та соціалізації серед всіх здобувачів освіти. Організація занять таким чином, щоб студенти працювали разом у малих групах

для вирішення завдань та досягнення цілей, сприяння взаємодії та взаємопідтримки між студентами. Зміна формату та змісту навчальних матеріалів для врахування потреб та можливостей студентів із різними потребами, забезпечення доступу до інформації та ресурсів для всіх студентів.

Використання сучасних технологій для забезпечення індивідуальної підтримки та навчання. Використання аудіо- та візуальних засобів, спеціалізованих програм для підтримки навчання. Співпраця із спеціалістами, такими як педагоги-дефектологи, психологи та інші фахівці, для розробки та реалізації індивідуальних стратегій підтримки.. Надання додаткової підтримки та консультацій для студентів із спеціальними потребами. Використання спеціальних обладнань та матеріалів для забезпечення рівних можливостей у навчанні. Забезпечення фізичного та технічного доступу для всіх студентів.

Залучення студентів до оцінювання свого власного прогресу та взаємної оцінки. Впровадження занять, які сприяють створенню атмосфери толерантності та розуміння в групі.

Ці методи спрямовані на створення навчального середовища, де кожен студент може відчувати себе важливим. Інклюзивна освіта має свої унікальні особливості та принципи, які відрізняють її від традиційних моделей навчання. Учасники інклюзивної освіти мають право на рівні умови навчання та розвитку, забезпечуючи їм рівноправний доступ до всіх можливостей. Всі учасники освітнього процесу ділять відповідальність за успіх навчання та соціалізацію студентів. Активна роль адміністрації та залучення батьків до процесу прийняття рішень та розвитку інклюзивної освіти.

Організація роботи інклюзивних груп у закладах фахової передвищої освіти важлива для створення середовища, де всі студенти, незалежно від їхніх особливостей, можуть отримати якісну освіту. В інклюзивному підході враховується різноманіття потреб та можливостей усіх студентів.

Організація інклюзивних груп вимагає цілеспрямованих зусиль, спрямованих на створення доступного та підтримуючого середовища для всіх

студентів. Поєднання індивідуальних підходів, розуміння потреб та системної підтримки допоможе забезпечити успіх інклюзивної освіти.

Інклюзивна освіта охоплює різні аспекти, спрямовані на створення середовища, де кожен студент має можливість навчатися та розвиватися на своєму рівні, незалежно від особливостей розвитку. Ось деякі ключові аспекти інклюзивної освіти: Ці аспекти визначають фундамент інклюзивної освіти, спрямованої на забезпечення рівноправного доступу та успішного розвитку кожного студента, незалежно від його індивідуальних особливостей.

Список використаних джерел:

1. Інвалідність та суспільство : навчально-методичний посібник Київ, 2012. 216 с.
2. Інклюзивна освіта: стан і перспективи розвитку в Україні : науково-методичний збірник. Київ, 2007. 336 с.
3. Лорман Т. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі . Київ : СПД-ФО П, 2010. 296 с.
4. Лорман Т. Освіта дітей з особливими потребами: пошуки та перспективи. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі : практ. посіб. ; Київ : СПД-ФО І., 2010. 296 с.

Савенко Ігор

канд.пед.наук, доцент

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ І ДИЗАЙНУ В УМОВАХ КРЕАТИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Динамічні зміни, що відбуваються сьогодні у суспільстві, потребують підготовки творчої, всебічно розвиненої особистості, здатної до активної адаптації в суспільстві, самостійного прийняття рішень, вибору та продовження професійної освіти, самоосвіти і самовдосконалення. Нові вимоги до підготовки

майбутніх фахівців у сфері дизайну передбачають здатність до безперервного професійного й особистісного розвитку, швидкого прийняття нестандартних рішень, творчості тощо. Такий підхід до підготовки майбутніх учителів технологій і дизайну потребує створення креативного освітнього середовища, що ґрунтуватиметься на тісній взаємодії складових моделі навчального процесу «викладач – студент – освітнє середовище».

Проблемам створення освітнього середовища присвячені наукові розвідки Дж. Гібсона, У. Мейса, Т. Менг, М. Турвей, І Беха, Є. Бондаревської, Ю. Маркової, О. Пехоти, В. Рибалки, В. Семиченко, С. Сисоєвої. Освітнє середовище досліджується як засіб розвитку творчої особистості студента у дослідженнях В. Мастерова, С. Пимонова, І. Подольської та ін. Про те залишаються малодослідженими особливості створення креативного освітнього середовища для підготовки майбутніх учителів технологій і дизайну.

Метою нашого дослідження є визначення особливостей організації сучасного освітнього середовища для підготовки майбутніх майбутніх учителів технологій і дизайну в умовах компетентнісного підходу до навчання.

За визначеннями С. Чирчика, професійна компетентність – це готовність і здатність цілеспрямовано діяти відповідно до вимог справи, методично, організовано і самостійно розв’язувати задачі та проблеми в конкретній предметній галузі, а також здійснювати самооцінку результатів своєї діяльності [4, с. 104].

Студіювання досліджень науковців дають змогу визначити що до професійної компетентності у сфері дизайну входять наступні компоненти:

- мотиваційно-вольовий (включає мотиви, цілі, потреби в професійній компетентності);
- художньо-проектний (оволодіння різноманітними формами, методами та засобами художнього проектування);
- творчий (генерування нових ідей, рішень; розвиток просторового і образного мислення, вміння креативного абстрагування);

- комунікативний (налагодження міжособистісних зв'язків, оптимізація стилю спілкування залежно від ситуації, миттєве формулювання думки, переконання, аргументація, оптимізація та концентрація інформації, володіння діловим етикетом та культурою мови;

- рефлексійного – проявляється у вмінні усвідомлено контролювати результати своєї діяльності і рівень власного розвитку, формуванні креативності, ініціативності, впевненості, а також професійних знань, вмінь і навичок.

Розвиток таких професійних якостей особистості майбутнього вчителя технологій і дизайну в освітньому процесі розглядається у працях науковців як з точки зору компетентнісного підходу, так і з психологічного. Зокрема, О. Трошкін теоретично і експериментально обґрунтовує педагогічні умови розвитку ініціативності студентів на основі особистісно орієнтованого підходу до організації навчально-творчої діяльності [5].

В дослідженні Луїзи Колліна [6] розглядається комбінована модель взаємодії між викладачем та студентом, в якій класичний взаємозв'язок між викладанням та навчанням розглядається скрізь призму активного і пасивного обміну знаннями, робиться акцент на еволюцію навчального простору, в якому аналогові та цифрові, фізичні та нематеріальні аспекти сприяють покращенню стосунків між різними суб'єктами навчального процесу.

Інші дослідження присвячені виявленню психолого-педагогічних умов розвитку креативності як особистісної індивідуально-психологічної якості фахівця, що характеризує його успішність у творчій діяльності.

Тема організації навчальних середовищ планомірно досліджується Спільнотою з планування коледжів та університетів (Society for College and University Planning, США) – у роботі «Research on Learning Space Design» [7] наводиться оцінка поточного стану дослідженості теми дизайну освітніх середовищ та чинників, що допомагають викладачам ефективніше передавати знання, а студентам – легше навчатися.

Водночас, освітнє середовище складається із трьох взаємопов'язаних компонентів: суб'єктно-ресурсного, матеріально-технічного, технологічного [1, с.74]. Для забезпечення ефективності реалізації суб'єктно-ресурсного компоненту освітнього середовища підготовки майбутніх учителів технологій і дизайну необхідно впровадження відповідного психолого-педагогічного супроводу, що включає наданням психолого-педагогічної підтримки в процесі професіоналізації та формування у майбутнього фахівця готовності до майбутньої педагогічної діяльності.

Психолого-педагогічний супровід сприяє формуванню самосвідомості особистості, поглибленню розуміння власних здібностей і можливостей, формуванню ціннісного ставлення як до свого таланту так і до кар'єрного зростання. Основним завданням такого супроводу є педагогічна підтримка майбутніх учителів технологій і дизайну, надання їм допомоги у визначенні професійних інтересів, ознайомлення з шляхами адаптації до певних професійних ситуацій та готовності до творчої самореалізації у майбутній професії.

Матеріально-технічний компонент освітнього середовища підготовки майбутніх учителів технологій і дизайну охоплює завдання створення ресурсного та інформаційного простору навчання. Зокрема, сприятливі умови навчального простору фокусуються на експлуатаційних якостях приміщень, їх оформленні та дизайні. Водночас, інформаційний простір освітнього середовища передбачає можливість опанування майбутніми учителями технологій і дизайну сучасними комп'ютерними програми, інтернет-технологіями, відповідним програмним забезпеченням, що використовується у сфері дизайну. Технічно створення інформаційного простору освітнього середовища підготовки майбутніх учителів технологій і дизайну можливо на основі MOODLE (Modular Object Oriented Dynamic Learning Environment) – системи управління навчанням або віртуальне навчальне середовище. Це вільний програмний продукт, що надає можливість створювати команди для online навчання. Дана система реалізує

філософію «педагогіки соціального конструктивізму» та орієнтована на організацію взаємодії як між «викладачем та студентами» так і між «творчодизайнерським середовищем та студентами» і підходить для організації традиційних дистанційних курсів. MOODLE перекладена на десятки мов, в т.ч. на українську. Система використовується в 50 тис. навчальних закладах у понад 200 країнах світу.

Технологічний компонент освітнього середовища підготовки майбутніх учителів технологій і дизайну забезпечує використання сучасних дидактичних засобів, методик та технології навчання, що ґрунтуються на взаємозв'язку змістовно-процесуальної складової професійної підготовки в умовах компетентнісного навчання. Використання таких технологій мають спрямовуватися на розвиток особистісних якостей, що орієнтовані на творчий характер навчальної діяльності та прагнення до професійного самовдосконалення. Відповідно освітні ресурси повинні бути наочні, логічні, інтерактивні, з послідовністю викладу інформації, з високим рівнем креативності, якістю методичного інструментарію та технічного виконання.

Отже, створення освітнього середовища включає систему цілеспрямованих дій щодо актуалізації предметних, інформаційних, технологічних та психолого-педагогічних умов якісної підготовки майбутніх учителів технологій і дизайну, що забезпечує спілкування з висококваліфікованими фахівцями, професійно визнаними носіями творчодизайнерського досвіду, створення креативного простору, де розвиваються професійні відносини та набувається особистісно-професійний досвід.

Список використаних джерел:

1. Кух А. М. Освітнє середовище в структурі інноваційної системи фахової підготовки майбутніх учителів фізики / А.М. Кух // Предметні дидактики в контексті формування компетентнісно-світоглядних професійних якостей майбутнього фахівця (частина 2). 2008. С.73 – 76. Режим доступу: URL: <http://www.mvf.kam-pod.org/zbirniku/Zbirnyk14/e-book/2-07-Kuhh.pdf>.

2. Матяшова, Д. В. Реалізація дидактичних принципів навчання у процесі природничо-наукової підготовки майбутнього вчителя технологій. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, Вип. 46. 2016. С. 105-111.

3. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання :наук.-метод. посіб. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.

4. Чирчик С. Структурні складові професійної компетентності дизайнера інтер'єру. Вища школа : Науково-практичне видання. 2012. № 7. С. 83-104.

5. Трошкін О.В. Педагогічні умови розвитку ініціативності майбутніх дизайнерів у процесі навчально-творчої діяльності : автореф. дис... д-ра. пед. наук: 13.00.04. Луганський національний педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ. 2004. 20 с.

6. Collina L. et al. New learning experiences. How the space planning and the technologies can be activators of innovative teaching methods. AROUND THE CAMPFIRE – Resilience and Intelligence. University of Lapland, 2019. P. 391-403.

7. Painter S. et al. Research on learning space design: Present state, future directions. Society of College and University Planning. 2013. 179 p/

Сажієнко Олександр

доктор філософії, доцент,

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТОВИХ ФОРМ КОНТРОЛЮ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Поява комп'ютерів спричинила появу нових технологій у різних галузях наукової і практичної діяльності людини. Однією з них стала освіта, яка сама по собі є потужною інформаційною сферою, що володіє величезним досвідом використання різноманітних інформаційних систем. Тому, звичайно, що освіта

швидко відгукнулася на можливості, які з'явилися завдяки появі комп'ютерів. Одним з наслідків впровадження в освіту комп'ютерів стає поява численних комп'ютерних інформаційних систем, орієнтованих на навчання. Достатньо сказати, що перша навчальна система Plato була створена у США ще наприкінці 50-х років і розвивалася протягом 20 років. Але по-справжньому масове створення і використання у навчальному процесі комп'ютерних програм починається з початку 80-х років, коли з'явилися і набули широкого поширення персональні комп'ютери. З того часу використання комп'ютерних систем у навчальному процесі стає невід'ємною частиною самого навчального процесу. Комп'ютерні системи, що використовують у навчальному процесі, називають інформаційно-навчальними (ІНС).

Створення і використання інформаційно-навчальних систем здійснюється за різними напрямками, серед яких можна виділити такі:

1. інтелектуальні навчальні системи;
2. навчальні системи мультимедіа і гіпермедіа;
3. навчальні середовища;
4. системи моделювання;
5. нові технології для навчання конкретним дисциплінам.

Підставою для класифікації ІНС є також особливості їх використання у навчальному процесі, за якими прийнято виділяти чотири групи:

1. тренувальні і контролюючі;
2. наставницькі;
3. імітаційні і моделюючі;
4. тренувальні програми (ігри, що розвивають).

Найбільшого поширення у навчанні набули програми перших двох типів у зв'язку з їх відносно невисокою складністю і можливістю їх уніфікації під час їх розроблення. Якщо програми третього і четвертого типів вимагають великої роботи програмістів, психологів, фахівців, педагогів-методистів, то технологія створення програм перших двох типів значно спростилася з появою інструментальних засобів для їх створення. Разом із тим, слід зауважити, що контроль і оцінка знань займають в навчальному процесі дуже важливе місце. Для цього все частіше

використовуються комп'ютерні системи тестування знань (КСТЗ). Вони виконують одночасно функцію перевірки засвоєння і практичного застосування студентами і учнями одержаних під час навчального процесу знань, а також функцію стимулювання і морального заохочення за рахунок участі у своєрідному інтелектуальному змаганні [1, С. 406-409].

Традиційні системи контролю знань сформувалися історично разом з іншими елементами системи освіти і на сьогодні мають дуже серйозні недоліки: неможливість автоматичної обробки результатів тестування, велика кількість рутинної роботи, що полягає на викладача під час організації тестування, дуже мала швидкість обробки результатів, а – головне – необ'єктивність оцінок тестування, їх умовно-наближений характер. В умовах стрімкого зростання інформаційних технологій неавтоматизовані системи тестування знань виглядають архаїчно. Тому дуже актуальним завданням є автоматизація процесу контролю знань, розробка комп'ютерних систем тестування.

КСТЗ дозволяють: 1. звільнити викладача від рутинної роботи під час проведенні іспитів і проміжного контролю знань у традиційному навчальному процесі, а при використанні дистанційних технологій вони стають основним засобом контролю; 2. автоматизувати обробку результатів, полегшують і підвищують якість аналізу проходження навчального процесу за наслідками тестування; 3. забезпечити об'єктивність контролю знань; 4. використовувати в тестах мультимедійні можливості; 5. підвищити оперативність тестування; 6. одержати можливість централізованого аналізу якості підготовки великої кількості питань, що тестуються; 7. зменшити витрати на організацію і проведення тестування.

Разом із тим, проведення тестування має певні труднощі та недоліки: 1. складання тестових завдань потребує певної кваліфікації; 2. відповіді можуть мати елемент підказки; 3. тестові питання дозволяють досить надійно перевірити знання, а рівень умінь, професійного мислення за допомогою педагогічних тестів можливо перевірити тільки опосередковано. Тому тестовий іспит є одним з

методів, що використовується для комплексної оцінки компетентності тих, хто навчається [2, С. 119-121].

Педагогічний контроль є невід'ємною частиною процесу освіти та професійної підготовки фахівців. Він має знаходитися в органічному зв'язку з іншими елементами педагогічної системи, не замінюючи дидактичні засоби навчання, а допомагаючи виявити досягнення і недоліки цього процесу. Контроль є взаємопов'язаною діяльністю викладача та суб'єкта навчання – студента, абітурієнта, учня тощо. Контроль і оцінка знань виконують одночасно функцію перевірки засвоєння і практичного застосування суб'єкта навчання одержаних під час навчального процесу знань, а також функцію стимулювання, морального заохочення за рахунок участі в своєрідному інтелектуальному змаганні. Практика довела, що найбільш коректним засобом вимірювання рівня знань суб'єкта навчання є тест.

Тест – це набір взаємозв'язаних тестових завдань, що дозволяють оцінити відповідність знань учня експертної моделі знань наочної області. Звичайно, можна сказати, що тести тестові питання дозволяють досить надійно перевірити знання, а рівень сформованості умінь, професійного мислення майбутнього фахівця за допомогою педагогічних тестів можливо перевірити тільки опосередковано. Але вони мають значно більше плюсів. Зокрема, можна стверджувати, що тестові іспити підвищують якість оцінки знань тих суб'єктів навчання і підіймають рівень навчально-методичної роботи кафедри. Для перевірки знань у педагогіці використовується один з різновидів тестів, що набув назву тесту досягнень (Achievement test). Це стандартизований тест, побудований на навчальному матеріалі і призначений для оцінювання рівня оволодіння суб'єкта навчання навчальними знаннями. Завдяки своїй чисельності та різноманітності тести досягнень відносяться до найчисленнішої групи психодіагностичних методик. Ці тести є психодіагностичними методиками вимірювання та оцінювання досягнутого рівня розвитку здібностей, умінь та знань. Тести досягнень (на відміну від широко відомих тестів інтелекту)

віддзеркалюють не стільки вплив накопиченого досвіду і загальних здібностей на поведінку та розв'язування певних завдань, скільки вимірюють вплив спеціальних програм навчання на ефективність навчання за певним комплексом знань, формування різних спеціальних умінь [3, С. 17-18].

Таким чином, тести досягнень орієнтовані на оцінку досягнень суб'єктів навчання. До тестів досягнень належить і найбільш коректний засіб педагогічних вимірювань – педагогічний тест. Під педагогічним тестом розуміють систему взаємопов'язаних предметним змістом завдань специфічної форми, що дозволяють оцінювати структуру і вимірювати рівень знань. За допомогою тестів здійснюється тестування. Тестування – це процес оцінки відповідності особистої моделі знань суб'єкта навчання експертній моделі знань. Головна мета тестування – виявлення невідповідності цих моделей (а не вимірювання рівня знань), оцінка рівня їх невідповідності. Тести складаються з набору тестових завдань. Тестове завдання – це частина тесту, за якою особа, яка проходить тестування, під час тестування здійснює окрему дію, а її результат фіксується у формі окремої відповіді. Тобто це окреме завдання (питання), на яке потрібно дати відповідь [4, С. 23-25].

В процесі дослідження нами було підтверджено наукову гіпотезу, яка ґрунтувалася, на припущенні, що тести виступають не лише в якості контролюючого інструменту, а і в якості засобу навчання. Аналіз теоретичної проблеми та проведене дослідження дозволило зробити узагальнюючі висновки:

- складання тестових завдань має базуватися на сучасних технологіях педагогічних вимірів, які вимагають від розробників не тільки високої кваліфікації у педагогіці і у предметній області, але і знань спеціальної теорії тестування, яка оперує поняттями надійність, валідність, матриця покриття і т.д., специфічних саме для комп'ютерних тестів;

- складений тест має бути проаналізований, для чого існують спеціальні методики якості тестів, розраховуються певні статистичні показники. Зокрема, розрахунок таких показників можна здійснити в Moodle.

Ця система містить також потужну довідку відносно методики їх розрахунків. Більше того, існують також певні вимоги для окремих тестових завдань, які призначені саме для того, щоб визначити чи слід включати його до складу тесту. Для цього, наприклад, використовуються статистичні пакети RUMM-2020 і WINSTEPS, метою яких, зокрема, є поглиблений аналіз формальних властивостей тестових завдань.

- для створення повноцінного комп'ютерного варіанту тесту необхідно знати форми тестових завдань. Практика наочно демонструє, що тест повинен містити різні форми тестових завдань, що дозволить, зокрема, знизити ймовірність втоми, яка зумовлюється одноманітністю подання інформації.

У цілому комплекс програм *MyTest* надає дуже пристойні засоби створення тестів, проведення тестування і адміністрування. Якщо у навчальний заклад є відносно невеликим і для нього відсутня необхідність використання потужної системи на зразок *Moodle*, то він може бути одним із реальних кандидатів на застосування у навчальному процесі. І дійсно, можливості комплексу мають все необхідне:

1. достатньо потужні засоби створення усіх основних форм тестових завдань (плюс ще й додаткові різновиди);
2. процес побудови тестових завдань є достатньо простим, зрозумілим і ефективним;
3. гнучкість оцінювання і визначення рівнів складності;
4. добре продуманий модуль проведення тестування і достатні засоби моніторингу тестування;
5. можливість тестування у мережі із централізованим роздаванням тестів. При цьому не потрібний виділений сервер, в якості якого може бути використано будь-який комп'ютер мережі. Важливим є те, що всі модулі комплексу існують у *portable*-версіях, що значно спрощує процеси його використання й адміністрування.

Список використаних джерел:

1. Базилевич М.Д. Оцінювання знань студентів на заняттях з інформатики. Методичні та практичні аспекти застосування та розвитку системи контролю знань в університеті: Зб. мат. наук.-метод. конф. 26 січня - 3 лютого 2004 р. Київ: КНЕУ, 2004.
2. Буйницька О.П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 240 с.
3. Кірсанов В. В. Психолого-педагогічна діагностика: Підручник. /Кірсанов Володимир Володимирович. Київ: «Альтерпрес», 2002.
4. Фетісов В.С. Комп'ютерні технології в тестуванні: навч.-метод. посіб. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. 140 с.

Сушло Лариса

старший викладач

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР» У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Від сформованої на високому рівні безпекової компетентності залежить готовність фахівця до безпечної експлуатації техніки і обладнання, дотримання технологій та передбачає можливість вчасно прийняти правильне рішення для створення безпекового середовища, а саме для збереження здоров'я і життя людей. Існує проблема із забезпечення фахівцями з питань безпеки та гігієни праці призводять до дефіциту кваліфікованих кадрів, які повинні забезпечувати організацію запобіжних заходів для створення належних, безпечних і здорових умов праці [3], а саме формуванню культури безпеки та гігієни праці. Дану проблему можуть вирішити фахівці, що набули таку здатність та пройшли підготовку в закладах вищої освіти із опануванням знань у безпековій сфері.

При побудові системи підготовки фахівців до формування безпекової компетентності слід врахувати, що сучасна система управління охороною праці на всіх рівнях сформована за принципом «коригувальних дій» (реактивним принципом), тобто реагування на небезпечні випадки та ситуації. А, нова система, повинна орієнтуватися на принцип «запобіжних дій» (проактивним), тобто профілактики небезпечних випадків та ситуацій, що унеможливорює визначення пріоритетності профілактичних заходів з безпеки та гігієни праці на кожному з етапів діяльності підприємства [3].

Для реалізації поставленої проблеми можливо здійснити підготовку нових фахівців, в педагогічних закладах вищої освіти, адже освітній процес крім формування професійних компетентностей, дозволяє акцентувати увагу і на процес формування безпекової компетентності.

Посилено увагу до впровадження компетентнісного підходу в освітній процес підготовки майбутніх педагогів передбачає формування та оновлення модернізації освіти, наближенні її суспільних потреб. Керуючись Законом України «Про вищу освіту» відзначаємо, що компетентність схарактеризована як динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних та громадянських якостей, морально-етичних цінностей, що впливає на спроможність особи успішно провадити професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [2].

Але крім створення ефективної системи підготовки здобувачів, заклад вищої освіти повинен докласти максимум зусиль для організації безпечних та комфортних умов навчання. Вища освіта повинна створювати в педагогічному процесі сприятливі умови для формування здорового способу життя всіх суб'єктів. Навчання і стан здоров'я взаємопов'язані і взаємообумовлені: чим міцніше здоров'я того, хто навчається, тим продуктивніше буде навчання. В іншому випадку кінцева мета навчання втрачає справжній сенс і свою цінність [1, с. 236].

Формування безпекової компетентності в здобувача вищої освіти можливо завдяки опануванню дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності». Дана дисципліна є інтегральною та викладається на всіх спеціальностях практично однаково та відрізняється кількістю годин відведених на лекційні та практичні заняття, самостійну та індивідуальну роботу. Дисципліна покликана для формування умінь і навичок з огляду на їх реалізацію в повсякденному житті, а також знань з охорони праці, вміння і навичок у сфері формування сучасної моделі охорони й безпеки праці. Опанування дисципліною передбачає формування у майбутніх фахівців уявлення про нерозривну єдність ефективної професійної діяльності з вимогами безпеки і захищеності людини. Використання цих знань гарантує захист працездатності і здоров'я людини, готує його до дій в екстремальних умовах [4, с. 128].

З метою підвищення рівня освітнього процесу, слід врахувати позицію науковців О. Кобилянського, Л. Краченко, Н. Кулалаєва, А. Пашкова, що одним із важливих напрямків освітнього процесу в університеті є формування «культури безпеки» [4, с. 129], що розпочинається з перших кроків дитини, доповнюється та вдосконалюється протягом життя і діяльності людини. Адже, поняття «культура безпеки» ми розуміємо як поєднання двох важливих складових. Це «безпека», що трактується як стан коли кому-небудь нічого не загрожує, а під складову «культура», ми розуміємо сукупність матеріального і духовного надбання людства, нагромадженого, закріпленого і збагаченого упродовж історії, що передається від покоління до покоління [5].

Тому можна відносно розділити весь процес формування культури безпеки на кілька основних етапів. Реалізація одного із таких етапів відбувається у процесі здобуття першого «бакалаврського» рівня вищої освіти. Опанування здобувачем дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності», фахових дисциплін та дисциплін вільного вибору, з використанням міжпредметних та міжтематичних зв'язків, впровадженням інноваційних, інтерактивних методів навчання, що передбачає формування «культури безпеки» в здобувача освіти.

При побудові процесу формування «культури безпеки» в здобувача вищої освіти потрібно врахувати, що процес розробки освітніх програм відбувається з протиставленням професійних навичок (hard skills) та м'яких навичок (soft skills). Дослідники К. Дерій, К. Сербіна та І. Ярова вказують, що необхідно звернути увагу саме на формування надпрофесійних компетентностей, а саме – знань і вмінь, не пов'язаних із чітко окресленою спеціалізацією, необхідних як в професійній діяльності, так і поза її межами. Культура безпеки людини належить саме до таких компетентностей, оскільки її складові цілком вкладаються в soft skills щодо корисності, взаємодії, прийняття рішень і вирішення проблем.

Дослідники А. Морозова та О. Шароватова зазначають, що гнучкі навички можна умовно розділити на комунікативні, самоорганізаційні, креативні, стійкість до стресів тощо. А для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» педагогічних спеціальностей в результаті сформованої «безпекової культури» включає навички, як комунікативні – це володіння фаховою термінологією, умінням застосовувати основні закони, законодавчі та нормативні акти щодо охорони здоров'я. Навички самоорганізації, самонавчання і самовиховання для оволодіння новими знаннями та впровадженням нової техніки і технології необхідних для створення безпекових умов з повсякденним виявленням ініціативи і творчості. Креативні навички – це стійкий інтерес до проблеми формування ціннісного ставлення до власного здоров'я, здорового способу життя, режиму праці та відпочинку, підвищення рівня медико-біологічних, санітарно-гігієнічних умінь по збереженню здоров'я і життя в процесі праці для планування і конструювання моделі безпечної поведінки в процесі праці.

Навички стійкості до стресів це високий рівень самоконтролю над емоціями та поведінкою, збереження працездатності у критичній ситуації та здатність до адекватного реагування на різні події. А навички саморефлексії, осмислення й оцінки набутого досвіду передбачає критично осмислити й оцінити власну роботу, що дає можливість побачити свої недоліки та їх позбутися.

Освітній процес по формуванню soft skills «безпекової культури» у здобувачів вищої освіти можна здійснити різними педагогічними шляхами. Одним із таких підходів є реалізація у процесі викладання дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності» першого рівня вищої освіти із використанням відповідних форм та методів, як ділова гра, семінар, форуми, завдання з пошуку інформації, наукових доповідях, конкурсах та моделювання критичних ситуацій за умов невизначеності результатів. Також важливим підходом до формування у здобувачів гнучких навичок полягає у залученні їх до участі в заходах неформальної/інформальної освіти, а саме підвищення рівня освіти на спеціальних курсах і тренінгах, ознайомлення із відповідними інформаційними джерелами, опора на зворотній зв'язок від фахівців тощо. У процесі проведення практичних занять робиться акцент на самостійну, групову та індивідуальну діяльність, що пов'язана з виконанням імітаційних і ситуаційних завдань, психологічних тренінгів та працюють над розв'язанням професійних задач.

Отже, освітній процес формування «безпекової культури» у здобувачів освітнього ступеня бакалавр вимагає дотримання логічної послідовності та передбачає деякі особливості. Це врахування набутих безпекових знань в закладах дошкільної та загальної середньої освіти. Поглиблення набутих знань у процесі опанування фахових дисциплін та дисципліни вільного вибору із застосуванням міжпредметного та міжтематичного зв'язку для виокремлення безпекових компонентів. Також необхідно здійснювати проведення зустрічей із представниками фонду соціального страхування, управлінням праці та соціального захисту, пенсійного фонду, державної служби надзвичайних ситуацій тощо. А практичні уміння будуть формуватися у процесі проходження практичних, самостійних та індивідуальних видів робіт, а також участю в конференціях, олімпіадах, конкурсах тощо.

Список використаних джерел:

1. Баличева Н.В. Формування готовності студентів до здорового способу життя в процесі вивчення дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності». *Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: літні диспути*: тези доп. III Міжн. Наук.-практ. інтер.-конф. 11–12 серп. 2021 р. Дніпро : 2021. С. 235-237. URL: <http://surl.li/euqdy> (дата звернення: 19.01.2023).
2. Закон України Про вищу освіту URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 19.01.2023).
3. Концепція реформування системи управління охороною праці в Україні URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-2018-%D1%80#n85> (дата звернення: 20.01.2023).
4. Кравченко Л.В. Шляхи підвищення ефективності засвоєння дисципліни «безпека життєдіяльності» здобувачами педагогічних закладів вищої освіти. *Вісник науки та освіти*. Кривий ріг, 2022. №6(6) С. 126-134. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/3299/3314> (дата звернення: 20.01.2023).
5. Універсальний словник-енциклопедія: 4-те вид. / гол. ред. ради академік НАНУ М. Попович. Київ : Тека, 2006. 1432 с.

Ткачук Станіслав

доктор пед.наук, професор

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

Ворошилов Сергій

канд.військ.наук, доцент,

Харківський національний університет

Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

МОБІЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОСНОВА СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Незважаючи на існуючі теоретичні та практичні передумови становлення системи мобільного навчання у відкритій дистанційній освіті, багато проблем у вітчизняній теорії залишаються недостатньо розробленими.

Тому, метою статті є теоретичне та технологічне обґрунтування дидактичні функції мобільного навчання у дистанційній освіті.

В українській науці відсутнє фундаментальне дослідження з проблематики становлення системи мобільного навчання у відкритій дистанційній освіті, для педагогічної практики необхідно теоретичне обґрунтування нового явища – мобільного навчання на основі міждисциплінарного та модульного підходів.

Метою мобільного навчання є, на наш погляд, постановка і рішення задач з комплексної, системної інформатизації освітньої діяльності та реалізація заходів, спрямованих на інтеграцію освітньої, наукової та управлінської діяльності освітнього закладу для підготовки конкурентоспроможних фахівців, які володіють на професійному рівні основною спеціальністю на основі сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій [1].

1) Впровадження мобільного навчання передбачає нами рішення наступних завдань:

2) Впровадження нових інформаційно-телекомунікаційних технологій в освітній процес підготовки фахівців за спеціальностями та напрямками освіти, а також в систему підготовки кадрів вищої кваліфікації, систему додаткової освіти та підвищення кваліфікації.

3) Створення, впровадження та використання перспективних електронних навчальних засобів і систем (типу LMS Moodle).

4) Розвиток мобільного навчання в рамках системи відкритого та дистанційного навчання.

5) Структурна інформатизація системи наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності освітнього закладу.

6) Впровадження автоматизованої інформаційної системи управління освітньою установою, яка охоплює всі сфери діяльності (забезпечення інформаційної підтримки управління освітнім закладом і якістю освіти з використанням сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій.

7) Комплексна, системна автоматизація основних технологічних процесів бібліотеки, модернізація системи інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів бібліотеки.

8) Централізоване та децентралізоване забезпечення користувачів переносними засобами з бездротовим доступом (нетбуки, ноутбуки з модулями бездротового доступу Wi-Fi , WiMAX і ін.)

9) Створення єдиного науково-освітнього інформаційного середовища на основі глобальної і локальних мереж.

10) Забезпечення і підтримка необхідної кваліфікації в галузі інформатизації викладачів.

11) Мобілізація та інтеграція необхідних ресурсів [2].

Розвиток засобів мобільного навчання змушує по-новому поглянути на технології реалізації мобільного навчання. На наш погляд, до технологій мобільного навчання можна віднести технології: уявлення і вивчення навчального матеріалу; мобільного спілкування; мобільного контролю знань;

формування професійних навичок і вмінь; підтримки мобільного навчання. Технології уявлення і вивчення навчального матеріалу в мобільному навчанні засновані на використанні гіпертексту (hypertext), тобто зв'язку між документами, які можуть розміщуватися в будь-якому місці, клацаючи мишею на виділеному слові або фразі, користувач потрапляє в ті розділи, де висвітлюється дана тема.

Технології уявлення і вивчення навчального матеріалу використовують нові педагогічні інструменти: інтерактивність; мультимедіа; моделювання; комунікативність; продуктивність [3]. Основним способом організації інтерактивності сьогодні є використання екранного меню. Іншим поширеним способом є створення користувачем символічного рядка з клавіатури. Третій, що дає найбільші можливості спосіб – переміщення об'єктів на екрані. Інтерактивність утворюють різні системи навігації, допомоги та довідки, пошуку.

До дидактичних властивостей мобільного навчання нами пропонується віднести наступне. Дидактичні властивості мобільних технологій представлення інформації: відображення і передача інформації в текстовому, графічному, аудіо, відео, анімаційному форматі допомогою цифрових освітніх ресурсів; пошук інформації за запитом; закріплення отриманих знань в уміннях, відпрацювання практичних навичок; оцінювання отриманих знань, умінь і навичок; спілкування з викладачем та іншими учасниками.

До дидактичних можливостей мобільного навчання нами віднесені: реалізація нових концепцій, необхідних сучасній освіті; дистанційне доповнення до очного навчання для активізації навчання і виконання завдань; дистанційне репетиторство (активне набуття знань, підтримка талантів та здібностей); освоєння нових галузей знань і придбання нових навичок (технологій, програмного забезпечення, Інтернет); відкритий доступ до освітніх ресурсів в будь-який час, в будь-якому місці (24/7), можливість запиту інформації; ігрове мобільне навчання за допомогою переносних ігрових консолей; аудіовізуальний

уявлення інформації, публікація навчально-методичних матеріалів в гіпермедійних варіантах на основі технологій Web 2.0; формування інформаційної культури учнів; оперативне використання інтерактивного перекладу та вивчення іноземної мови; оперативне подання інформаційно-довідкової інформації; оперативне проведення інтерактивних опитувань, голосувань; організація спільних телекомунікаційних проєктів та обміну думками з учасниками в будь-який час і незалежно від їх місця розташування.

В перспективі основним завданням дослідження стає впровадження мобільного навчання, при якому педагоги повинні враховувати обов'язкові елементи: людські фактори; процес управління мобільним навчанням; зміст (контент); технологічні можливості сучасних ІКТ.

Список використаних джерел:

1. Герасименко І. В. Використання технологій дистанційного навчання в підготовці майбутніх бакалаврів комп'ютерних наук. Інформаційні технології і засоби навчання. 2014. № 3(41). URL: http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1080#.U70eW_1_s-Q (дата звернення: 05.01.2023).

2. Герасименко І. В. Створення навчального курсу в системі електронного навчання на базі Moodle. Педагогічний альманах. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2012. Вип. 16. С. 109–115.

3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні року: Постанова МОН України від 20 грудня 2000 р. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html> (дата звернення: 05.01.2023).

Філімонова Ірина

доктор філософії, доцент

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-СЕРВІСІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Специфіка освітнього процесу підготовки майбутніх бакалаврів професійної освіти полягає в тому, щоб приділити більшу увагу розвитку їх професійної компетентності та набуттю досвіду практичної професійної діяльності. Часто досягнення таких освітніх цілей ускладнюється через неякісне (неповне) або повільне засвоєння теоретичних знань, що може бути викликано різними об'єктивними й суб'єктивними причинами. Саме тому пропонуємо перейняти принципи змішаного навчання, провідна ідея якого полягає в тому, що певну частину навчальних предметів здобувачі опановують за традиційною моделлю навчання, а іншу – за допомогою дистанційного навчання з використанням спеціалізованого програмного забезпечення [3].

Заняття з фахових дисциплін в умовах змішаного навчання доцільно проводити за такими етапами: організаційний (очне навчання), теоретичний (дистанційне навчання), професійно-практичний (очне навчання в синхронному режимі), підсумковий (дистанційне навчання). На визначених етапах доцільно використовувати різноманітні інтерактивні сервіси дистанційного навчання.

Зокрема, на етапі організації навчальної дисципліни доречним буде використання сервісу LinkedIn – соціальної мережі для ділового спілкування, пошуку співробітників та відкритих вакансій. Такий сервіс необхідний для використання здобувачами, оскільки їх друзями будуть колеги з різних місць роботи та менеджери з пошуку працівників різних компаній.

На другому, теоретичному етапі стануть у нагоді такі інтерактивні сервіси дистанційного навчання як Flickr, Photobucket, що надають доступ до ілюстративних матеріалів. Так інтернет-сервіс Photobucket призначений для зберігання мультимедійних файлів з можливістю конвертації в будь-який формат. Має популярність серед десятків мільйонів користувачів, які зберігають свої фотографії і ставлять посилання у своїх блогах.

Flicker – вебсайт для розміщення фотографій та відеоматеріалів, їх перегляду, обговорення, оцінки та архівування. Flickr популярний завдяки зручній та простій системі завантаження та пошуку фотографій. Дозволяє спілкуватися та створювати тематичні групи, соціальні мережі. Базова конфігурація сервісу є безоплатною, а за окрему плату надаються додаткові послуги. Кожен користувач може створити необмежену кількість тематичних груп для спілкування з іншими учасниками або взяти участь у будь-якій з існуючих груп [5].

Інтернет-сервіс Delicious – це вебсайт, що безоплатно надає зареєстрованим користувачам послугу зберігання і публікації закладок на сторінки Всесвітньої мережі. Такий сервіс стане доречним на теоретичному етапі, коли викладач систематизує навчальний матеріал та підбирає цікаву додаткову навчальну інформацію. Для того, щоб не завантажувати відібрані навчальні відеоролики і, водночас, не втратити необхідні інформаційні матеріали, варто використовувати цей сервіс, зберігаючи там посилання та користуючись під час проведення занять в режимі дистанційного навчання.

Vimeo – це альтернативний сервіс, що надає можливість перегляду відеороликів. Vimeo може похвалитися одним з найплавніших, найшвидших і чуйних відеоплеєрів. Чітко видно, яка частина ролика буферизувалася. Але навіть коли вам потрібна та частина, яка ще не встигла завантажитись, відтворення найчастіше триває без затримок. Інтерфейс програвача не захаращений зайвими деталями. Одна з особливостей сервісу – якість відео. У

ньому використовуються найкращі методи декодування, ролики мають високий бітрейт. Завдяки цьому контент виглядає багатшим [1].

Web 2.0 - методика проектування систем, які шляхом обліку мережних взаємодій, стають тим краще, чим більше людей ними користуються. Особливістю Web 2.0. є принцип залучення користувачів до наповнення і багаторазової вивірки контенту.

Slideshare – це соціальний сервіс, який дає змогу конвертувати презентації PowerPoint у формат Flash та призначений головним чином для збереження та подальшого особистого або сумісного використання. Використовується для професійного вмісту, включаючи презентації, інфографіку, документи та відео [1].

На відміну від попереднього сервісу, інтернет-ресурс Prezi – це хмарне презентаційне програмне забезпечення, розроблене на початку 2009 року. Сервіс використовує масштабований інтерфейс користувача, котрий дозволяє оперувати даними у Parallaxi. Сервіс базується на гнучкому використанні презентаційного полотна. На відміну від звичних презентацій PowerPoint, у цьому середовищі можна створити цікаві нелінійні мультимедійні документи з нестандартними анімаційними переходами між слайдами [4].

Etherpad – це вебзастосунок-текстовий редактор для спільного редагування в реальному часі, що дозволяє авторам моментально редагувати текстовий документ і бачити редагування всіх інших учасників в реальному часі, з можливістю відображати внесок кожного автора.

Приклади використання охарактеризованих інтернет-сервісів в освітньому процесі підготовки майбутніх бакалаврів професійної освіти в умовах змішаного навчання наведено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Використання інтернет-сервісів в освітньому процесі майбутніх бакалаврів професійної освіти в умовах змішаного навчання

№	Назва етапу	Вид етапу	Інтернет-сервіс	Особливості використання
1.	організаційний	очний	LinkedIn	Пошук необхідної інформації професійного спрямування
2.	теоретичний	дистанційний	Skype, Dimdim Zoom	Проведення настановчих нарад, конференцій
			Delicious	Зберігання та систематизація інтернет-посилань
			Vimeo	Використання та завантаження власного навчального відео
			Slideshare	Створення презентацій та поширення їх через інтернет-мережі
			Etherpad	Спільна робота з графічними об'єктами
3.	професійно-практичний	очний	Flicker Photobucket	Використання завантажених раніше

				та пошук необхідних ілюстрацій
			YouTube	Використання та завантаження власного навчального відео
			Prezi	Створення та зберігання презентацій
			Bubbl.us	Створення логічних схем
4.	підсумковий	очний	Web 2.0 Mentimeter	Завантаження та використання опитувань, тестувань

Перевагами такої організації навчання є: ефективне використання часу; гнучкість і доступність навчання (зручний час та місце); робота вдома; різноманітність можливостей для навчання; врахування індивідуальних особливостей здобувачів; формування навичок самоосвіти, самонавчання тощо.

Отже, змішане навчання в освітньому процесі підготовки майбутніх бакалаврів професійної освіти буде більш ефективним завдяки гармонійному поєднанню дистанційного навчання в опануванні теоретичних знань здобувачів вищої освіти та традиційного очного навчання у формуванні їхніх практичних професійних компетентностей.

Список використаних джерел:

1. Slideshare найкращий сайт для пошуку презентацій. *Toplead*. URL: <https://toplead.com.ua/ru/blog/id/slideshare-luchshij-servis-dlja-prodvizhenija-vash-prezentacij-072/> Дата звернення: 11.11.2023 р.

2. Vimeo краще ніж YouTube. URL: <https://smartik.kiev.ua/1231-2/> Дата звернення: 11.11.2023 р.

3. Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до дистанційного навчання кваліфікованих робітників / О.В. Базелюк, А.А. Каленський, С.Г. Кравець та ін.]. Київ: Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України, 2017. 76 с.

4. Створення презентацій за допомогою сервісу Prezi. *Офіційний сайт Prezi.com.ua*. URL:<https://prezi.com/k6vhsbhw5spr/prezi/> Дата звернення: 11.11.2023 р.

5. Створення бази резервного копіювання фотографій. *Офіційний сайт Flickr*. <https://ua.waykun.com/articles/flickr-jak-servis-rezervnogo-kopijuva.php>. Дата звернення: 11.11.2023 р.

Харитонова Валентина

канд.пед.наук, доцент

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

САМОСТІЙНА ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

Самостійна пізнавальна діяльність учнів постійно в центрі уваги дидактів і психологів, які проводять дослідження з різних аспектів розвиваючого навчання. Доведено, що самостійна робота відіграє велику роль у формуванні і розвитку навчальних умінь, вихованні волі, пізнавального інтересу, навичок колективної праці. В ній виявляється індивідуальність кожного учня, формується їхній інтелект і характер. Усе це сприяє засвоєнню глибоких і міцних знань.

Декоративно-ужиткове мистецтво є не лише засобом втілення творчого потенціалу, але і засобом розвитку освітніх та пізнавальних здібностей учнів [1]. У процесі вивчення цього виду мистецтва, самостійна пізнавальна діяльність

учнів виявляється ключовим фактором, що сприяє їхньому творчому розвитку та збагаченню знань.

Під самостійною пізнавальною діяльністю ми розуміємо діяльність учнів із самостійного визначення мети, завдань, проблеми на основі пізнавальних потреб та інтересів, мотивів, вибору власного пізнавального шляху, спрямованого на створення творчого освітнього продукту [3].

Якісними характеристиками самостійної пізнавальної діяльності є: пізнавальні потреби, пізнавальні інтереси, мета, пізнавальні мотиви, пізнавальна активність та пізнавальна самостійність. Формування самостійної пізнавальної діяльності забезпечується лише комплексним розвитком усіх її складових [2].

Для організації самостійної пізнавальної діяльності необхідно забезпечити її посильність, доступність і різноманітність, враховуючи при цьому вікові та індивідуальні особливості учнів дотримуючись дидактичних вимог.

Показниками ефективності самостійної пізнавальної діяльності є: рівень сформованості творчих умінь; уміння опрацьовувати інформацію; сила та стійкість внутрішніх мотивів [4].

У процесі організації самостійної пізнавальної діяльності потрібно брати до уваги й специфіку навчального предмета. Під час вивчення декоративно-ужиткового мистецтва вчителю необхідно акцентувати увагу на наступних завданнях:

1. Розвиток креативності та фантазії.

Практичні завдання та індивідуальні проекти дозволяють учням виявити свою творчість та розвивати уяву. Самостійне створення виробів розвиває їхні здібності до вираження власних ідей та концепцій.

2. Вивчення історії та культури.

Учні мають можливість самостійно вивчати історію та особливості різних стилів у декоративно-ужитковому мистецтві. Це сприяє розширенню їхнього культурного багажу та розумінню традицій.

3. Використання різноманітних технік.

Самостійна робота над виробами дозволяє учням вивчати та впроваджувати різноманітні техніки ручної роботи, такі як вишивка, видалювання, розпис, ліпка, що розширює їхні технічні вміння.

4. Стимулювання самоосвітньої активності.

Учні, займаючись самостійною творчою діяльністю, активно шукають та вивчають інформацію про різні техніки та матеріали. Це сприяє формуванню навичок самоосвіти та самоорганізації.

5. Розвиток аналітичних та критичних здібностей.

Самостійна робота над проектами стимулює учнів аналізувати свої власні творчі рішення та оцінювати їхню ефективність. Це сприяє розвитку критичного мислення.

6. Формування творчого ставлення до навколишнього світу.

Вивчення творів декоративно-ужиткового мистецтва розвиває творче ставлення до оточуючого світу, стимулює сприйняття прекрасного та надає можливість виражати свої почуття через творчість.

7. Сприяння індивідуальному підходу.

Самостійна творча діяльність дозволяє кожному учневі розкрити свій унікальний творчий підхід та розвивати власний стиль у мистецтві.

Висновок. Самостійна пізнавальна діяльність учнів у процесі вивчення декоративно-ужиткового мистецтва є важливим елементом їхнього розвитку. Вона сприяє не лише формуванню художнього смаку та творчого підходу, але й розвитку різних здібностей, необхідних для самореалізації в сучасному світі.

Список використаних джерел:

1. Антонович Л. Ф., Захарчук-Чугай Р В. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів: Світ, 2002. 270 с.
2. Генкал С.Е. Особливості і структура самостійної пізнавальної діяльності учнів профільних класів. *Педагогічні науки: Зб. наук. пр.* Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2006. С. 167-173.

3. Гринько О. О. Формування пізнавальної самостійності учнів у навчальному процесі. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. Слов'янськ, 1999. Вип. VI. С. 165–166.

4. Тимченко О. Самостійна робота як дидактична категорія. *Педагогіка і психологія*. 2001. № 3-4. С. 64-68.

Хоменко Людмила

канд.пед.наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

КОНСТРУКТОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ

У ПРОЦЕСІ ПРОФІЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Навчальною програмою з технологій поставлені завдання створити в учнів певні уявлення про конструювання, моделювання, обробку та застосування швейних виробів. Нами проаналізована навчально-методична література, яка відображає зміст предмета й методичні рекомендації по організації і проведенню уроків з технологій. Основна частина цих видань присвячена закладам загальної середньої освіти та професійно-технічним навчальним закладам. При проведенні аналізу даної літератури було встановлено, що існують деякі недоліки загального й часткового характеру, які не можна не відмітити, а саме:

- недостатня для задоволення потреб середньої школи кількість спеціальної навчально-методичної літератури, у якій відображені ті чи інші проблемні питання з організації і проведення уроків з технологій;

- розкиданість у ній навчального й методичного матеріалу, уривчастий характер відомостей. Збірники містять або коротку інформацію довідкового характеру по розробці конструкцій виробів одягу, або опис побудови креслень різних видів одягу;

- відсутність технолого-педагогічної орієнтації у викладенні матеріалу (методично послідовне, експериментально апробоване, особистісне орієнтоване);

- зосередження уваги тільки на вивченні побудови креслень або прагнення до поверхневого знайомства з основами художнього проектування по розробці моделей одягу.

Аналіз навчально-методичної літератури, програм з технології , а також дані пошукового експерименту дозволяють відмітити, що:

- у школах урокам з розробки конструкцій виробів відводиться недостатня кількість годин;

- зміст уроків визначається тільки побудовою креслень одягу й не торкається художнього проектування виробів;

- не здійснюється художня, естетична, дизайнерська підготовка учнів;

- зміст уроків має явну техніко-технологічну спрямованість (основна увага приділяється техніці виконання практичних вправ і завдань, а також конструюванню окремих частин моделей, але залишаються поза увагою загальні принципи проектування, декорування й моделювання виробів);

- при підборі об'єктів праці, графічних і конструкторських прийомів моделювання одягу не враховуються індивідуальні можливості учнів і ступінь їх підготовленості;

- відсутня наукові термінологія спілкування на заняттях [3, с. 12].

Зміст освіти повинен відповідати цілям і завданням навчання, а також визначати засоби, форми і методи викладання моделювання одягу як виду художньої культури у відповідності до основних дидактичних принципів які пред'являються до будь-якої педагогічної діяльності.

Нами розроблений тематичний план, який визначає зміст уроків з конструювання, моделювання одягу. Він враховує:

- відповідність змісту запропонованого обсягу знань загальним вимогам і завданням навчально-виховного процесу;

- можливості розвитку творчої індивідуальності й соціальної активності в педагогічному процесі;

- облік матеріально-технічного забезпечення шкіл для уроків із запропонованих видів художньо-конструкторської творчості в процесі створення проектів моделей одягу.

Під час експериментального дослідження нами були запропоновані такі цілком доступні основні види художньо-конструкторської діяльності: проектування виробу, розробка конструкції моделей одягу, моделювання й художнє оформлення одягу.

Тематичний план включає два складники:

- базовий компонент, який і визначає структуру змісту предмета, висуває основні вимоги до знань, умінь і навичок;

- комплекс навчально-творчих завдань, спрямованих на виявлення й формування індивідуальних конструкторських творчих здібностей особистості.

Особливість тематичного плану полягає в тому, що він носить відкритий, динамічний характер і орієнтований на творче співробітництво вчителя й учня. Це означає, що зміст тематичного плану може змінюватися й варіюватися в процесі взаємодії двох суб'єктів навчальної діяльності (вчителя й учня) через їх індивідуальну мотивацію.

Запропонований тематичним планом комплекс навчально-творчих завдань і великий обсяг теоретичної інформації на високому рівні складності розвиває інтелектуально, породжує активність і ініціативність, вдосконалює майстерність.

Структура уроків з конструювання й моделювання виробів одягу включає теоретичну і практичну частини. Теоретична частина передбачає подання великого обсягу інформації на початкових етапах з історії розвитку костюма, видів виробів одягу, основних вимог (експлуатаційних, гігієнічних і естетичних), що пред'являються до різних видів моделей одягу, напрямків моди в сучасному одязі тощо [1, с. 15].

Практична частина передбачає роботу у кількох напрямках:

- вивчення основ художнього проектування одягу, виконання конструкторського завдання;
- розробку творчих ескізів-варіантів моделей;
- розробку конструкції виробу одягу, який проектується;
- технічне моделювання виробів;
- заповнення технічної документації на модель, яка розробляється.

Вивчення основ художнього проектування одягу забезпечує знайомство учнів з особливостями заповнення простору моделі, дає поняття про пропорції, організацію динаміки, стійкість і нестійкість форми, симетрії і ритму, зорові ілюзії в одязі, виявлення головної частини костюма, гармонію кольору і форми [2, с. 14].

Розробка творчих ескізів-варіантів моделей сприяє розвитку художньо-графічних творчих здібностей учнів, їх активності, самостійності виконання завдання. Школярі вчаться знаходити засоби вираження моделі, використовувати одержані знання в своїй творчій праці, бачити зв'язок способів моделювання з їх функціональним, стильовим і силуетним призначенням.

У процесі розробки конструкції моделі в учнів формуються й розвиваються вміння та навички при виконанні обміру фігури, розрахунках і побудові креслень з технічного завдання, при розробці конструкції окремого вузла моделі, допоміжних деталей.

Плануючи чергування видів конструкторської діяльності на уроках з технічного моделювання одягу, важливо визначити обсяг самостійної роботи учнів з врахуванням їх індивідуальних особливостей. Необхідно також навчити дітей плануванню майбутньої діяльності, виконанню накресленого плану, самоконтролю, умінню дати оцінку своїй праці.

Засвоюючи в процесі конструкторської діяльності знання і засоби діяльності, вже відомі суспільству, учні опановують способи самостійного набуття нових знань, вдосконалюють спеціальні вміння і навички.

В процесі вирішення навчально-творчих завдань виявляються компоненти конструкторських здібностей школярів, більш того вони вдосконалюються й розвиваються, що важливо для формування творчої індивідуальності учня. Особливість же творчої діяльності полягає в неможливості давати припис дій, які її складають.

Експериментальні дослідження підтвердили припущення про те, що обов'язковим компонентом конструкторської діяльності по розробці форм одягу на уроках конструювання й моделювання одягу в школі є самостійна творча робота учнів, до якої пред'являються такі вимоги:

1) її зміст і методика проведення визначається дидактичними цілями і завданнями, рівнем підготовленості вчителя й учнів, матеріально-технічним оснащенням уроків;

2) самостійна навчально-творча робота повинна бути доцільною й відповідати змісту навчального матеріалу. Вона може переслідувати різні цілі, як-от: підготовчі, тренувальні й творчі. Відповідно цілям виділяють і завдання: навчальні, навчально-творчі й власне творчі.

Список використаних джерел

1. Єжова О. В., Гур'янова О. В. Технологія оброблення швейних виробів: навч. посіб. Київ, 2017. 256 с.
2. Патлашенко О.А. Конструювання одягу: навч. посіб. Арістей, 2007. 208с.
3. Технології (рівень стандарту): підруч. для 10(11) кл. закл. заг. серед. освіти / Ходзицька І.Ю та інші. Харків: Ранок, 2019. 208 с.

Хоруженко Тетяна

канд.пед.наук, доцент

Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка

ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ВЕБ-КВЕСТУ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Стрімка цифровізація освітнього простору висуває перед викладачем закладу вищої освіти завдання застосовувати такі технології, які будуть навчати сучасну молодь самостійно знаходити необхідну інформацію з різних джерел, критично її опрацьовувати, творчо мислити, пропонувати шляхи розв'язання проблем та вміти практично застосовувати отримані знання у житті. Ці розвинені здібності в перспективі будуть визначати здатність молодих людей до саморозвитку, самоосвіти, критичного та креативного мислення, розширять їх професійний та творчий потенціал, дадуть змогу швидко адаптуватися до змін, стануть основою формування творчої та всебічно розвиненої особистості.

Однією із освітніх технологій, що дозволяє досягти виконання окреслених завдань, є технологія веб-квест, яка реалізує пошук та використання студентами навчальної інформації, забезпечує організацію дослідницької діяльності, заснованої на взаємодії з Інтернет-ресурсами, дає можливість застосовувати комунікаційні компоненти всесвітньої мережі для навчальної взаємодії учасників освітнього процесу.

Серед вимог, які висуваються до планування та підготовки веб-квесту, дослідники виділяють наступні: чітко сформульовані цілі та завдання, розроблені методичні рекомендації щодо організації діяльності учасників веб-квесту, порядок організації самостійної роботи студентів, визначений список корисних Інтернет-ресурсів, сформульовані вимоги до кінцевого результату, продумані критерії та параметри оцінювання.

Структурними компонентами веб-квесту є наступні:

- вступ, де описуються ролі учасників та сценарій квесту, подається план роботи та здійснюється огляд усього сюжету квесту;
- повідомлення центрального завдання – зрозумілого та цікавого для майбутніх учителів технологій, з чітким визначенням підсумкового результату роботи;
- надання списку інформаційних ресурсів, необхідних для самостійного виконання завдання. Список має бути анотованим, поданим в електронному вигляді з гіперпосиланнями на відповідні Інтернет джерела;
- опис роботи на кожному етапі квесту;
- роз'яснення критеріїв оцінювання веб-квесту;
- рекомендації щодо організації навчальної роботи студентів та представлення отриманої інформації;
- підведення підсумків проведеного веб-квесту [1, с. 9].

У науковому середовищі не існує одностайної думки щодо визначення етапів веб-квесту. Так, Б. Додж вважає, що веб-квест має розпочинатись зі вступу, де мають бути вирішені певні організаційні моменти: оголошені мета та план роботи над завданнями, описані головні ролі тощо. Основним етапом веб-квесту є повідомлення проблемного завдання та пошук здобувачами освіти можливих шляхів його вирішення. Важливою умовою при цьому є наявність рекомендованого списку інформаційних джерел, а також опис основних етапів роботи. Заключним етапом є оцінювання веб-квесту та формулювання висновків щодо отриманих в ході його проведення результатів [2].

I. Сокол виділяє три етапи проведення веб-квесту:

- організаційно-підготовчий, що передбачає повідомлення теми, мети, типу квесту, формулювання сюжету, визначення завдань та ролей учасників, встановлення термінів реалізації веб-квесту, добір інформаційних ресурсів, оголошення критеріїв оцінювання виконаних завдань тощо;
- етап реалізації (змістовий), на якому студенти об'єднуються у групи, ознайомлюються з платформою для реалізації веб-квесту, а викладач консулює

здобувачів освіти під час проходження квесту, здійснює перевірку та оцінювання проміжних результатів діяльності його учасників тощо;

- результативний, під час якого студенти представляють результати своєї пошукової діяльності та формулюють висновки, а викладач здійснює оцінювання отриманих результатів та проводить рефлексію [3, с. 31].

На нашу думку, у процесі підготовки майбутніх учителів технологій доцільно реалізовувати веб-квест за чотирма етапами, запропонованими І. Блідар, а саме:

- початковий етап – підготовча робота викладача, коли він ознайомлює студентів з темою веб-квесту, основними поняттями теми та матеріалами аналогічних проєктів, формулює проблему, об'єднує учасників в команди та розподіляє ролі;

- рольовий етап – індивідуальна робота кожного студента на загальний результат. При цьому члени команди допомагають один одному у вирішенні певних проблем, що сприяє взаємонавчанню майбутніх учителів технологій. Після закінчення самостійної роботи члени команди обмінюються здобутою інформацією;

- етап підготовки звіту. Цей етап має найбільш розвивальний потенціал для майбутніх учителів технологій, адже сприяє удосконаленню критичного мислення, уміння класифікувати об'єкти та явища, аналізувати їх та порівнювати, абстрактно мислити;

- заключний етап – представлення – передбачає формулювання висновків та пропозицій, осмислення проведеного дослідження. Виконана робота може бути представлена у вигляді презентації, доповіді, буклету, анімації, репортажу тощо. На цьому етапі у студентів розвиваються відповідальність, самоаналіз, самокритика, взаємопідтримка, уміння виступати перед аудиторією. В оцінюванні результатів дослідження беруть участь викладач та здобувачі освіти шляхом широкого обговорення, зокрема й голосування. Відкрите оцінювання виконаних робіт навчає майбутніх учителів технологій коректно висловлювати

зауваження, визначати найцікавішу інформацію, формулювати власні критерії оцінювання тощо [1, с. 10]:

Таким чином, організовуючи роботу над веб-квестом за визначеними етапами, викладач успішно реалізовує завдання технологічної освітньої галузі, зокрема: здійснює індивідуальний розвиток особистості та розкриває творчий потенціал здобувачів освіти, розвиває критичне мислення студентів, здатність до застосування отриманих знань на практиці, підприємливість, сприяє оволодінню вміннями практичного використання ІКТ, виховує активну життєву позицію молоді, готовність до співпраці та взаємодії в команді, відповідальне ставлення щодо виконання поставлених завдань, уміння обґрунтовувати свою думку та відстоювати її, сприяє формуванню у майбутніх учителів технологій проєктно-технологічної та соціальної компетентностей, ініціативності і підприємливості, уміння вчитися, компетентності у цифрових технологіях тощо.

Список використаних джерел:

1. Блідар І.М. Веб-квест як педагогічна технологія: навч. посіб. Кропивницький, 2017. 68 с.
2. Dodge B. Some Thoughts About Web-Quests. WebQuest : website. URL: http://webquest.org/sdsu/about_webquests.html (last accessed: 23.10.2023).
3. Сокол І. М. Підготовка вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Запоріжжя, 2016. 283 с.

Чичук Вадим

канд.пед.наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

МОБІЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Визначною тенденцією сучасних систем підготовки фахівців є істотне поширення цифрового навчання, яке в останнє десятиліття набуло мобільного формату, а також виразної зорієнтованості у корпоративному секторі на навчання в ході роботи [2].

У 2022 році статистика показувала, що 80% населення світу має та використовує смартфон, а за оцінками, до 2025 року 72% користувачів мережі Internet використовуватимуть лише свої смартфони для доступу до мережі Internet. Це число зросло на 1,9% у 2021 році, а глобальна пандемія спричинила сплеск активності, майже подвоївши обсяг використаних мобільних даних із 7,2 ГБ до 11,6 ГБ [1].

Разом із швидким розвитком мобільних і комп'ютерних технологій з'явилися нові методи в цій галузі які виникли крім традиційних. Як наслідок цього, мобільні методи навчання і особливо дистанційне навчання набуло значення.

Сучасний світ не стоїть на місці, з'явилося мобільне навчання, і саме зараз у такий складний час це врятувало навчальний процес. Тому ми пропонуємо на початку визначити, а що ж таке мобільне навчання (або як ще його називають Mlearning).

Мобільні технології сьогодні є звичною частиною життя більшості викладачів та здобувачів вищої освіти. Ми сприймаємо як належне те, що ми можемо розмовляти з іншими людьми в будь-який час, де б ми не були; ми починаємо вважати нормальним те, що ми можемо отримувати доступ до

інформації, фотографувати, записувати свої думки за допомогою одного пристрою та ділитися цим із друзями, колегами чи іншим світом. Новітні розробки в технології мобільних телефонів також починають пропонувати потенціал для багатого мультимедійного досвіду та ресурсів, що стосуються певного місця.

Є кілька ключових характеристик, які роблять мобільне навчання ефективним:

Зміст мікронавчання. Мобільне навчання часто використовується для надання вмісту мікронавчання : 2–5-хвилинні серії відповідної інформації, призначені для підтримки уваги і сприяння запам'ятовуванню знань.

Контент мікронавчання працює шляхом копіювання контенту, який ми споживаємо щодня через канали соціальних мереж, використовуючи коротке відео, анімацію, гейміфікацію, вікторини та інші інтерактивні формати для кращого залучення сучасної робочої сили.

Соціальне навчання. Мобільне навчання часто використовує соціальне навчання для підвищення залученості. Це може включати форум, стрічку новин або функцію чату, за допомогою якої учні можуть ставити запитання один одному, спілкуватися з однолітками та ділитися своїми ідеями.

Безперешкодний доступ. Хоча не всі платформи мобільного навчання забезпечують безперервний доступ , він швидко стає ключовим елементом мобільних навчальних рішень. Незалежно від того, чи йдеться про усунення процесу входу за допомогою безперебійних посилань чи вбудовування вмісту безпосередньо у ваш рідний додаток, усунення цього тертя значно підвищує залучення та робить навчання ще доступнішим для тих, хто навчається в дорозі чи далеко від школи чи іншого місця навчання [3].

Мобільне навчання, звучить добре, якщо зважати на вище сказане, треба зрівняти всі його переваги та недоліки.

Переваги мобільного навчання:

1. Міленіали люблять мобільні пристрої. Зараз смартфонами користуються 80% населення планети. Цілком зрозуміло, що найпростіший спосіб достукатися до сучасного здобувача вищої освіти – через пристрій, який він використовує – і на який покладається – найбільше.

2. Це ефективніше. Дослідження показують, що мобільне навчання покращує продуктивність на 43%, причому здобувача вищої освіти завершують курси на 45% швидше, ніж ті, хто навчається за допомогою комп'ютера. Мобільне навчання також ефективніше створювати та поширювати. Викладачі можуть оновлювати та проводити курси для своїх розсіяних команд за лічені хвилини, заощаджуючи дорогоцінний час, який можна витратити деінде.

3. Це доступніше. Особливо для тих, хто не працює на робочому столі, дуже важливо мати цілодобовий доступ до мобільних навчальних модулів 24/7 через пристрій, яким вони вже користуються.

4. Це більш захоплююче. Згортання великої кількості інформації у фрагменти розміром у кілька разів забезпечує швидке та безболісне навчання, а додавання інтерактивних елементів, таких як тести та таблиці лідерів, допомагає залучити учнів і підтримувати їх мотивацію. Здобувачі вищої освіти можуть взяти телефон, пройти 2-3 хвилини заняття, а потім відразу повернутися до того, що вони робили. Це означає, що навчання може стати частиною їх поточного робочого процесу, і користувачі можуть одразу побачити цінність цього, що призведе до підвищення мотивації дітей.

5. Заохочує постійне використання. У той час як особисті або настільні методи навчання LMS ускладнюють здобувачам вищої освіти повторення модулів і збереження інформації в довгостроковій перспективі. Чим простіше здобувачам освіти завершити навчання, тим більша ймовірність, що вони продовжуватимуть вчитися та отримують користь від вашої програми навчання. Заохочення безперервного навчання є ключовим фактором для формування

високопродуктивної, заангажованої та мотивованої робочої сили, яка має змогу працювати якнайкраще.

Недоліки мобільного навчання:

1. Це може відволікати увагу. Якщо це зробити неправильно, носіння мобільних телефонів на робочому місці може відволікати увагу. Якщо здобувачі вищої освіти переривають текстові повідомлення, сповіщення та привабливість каналів соціальних мереж, мобільне навчання потенційно може підірвати продуктивність, а не сприяти їй. Ось чому важливо вибрати платформу, яка зробить навчання максимально захоплюючим та інтерактивним, щоб утримувати увагу.

2. Технічні бар'єри. Відсутність доступу до мобільних технологій або підключення до Інтернету може стати величезною перешкодою для навчальних закладів, які сподіваються використовувати мобільне навчання.

3. Експертиза. Навчальна програма настільки хороша, як і її зміст. Незалежно від того, наскільки зручним є програмне забезпечення чи інтерактивні функції гейміфікації, якщо зміст не підходить вашим здобувачам освіти, ви не зможете скористатися перевагами мобільного навчання [1].

Отже, зі всього вищесказаного можна виділити таке: Мобільне навчання – це навчання за допомогою мобільних пристроїв, а саме –смартфони, планшети, ноутбуки, без прив'язки до місця, тобто будь-де і будь-коли. Але це не просто навчання в телефоні, це трохи більше. І саме тому воно може рахуватися, як складова освітнього середовища.

Світ не стоїть на місці, мобільне навчання зараз дозволяє здобувачам вищої освіти знаходитись в комфортних, домашніх умовах навіть під час навчання. Навіть здобувачі вищої освіти які виїхали за кодон чи просто іншу область, знаходячись в безпечному місці, можуть отримувати знання та бачитися таким чином з одногрупниками і легше перенести стрес від переїзду.

Список використаних джерел:

1. Лещенко, Т. О., Шевченко, О. М., & Жовнір, М. М. Можливості використання мобільних технологій у практиці викладання української мови як іноземної. Електронне наукове фахове видання “Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету”. 2022. Вип. 12, С. 90–102.
2. Лодатко Є. О.; Павлюк, Л. В. Мобільне навчання у підготовці фахівців з агроінженерії в умовах інформаційно-освітнього середовища. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: "Педагогічні науки". 2020. Вип. 1., С.116-123.
3. Лубіна Є. Мобільне навчання у дидактиці вищої школи / Єва Лубіна // Вісник Львівського ун-ту. Серія: Педагогіка. 2009. Вип. 25. Ч. 2. С.61-66

Шимкова Ірина

канд.пед.наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОСНОВІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Завдяки використанню технологій та інноваційних методів у навчанні можна полегшити сприйняття нової інформації та виконувати завдання більш організовано. Інноваційні технології – це використання знань, інструментів, прийомів, систем і методів з основною метою забезпечення вирішення проблем або досягнення певних цілей [1]. У навчальних закладах викладачі використовують технології для підготовки до занять та оцінювання завдань, студенти використовують технології, щоб зрозуміти концепції й підготувати завдання та проекти.

Різноманітні аспекти впровадження інноваційних технологій в освітню практику висвітлюються в працях багатьох дослідників (О. Арламов, І. Бех, І. Дичкіська, В. Тищенко тощо). Значний акцент робиться на розробці та впровадженні інноваційних технологій у навчальний процес (М. Гордуз, Р. Гуревич, О. Коберник, О.Пехота, О.Пометун, І.Підласий, О.Савченко).

Впровадження інноваційних технологій в освітній процес сприяє розвитку критичного мислення, творчості та проблемного мислення у студентів. Наприклад, використання віртуальної або доповненої реальності дозволяє створити іммерсивне навчальне середовище, яке сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Інтерактивність інноваційних технологій дозволяє студентам активно залучатись до процесу навчання, сприяє збільшенню мотивації та зацікавленості у навчанні. Впровадження електронних платформ та онлайн-курсів дозволяє студентам отримувати доступ до актуальної інформації та матеріалів з будь-якого місця і у зручній для них час. Мобільні додатки та інтерактивні ігри можуть бути використані для навчання в цікавій та змістовній формі, спонукаючи студентів до активності та самостійного дослідження. Використання штучного інтелекту (ШІ) дозволяє автоматизувати процеси оцінювання та навчання, а також створювати персоналізовані навчальні програми.

Останнім часом є багато суперечок з приводу використання штучного інтелекту у навчальному процесі, адже по суті машина генерує відповіді замість учня і зусилля учителя, що сприяють навчанню правильного висловлювання власних думок, можуть бути зведені нанівець.

Американський тренер з написання есе, засновник освітньої програми Crush the College Essay і колишній вчитель англійської мови Пітер Лаффін (Peter Laffin) твердо вірить, що технологія штучного інтелекту може автоматично генерувати текст есе. *Він припускає, що учні зможуть використовувати цю технологію для виконання домашніх завдань і учителям*

буде дедалі важче відрізнити есе, згенеровані штучним інтелектом, від написаних учнями [2].

Тож варто подивитися на використання штучного інтелекту викладачами з іншого боку, адже ШІ має великий потенціал і може надати численні переваги. Виділимо основні з них:

- автоматизоване оцінювання: ШІ може бути використаний для автоматизації процесу оцінювання робіт студентів. Він може аналізувати творчі роботи, вирішувати завдання та навіть оцінювати, що дозволяє зберегти час викладачів та створює можливість отримати миттєвий зворотний зв'язок для студентів.

- персоналізоване навчання: ШІ може аналізувати дані про навчання студентів, їхні навички, сильні та слабкі сторони, і пропонувати персоналізовані навчальні матеріали та завдання. Це допомагає кожному студенту розвиватись у власному темпі та зосереджуватись на своїх потребах.

- віртуальні асистенти: ШІ може виступати у ролі віртуального асистента, який допомагає студентам відповідати на запитання, надає пояснення та допомагає вирішувати проблеми. Він може бути доступний цілодобово та забезпечувати індивідуальну підтримку для кожного студента.

- симуляції та віртуальні лабораторії: ШІ може створювати віртуальні середовища, де студенти можуть проводити експерименти та віртуальні лабораторні роботи. Це дозволяє безпечно вивчати складні концепції та отримувати практичний досвід.

- аналіз даних та прогнозування: ШІ може використовуватись для аналізу великих обсягів даних про навчання та професійний розвиток. Він може виявляти тенденції, робити прогнози щодо успішності студентів та рекомендувати оптимальні шляхи навчання.

- машинне навчання та розпізнавання образів: ШІ може навчатись на основі великої кількості даних та розпізнавати образи. Це може бути

використано для розпізнавання об'єктів, шаблонів, аналізування складних діаграм та візуалізації даних.

- взаємодія з користувачем: ШІ може бути використаний для створення інтерактивних інтерфейсів, які дозволяють студентам взаємодіяти з технологічними системами та отримувати негайний зворотний зв'язок. Це сприяє активному навчанню та залученню студентів до процесу.

Отже, із зазначеного вище можна зробити висновок, що впроваджуючи у навчальний процес програми зі штучним інтелектом, викладач може покращити якість навчання, забезпечити індивідуальний підхід до студентів, сприяти розвитку необхідних навичок та підготувати їх до сучасного ринку праці.

З розвитком технологій штучного інтелекту все більше програм і платформ з'являються на ринку, що дають унікальні можливості учасникам навчального процесу використовувати ШІ з освітньою метою.

IBM Watson Education – платформа, яка використовує штучний інтелект для створення персоналізованих навчальних матеріалів, оцінювання знань студентів та надання індивідуального зворотного зв'язку.

Cognii. Ця програма використовує штучний інтелект для розпізнавання мови та надання персоналізованої підтримки студентам. Вона може аналізувати відповіді, коригувати помилки та надавати додаткові пояснення.

Програма ALEKS (Assessment and Learning in Knowledge Spaces) використовує адаптивний алгоритм на основі штучного інтелекту для персоналізованого навчання математики. Вона аналізує знання студентів та надає індивідуальні рекомендації щодо подальших кроків.

Duolingo – це популярна мовна програма, котра використовує штучний інтелект для навчання мов на основі інтерактивних вправ, тестів та зворотного зв'язку. Вона адаптується до потреб кожного студента та пропонує індивідуальні завдання.

Платформа Coursera надає онлайн-курси від провідних університетів та організацій. Вона використовує штучний інтелект для оцінювання та надання

зворотного зв'язку студентам, а також для персоналізації рекомендацій щодо курсів.

Khan Academy. Ця платформа використовує штучний інтелект для персоналізації навчального процесу та надання індивідуальних рекомендацій щодо матеріалів і вправ. Вона також надає зворотний зв'язок щодо прогресу студентів.

Онлайн-платформа Udacity спеціалізується на курсах з інформатики та технологій. Вона використовує штучний інтелект для створення інтерактивних вправ, оцінювання та надання зворотного зв'язку.

Для автоматизованої перевірки завдань, особливо в області програмування, підійде програма Gradescope, яка допомагає викладачам ефективно оцінювати код студентів та надавати докладний зворотний зв'язок.

Sphero Edu спеціалізується на навчанні програмування та робототехніки. Програма використовує штучний інтелект для створення інтерактивних задач, програмування роботів та надання зворотного зв'язку.

Звичайно, це не весь перелік існуючих програм зі ШІ, але зрозуміло, що важливою перевагою використання програм штучного інтелекту в освіті є здатність до аналізу даних і надання зворотного зв'язку. Програми можуть відстежувати прогрес учнів, виявляти проблемні аспекти та надавати індивідуальні рекомендації для поліпшення навчання. Це дозволяє викладачам зосередитися на індивідуальному супроводі студентів, а також вчасно реагувати на проблеми та адаптувати навчальний процес.

Один з ключових внесків штучного інтелекту в освіту полягає у забезпеченні індивідуалізованого підходу до навчання. Завдяки аналізу великих обсягів даних, програми штучного інтелекту можуть враховувати особисті потреби, здібності та особливості кожного учня. Це дозволяє створити спеціальні навчальні програми, які відповідають індивідуальним потребам кожного учня і сприяють його успішності.

Однак, використання програм штучного інтелекту в навчальному процесі також поставляє перед нами виклики та питання. Зокрема, потрібно вирішити етичні аспекти використання таких програм, забезпечити захист особистих даних і зберегти гуманний підхід до освіти. Також важливо забезпечити належну підготовку вчителів та викладачів для подальшого впровадження програм штучного інтелекту в освітній процес, котрі потребують навичок і знань, як ефективно використовувати ці програми, як інтегрувати їх у свою роботу і як максимально використовувати отриману інформацію для покращення навчання студентів.

Список використаних джерел:

1. Laying, T.V.J., & Twyman, J.S. (n.d.). Centre on Innovations in Learning. Retrieved October 15, 2019 from http://test.centeril.org/handbook/resources/fullchapter/Education_Technology_Innovation_Learning_SA.pdf
2. Штучний інтелект уже може писати замість учня: як це вплине на освіту. URL: <https://osvita.ua/school/method/88118/>

Щербак Людмила

канд.пед.наук, доцент кафедри
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасна система фахової передвищої та професійно-технічної освіти спрямована на вирішення складних завдань підготовки молодших спеціалістів та кваліфікованих робітників відповідно до потреб економіки держави та відповідної галузі виробництва з урахуванням нахилів, уподобань, вибраного рівня кваліфікації, світогляду. Це спонукає педагогічний колектив до пошуку нових підходів до організації навчально-виробничого процесу, удосконалення

змісту та структури, форм та методів організації навально-пізнавальної діяльності майбутніх кадрів, впровадження сучасних педагогічних, інформаційних та виробничих технологій навчання.

Утримання фокуса студента впродовж тривалого часу є неабияким викликом. Інтерактивне навчання має на меті доповнити освітній процес активною співпрацею між всіма учасниками. Серед найпоширеніших програм, які можна використовувати під час проведення лекції в дистанційному форматі, можна виділити наступні:

1) Timeline.ly — [timeline.ly](https://www.timeline.ly/) (<https://www.timeline.ly/>) Інструмент, створений для спрощеної роботи з відео. Цей сервіс дозволить розкрити контексти, які вкладає в перегляд відео саме ви й допомогти іншим ефективніше опрацювати матеріал.

Достатньо лише ввести посилання відео з YouTube і ви зможете відтворити, призупиняти, миттєво коментувати чи взаємодіяти з матеріалом. Завдяки одному кліку є змога додавати анотації, часові мітки, зображення, відео, GIF-файли або навіть розташування на карті Google впродовж всього відео.

2) Perusall — [perusall.com](https://www.perusall.com/) (<https://www.perusall.com/>) Perusall — сервіс, що допомагає організувати групову роботу з навчальними матеріалами та автоматично оцінювати активність студентів. Платформа дає змогу створити простір для спільного виконання завдань та обговорення між студентами. Perusall оцінює коментарі студентів, зроблені під час роботи з усіма форматами завдань. Сервіс автоматично оцінює їх якість, кількість і своєчасність.

Можливості Perusall:

- організація перевернутого класу;
- відстеження того, який матеріал викликає найбільші труднощі чи інтерес;
- організація асинхронного навчання та підвищення залученості студентів;
- обмін коментарями під час дискусії щодо завдання та їх зручний перегляд;
- створення чатів.

Це безоплатний англomовний сервіс. Його можна використовувати як окрему мініплатформу, так і як додаток, інтегрований з основною навчальною платформою (Moodle, Canvas тощо).

3) Playposit — go.playposit.com (<https://go.playposit.com/>) Ще одна платформа для роботи з відеоматеріалами. За допомогою PlayPosit можна створювати інтерактивні уроки, додавати відеозапитання, завдання, зворотний зв'язок, підказки та інші інтерактивні елементи, які дозволяють студентам активно брати участь у роботі. Безоплатна версія призначена для індивідуального навчання із кількома учнями.

Ви отримуєте:

- шаблони для швидкого створення контенту;
- доступ до безоплатної бібліотеки пройдених завдань;
- детальну аналітику, щоб зрозуміти, коли учні досягають успіху;
- необмежену кількість проєктів, створених на місяць.

4) Flinga.fi — flinga.fi (<https://flinga.fi/>) Flinga — це вебінструмент, що дозволяє легко створювати онлайн-середовища для спільної роботи. На вибір надаються такі варіанти:

- середовище мозкового штурму (Flinga Wall);
- спільна дошка (Flinga Whiteboard).

Це платформа, що підходить для таких форматів, як брейншторми та зберігання бази знань. Можна використовувати як аналог іншого сервісу — FigmaJam.

Таким чином, творча робота викладача можлива як результат самостійного навчання з обов'язковим цілепокладанням та врахуванням можливостей, здобутків, інтересів самого викладача. Викладач навчального закладу має надзвичайні потенційні можливості впливати на формування особистості, світогляду, політичних переконань, настроїв і моралі підростаючого покоління. Але реалізація цих можливостей залежить в кожному окремому

випадку від особистих якостей педагога; реальну роль відіграють його таланти, любов до дітей, бажання працювати і вдосконалюватися.

Список використаних джерел:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2017. 352 с.
2. 35 інструментів для дистанційного навчання – добірка НУШ, 2020.
URL : <https://nus.org.ua/articles/30-instrumentv-dlyadystantsijnogo-navchannya-dobirka-nush/>.
3. 10 онлайн-ресурсів, що знадобляться на уроках, 2019. URL: <https://nus.org.ua/articles/10-onlajn-resursiv-shho-znadoblyatsya-na-urokah/>.

Цина Андрій

докт. пед. наук, професор

Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

Колісник Євгеній

аспірант

Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

МОТИВАЦІЯ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ШКОЛЯРІВ РАНЬОГО ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ

Реалізація ідей театралізації в умовах предметного трудового навчання ЗЗСО створює сприятливі умови для ефективного формування духовного світу учнів, їхнього світогляду, потреб, інтересів та мотивів. Освітнє середовище ЗЗСО, його кадрові та матеріальні ресурси виступають дієвим осередком формування культурної компетентності учнів, захищає їх від антигуманних впливів, сприяє їхньому самовихованню та гармонійному розвитку.

Театралізацію освітнього процесу А. Макаренко [5] визначав як дієвий засіб формування дитячого колективу, естетизації колективних відносин, а згуртування дітей єдиною метою визначав стимулом їхнього духовного зростання. С. Русова вважала використання елементів театральної педагогіки в освіті «необхідним живим засобом виховання та розвитку мовлення дітей» [6]. У системі виховання В. Сухомлинського становлення культурної особистості визначається формуванням здатності до емоційного ставлення до краси та потреби естетичних вражень. Інсценізацію видатний педагог визначав як вищий етап гри дитячої уяви у створенні несподіваних образів [7, с. 187].

У сучасних педагогічних дослідженнях О. Амацьєвої [1], Л. Артемової [2], О. Зорі [4], А. Цини, І. Шах [8], В. Шахрай [9] визначаються значні потенційні можливості театральної педагогіки для розкриття та збагачення творчого потенціалу учнівської молоді. Стимульовані сюжетними мотивами та власною зацікавленістю театралізаціями, учні активно включаються в постановку та програвання інсценізацій, проявляючи доведену вченими-педагогами природність дитячих драматичних інстинктів. Потреба у програванні інсценізацій виникає в учнів під впливом зацікавлюючих сюжетних ліній, прагнення до самовираження, самопізнання та спілкування засобами відтворення театральних образів. Це виявляється у станах, пов'язаних із проявами відвертих, щирих ставлень до відтворюваних художніх образів та персонажів, що втілюються в різних формах театралізації. При цьому учні виявляють набуті раніше в трудовому навчанні предметні знання, вміння та навички, на рівні художнього та естетичного їхнього сприйняття та відтворення, проявляють мовленнєву та комунікативну складові культурної компетентності.

Мотивація розвитку культурної компетентності учнів засобами театральної педагогіки в трудовому навчанні визначається тенденціями застосування її елементів: опора на відповідність театральної творчості дітей їхній природі; врахування індивідуально-психологічних особливостей учнів підліткового віку в підготовці та проведенні театралізацій; створення творчого

культурно-просвітницького простору; трансформації особистісного потенціалу дитини в ході постановки та демонстрації театралізацій; взаємообумовленість колективної та індивідуальної навчальної діяльності; включення всіх учнів класу до постановки інсценізацій; надання учням можливості вільного вибору видів та засобів акторського мистецтва; встановлення суб'єкт-суб'єктної дидактичної взаємодії між учнями та вчителем трудового навчання; заохочення театральної самодіяльності учнів; навчально-виховна спрямованість репертуару театралізацій в предметному трудовому навчанні, його орієнтація на формування складових культурної компетентності учнів.

Серед засобів стимулювання розвитку культурної компетентності у школярів раннього підліткового віку на уроках трудового навчання ми виділяємо:

- зв'язок завдань уроку з ігровими ситуаціями та образами (наприклад виготовити макет будиночку, в якому мешкають герої вистави або декорації до неї, змайструвати з конструкційних матеріалів її персонажів тощо);
- виконання проєктних завдань з використанням персонажів театралізації;
- проєктування та виготовлення оригінальних динамічних стендів з рухомими персонажами вистав;
- виготовлення за різноманітними технологіями обробки конструкційних матеріалів різних елементів для театралізованих постанов, які використовуються учнями-акторами у виставах під час програвання певних ролей та виконання відповідних до них дій;
- виготовлення аксесуарів для персонажів вистави з використанням різних технологій і матеріалів;
- проєктування та виготовлення макетів вистави (декорацій, елементів антуражу, фігурок персонажів) із їх розстановкою на сцені-макеті для усвідомлення учнями масштабів співвідношення оточуючих речей і персонажів на ній, програвання окремих сценічних дій та епізодів;

- програвання та обговорення окремих сцен вистави, яку вже було переглянуто раніше, використовуючи атрибути театралізації.

Розглядаючи театралізацію в шкільному предметному навчанні як засіб успішного формування визначених новим Державним стандартом базової середньої освіти [3] ключових компетентностей та наскрізних умінь, нами визначені умови мотивації розвитку культурної компетентності у школярів раннього підліткового віку засобами театральної педагогіки в трудовому навчанні:

- вивчення вчителями трудового навчання ретроспективного досвіду використання елементів театральної педагогіки і мистецтва в освіті;

- застосування особистісного та діяльнісного методологічних підходів, якими забезпечується «проживання» учнями змісту трудового навчання «тут і зараз», розгортання навчального матеріалу за логікою навчальних проблемних ситуацій як «подій» у формах організації колективної взаємодії та міжособистісних діалогів учнів;

- створення комфортних умов для трудового навчання учнів, за їхніми віковими особливостями, шляхом посилення мотивації ігровою основою навчання, перенесенням «ролей образів» у «рольові позиції» реального життя дитини;

- підсилення емоційною складовою виховної спрямованості трудового навчання, актуалізуючи особистісну представленість учнів на засадах власного самопізнання та цілепокладання.

Отже, театралізація, як засіб мотивації розвитку культурної компетентності у школярів раннього підліткового віку в трудовому навчанні забезпечує, з одного боку, покращення якості опанування його навчальним матеріалом механізмами театральної педагогіки (вербалізація, проживання, рефлексія), а з іншого, – сприяє розвитку інтелектуально-емоційних та вольових сфер особистості учня.

Список використаних джерел:

1. Амацьєва О. П. Розвиток творчих здібностей дошкільників у театральній ігровій діяльності. *Педагогіка і психологія*. 1997. № 1.
2. Артемова Л. В. Театр і гра. Вдома, у дитячому садку, в школі. Київ: Томірс, 2016. 291 с.
3. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>(дата звернення: 14.06.2021).
4. Зоря О. М. Зміст, структура та особливості поняттєвого конструкту «театральна педагогіка в діяльності вчителя трудового навчання». *Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи*. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 21 жовтня 2022 р. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2022. С. 356–360.
5. Макаренко А. С. Театр. *Педагогічна поема*. Київ: Рад. школа, 1977. 508 с.
6. Русова С. Розвиток мови дитини. Київ: Освіта, 1996. С. 113–115.
7. Сухомлинський В. О. Сердце віддаю дітям. Київ: Радянська школа, 1973. 287 с.
8. Цина А. Ю., Шах І. Елементи театральної педагогіки у формуванні педагогічної майстерності вчителя трудового навчання. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій: теорія, досвід, проблеми*: збірник наукових праць / О.В. Марущак (голова) та [ін.]. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2019. Вип. 3. С. 12–14
9. Шахрай В. М. Теоретико-методичні засади формування соціальної компетентності учнів основної і старшої школи засобами театального мистецтва: дис. ... докт. пед. наук. 13.00.05 – соціальна педагогіка; 13.00.07 – теорія і методика виховання. Київ, 2016. 534 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Азізов Талят – доктор технічних наук, професор, дійсний член Академії будівництва України, завідувач кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Бабчук Юрій – доктор філософії, старший викладач кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій і безпеки життєдіяльності факультету мистецтв і фудожньо-освітніх технологій Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського .

Бербец Віталій – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної освіти, факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Бербец Тетяна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної освіти факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Білітюк Валентин – викладач Володимирського педагогічного фахового коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Білоус Владислав – аспірант Хмельницького національного університету

Борисенко Надія – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри технологічної і професійної освіти факультету технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Вітрук Ольга – викладач циклової комісії викладачів трудового навчання та Володимирського педагогічного коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Воєвода Олександр – аспірант Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Ворошилов Сергій – кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри військово-технічної і військово-спеціальної підготовки, Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Гвоздецька Юлія – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій за профілями факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Глуханюк Віталій – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Грітченко Анатолій – доктор педагогічних наук, професор кафедри професійної освіти та технологій за профілями факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Дубова Наталія – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій за профілями факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Зубар Надія – кандидат технічних наук, професор кафедри інженерії та технологій виробництва факультету технологій та дизайну Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Іванчук Анатолій – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Іщенко Олександр – аспірант другого року навчання, Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Катинська Лідія – Володимирський педагогічний фаховий коледж імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Клюд Олена – Володимирський педагогічний фаховий коледж імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Коберник Олександр – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Голова Всеукраїнської асоціації наукових та практичних працівників технологічної освіти

Коваль Олег – аспірант факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Колісник Євгеній – аспірант кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Колісник-Гуменюк Юлія – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри технологічної освіти факультету технологій та дизайну Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Корець Микола – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інженерії та технологій виробництва Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Корець Олександр – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інженерії та технологій виробництва Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Коробань Оксана – старший викладач кафедри професійної освіти та технологій за профілями факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Костюк Олександр – Володимирський педагогічний фаховий коледж імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Кравченко Катерина – викладач кафедри професійної освіти та технологій за профілями факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Кравченко Леся – канд.педагог.наук, доцент кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Кравченко Тамара – канд. пед. наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій за профілями факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Кулик Євген – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної освіти, дизайну та БЖД факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Лебідь Ольга – магістрантка II курсу факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Люлька Василь – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та безпеки життєдіяльності Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Люльченко Вячеслав – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Марущак Оксана – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Мельник Олексій – кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної освіти та технологій за профілями Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Мельников Олексій – аспірант Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Мечнік Лариса – Володимирський педагогічний фаховий коледж імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Мудрий Іван – методист Комунального закладу «Гайворонський міжшкільний ресурсний центр» Гайворонської міської ради Кіровоградської області; Голова Гайворонського відокремленого підрозділу Всеукраїнської асоціації наукових і практичних працівників технологічної освіти; Заслужений вчитель України

Муржак Сергій – вчитель трудового навчання вищої категорії Комунального закладу "Хашуватський ліцей" Гайворонської міської ради Кіровоградської області

Нагайчук Олена – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Надворський Олександр - Володимирський педагогічний фаховий коледж імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Немченко Юрій – кандидат педагогічних наук, доцент факультету технологій та дизайну Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Орлова Ольга – доцент кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Ошурко Ігор – викладач вищої категорії, викладач-методист відділення «Трудове навчання та технології» КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича»

Пискун Оксана – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти ННІ професійної освіти та технологій Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Попова Наталія – навчальний майстер кафедри професійної освіти та технологій за профілями факультету інженерно – педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Савельєв Микола – Володимирський педагогічний фаховий коледж імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Савенко Ігор – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти та комп'ютерної графіки факультету технологічної і математичної освіти Університету Григорія Сковороди в Переяславі

Сажієнко Олександр – доктор філософії, доцент, доцент кафедри професійної освіти та технологій за профілями Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Сівак Віктор – Володимирський педагогічний фаховий коледж імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Стасюк Юлія – заступник директора з навчально-виховної роботи Державного навчального закладу «Гушинецьке вище професійне училище»

Сушло Лариса – старший викладач кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Ткачук Станіслав – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Філімонова Ірина – доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти та технологій за профілями факультету інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Харитонова Валентина – кандидат педагогічних наук, доцент Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Хоменко Людмила – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної освіти факультет інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Хоруженко Тетяна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної та професійної освіти факультет технологічної та професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Цаль-Цалько Руслан – Володимирський педагогічний фаховий коледж імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Цина Андрій – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики трудового навчання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Чичук Вадим – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій за профілями факультет інженерно-педагогічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Шимкова Ірина – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Шумік Марія – викладач циклової комісії викладачів трудового навчання та технологій Володимирського педагогічного коледжу імені Агатангела Кримського Волинської обласної ради

Щербак Людмила – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інженерії та технологій виробництва факультету технологій та дизайну Українського державного університету імені Михайла Драгоманова